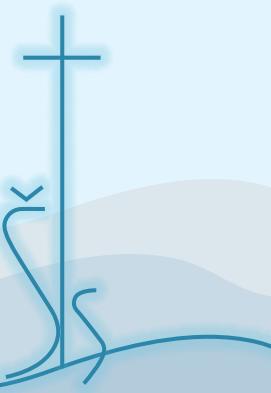

ODJECI

iz života Provincije Presvetog Srca Isusova
Školskih sestara franjevaka – Split, Lovret

ODJECI

iz života Provincije Presvetog Srca Isusova
Školskih sestara franjevaka – Split, Lovret

God. 2020./L.

Br. 4/199

Sadržaj

Riječ uredništva.....	3
Riječ provincijske predstojnice	5

IZ GENERALATA

Došašće 2020.....	6
Odgoda XVI. izvanrednog vrhovnog kapitula	8

IZ PROVINCIJALATA

Sa sjednica Provincijske uprave	9
Obavijesti	10
Jubileji redovničkoga života 2021.....	11
Rođendani sestara 2021.....	11

ZBIVANJA I OSVRTI

Ispod sjenice	12
Radovi na zgradbi doma Lovret.....	13
Energetska obnova.....	13
Zahvala u prigodi primopredaje radova.....	15
Svjedočenje karizme Družbe laicima	16
Dani kruha	16
Međuprovincijski susret odgojiteljica i provincijskih predstojnica.....	17

Glonn: 1967. – 2020. završetak pedesetčetverogodišnjeg djelovanja sestara.....	18
U Marijinom domu bile su doma.....	18
Službeni oproštaj – 4. listopada 2020.....	19
Kronika u slici.....	20
Sestre koje su djelovale u Glonnu (1966. – 2020.)	24
Oproštajni govor ravnatelja Marienheima	26
Pozdravni govor provincijske predstojnice	27
Hvala za sve!	28
Oproštaj s Glonnom	29

JEKA IZ AFRIKE

Poslat ču ti svog anđela.....	30
-------------------------------	----

BOŽIĆNE ČESTITKE

NAŠI POKOJNICI

Sestre naše Družbe	37
Rodbina sestara	37
Zahvala.....	37
Gosp. Ratomir Premeru	39

PRILOZI

Pruži svoju ruku siromahu	41
Godina svetoga Josipa	45
Patris Corde.....	47

LIST DRUŽBE

Generalna kuća.....	60
Mariborska provincija.....	62
Splitska provincija	64
Misija u Demokratskoj Republici Kongu	65
Tršćanska provincija	67
Lemontska provincija.....	69
Mostarska provincija	71
Argentinsko-urugvajska provincija	73
Bosansko-hrvatska provincija	75
Austrijska provincija.....	77
Paragvajska provincija	79
Rimska regija	81
Život – poslanje – svjedočenje.....	84
Odjelotvorenje karizme Družbe u odgoju u Demokratskoj Republici Kongu	85

Riječ uredništva

Dok neobičnost vremena oblikuje naše dane, *Odjeci u neizvjesnosti vremena oblikuju našu povijest.*

U središtu sabranih priloga nalaze se dva doma za starije i nemoćne: *Dom za starije i nemoćne Marienheim* i *Dom Lovret*. U jednome je zaključeno pedesetčetverogodišnje djelovanje sestara, u drugome zaključen dvogodišnji projekt *Energetske obnove zgrade*. Pročitajmo, podsjetimo se, pogledajmo i zahvalimo zajedno Bogu za dobro koje je po sestrama učino i čini.

Vrhovna predstojnica, s. Klara Šimunović, u svojoj okružnici između ostalog potiče na prihvaćanje kušnji i ustrajavanje u dobru, na sklad međusobnih odnosa po uzoru na Svetu obitelj te poručuje da *Riječ tijelom postala u nama bude Svjetlost koja obasjava naš život i našu povijest*.

Pročitajmo i ostale zapise: o održanom seminaru *Posredovanje franjevačkih vrjednota i svjedočenje karizme naše Družbe*, o međuprovincijskom susretu odgojiteljica i provincijskih predstojnica, o događanjima u našim dječjim vrtićima te prilog iz Afrike.

Zahvalimo i za živote naših dragih pokojnika: sestara, rodbine i prijatelja i za sve ono što smo s njima imali. Naše molitve neka ih približe životu u Bogu.

Čestit Božić ţele sestre iz Uredništva!

Riječ provincijske predstojnice

Drage sestre, nadam se da nam je liturgija došašća, ove godine u znakovitoj tišini, rasplamsala u srcima onu iskonsku čežnju koja oduvijek postoji u svakom ljudskom biću, čežnju za susretom. Naše duše pamte iskustva susreta s Izvorom koji natapa našu zemlju i istodobno nas ostavlja trajno žednima novih, dubljih i sveprožimajućih susreta. Upravo je vrijeme došašća vrijeme besglasnog vapaja srca siromašnog zemljjanina koji iščekuje puninu neba, svjestan vlastite nedostatnosti i krhkosti svoje egzistencije što, na poseban način, kroz ova vremena imamo priliku iskusiti. Iščekivanje i nada sastavni su dio ljudskog žiča i vjetar koji raspiruje plamen vjere u Božje obećanje u svim životnim nedaćama. Nadam se da u našoj današnjoj nevolji nismo izgubile sposobnost tumačenja stvarnosti na proročki način, čitajući znakove vremena i prepoznajući poruku koju Stvoritelj šalje svom stvorenju.

Nada je svjetlo koje smo pozvane pronositi svijetom, osobito u vremenima poput ovih, kad

Bog se rađa u tišini i izvan grada objavljujući se malenima. Pripravimo mu, stoga, dostoјno mjesto u središtu našeg bića i poklonimo mu se u jednostavnosti, a On će znati utažiti našu žed i darovati nam puninu. Neka nam ovaj Božić bude vrijeme obnove, radosti i mira, ispunjen ljubavlju i Božjim blagoslovom.

strah, tjeskoba i sumnje zamračuju prostore uobičajenog ljudskog bivovanja. Jednom kad se nađemo usred tame, naša svjetlost postaje putokaz i izvor topline našim bližnjima ili pak postajemo svjesne da smo i same dio hladnog mraka koji tamu čini dubljom i strašnjom. Donijeti nadu može samo biće u kojem svjetlo nade gori podržavano vjerom i ljubavlju, zaštićeno molitvom i živim, skrovitim odnosom s Bogom. Ne nosimo li svjetlo nade u sebi i ne šrimo li ga oko sebe, bit će da smo izgubili dodir s jedinim Svjetлом i ugasli za istinski život. Podrhtava li naše svjetlo pred naletima vjetrova brige i straha, sjetimo se Božje riječi iz usta proroka: "Ja znam svoje naume koje s vama namjeravam, naume mira a ne nesreće: da vam dam budućnost i nadu" (Jr 29,10). Jedina sigurnost u turbulencijama vremena i nestalnosti života je nepromjenjiva i bezgranična Božja ljubav. Znati se zagledati u nju, znači moći hodati po vodama nesigurnosti, puni pouzdanja u Božju dobrotu i providnost koja vremena i događaje sklapa u čudesan mozaik života. Vjerujmo da na tom mozaiku i ovaj komadić vremena ima svoje mjesto i smisao.

Kroz ove dane obnovimo radost i nadu i uronimo iznova u otajstvo utjelovljenja razmatranjem Božje riječi. Promatrajmo kako njeno svjetlo otkriva obrise našeg nutarnjeg i pojavnog života pokazujući jasno gdje su ti prostori u kojima bi se Bog iznova, ili možda prvi put, trebao roditi. Dopustimo da istinski Kralj zavlada na područjima naše samovolje, velikodušno s Marijom ponavljajući: "Neka mi bude". Dogodi li se u nama to čudo Božjeg pohodenja, znat ćemo kako ga pronositi gdje god da budemo, prihvatajući opasnosti i teret putovanja koje neminovno dolaze.

s. Andrea Nazlić

IZ GENERALATA

Prot. n. 337c/2020

Došašće 2020.

Svim sestrama Družbe

Drage sestre!

Ove smo godine jako liturgijsko vrijeme korizme i Uskrsa proveli obilježeno pandemijom koronavirusa. Predstojeće – vrijeme došašća – započinjemo i dalje izloženi opasnostima infekcije covid-19 koja bez razlike nepoštedno pogađa ljude diljem svijeta. Dijeleći *tjeskobe i nade* ljudi ovoga neizvjesnoga povjesnog trenutka, sve naše zajednice su, kraće ili duže vrijeme, iskusile „zatvorenost“ u vlastitim okruženjima i samostanima. Postala su nam zajednička iskustva krvnosti i nemoći, ranjivosti, straha, nesigurnosti, smrtnosti. Neke ste osobno bile ozbiljnije dotaknute ovom opakom bolešću, a nekoliko starijih sestara, shrvane patnjama i tjelesnim bolima, praćene našim molitvama, preselile su se Ocu, Gospodaru života.

Nadali smo se brzom prestanku pandemije. No, situacija svakim danom postaje sve složenija zbog nezaustavljivog širenja bolesti. Svjesne smo da je stanje ozbiljno i da na razne načine utječe na nas, propituje vidike našega života i apostolata. To nas dovodi do novih promišljanja, novih načina uređivanja života u zajednici, novih inicijativa na području apostolskog djelovanja, ali i novih problema koje svakodnevno treba rješavati.

Gospodin nam je i u ovim teškim okolnostima nametnutih ograničenja dao puno prilika za oživljavanje bitnih sastavnica osobnoga, društvenoga i crkvenoga života. Vjerujem da nas je ova situacija potakla da razmislimo o sebi samima, da dublje promotrimo kakve doista jesmo, kako živimo, na što se oslanjamo, gdje smo s obzirom na naše temeljno životno opredjeljenje naslijedovanja Krista po primjeru sv. Franje. Susret s patnjom i nevoljom neizbjježno potiče pitanja o Bogu. *Tko si ti, Gospodine, a tko sam ja?*, egzistencijalna su pitanja koja je Franjo pretakao u molitvu tražeći na njih odgovor u svjetlu Božje prisutnosti. Tako je bezdan Božjeg milosrđa i dobrote spoznavao ponajviše među gubavcima i siromasima. Njega samog mučila je bolest i često se nalazio pred licem smrti. Sve je to oblikovalo njegovo shvaćanje i smireno prihvaćanje bolesti i smrti. Koliko li je samo želio i nastojao da bolesna braća imaju potrebnu pomoć, olakšanje i bratsku blizinu! Istodobno je sve poticao na strpljivo podnošenje bolesti kao sastavni dio života i priliku za duhovni rast i dozrijevanje.

Pandemija je iz nas izvukla ono najdragocjenije od naše ljudskosti: suosjećanje, solidarnost, spremnost staviti se u službu onima koji su u potrebi, ljubav koja je velikodušno i slobodno žrtvovanje za dobro drugoga, tko god on bio. To je svjedočanstvo koje su sestre oduvijek pružale svijetu i svojim postojanjem kazivale da život ima smisla ako se dijeli i daruje iz

ljubavi. Sestre iz pojedinih provincija ističu da je u zajednicama vidno ojačala osobna i zajednička molitva. Nametnuta izvanska tišina ubrzo je pokazala važnost dugogodišnjeg nastojanja oko postizanja unutarnje tištine. Kao odgovor na zahtjeve sadašnje situacije mnogo toga ostvaruje se na daljinu i u virtualnom svijetu. To je, osobito u apostolskom djelovanju, probudilo stvaralačke sposobnosti sestara.

Živimo istodobno *distancirane i povezane*. Nasreću, smanjile su se međusobne „udaljenosti“ u zajednicama, „udaljenosti“ zbog generacijske razlike, ili zbog različitosti apostolata, zdravstvenog stanja, naobrazbe. Unatoč fizičkoj udaljenosti na neki smo način bliže jedna drugoj, ne samo u vlastitoj zajednici, već i među provincijama. Više se cjeni prisutnost i doprinos svake sestre u životu zajednice, otkriva se potreba vedrih i izgrađujućih međusobnih odnosa.

Puno puta se događa da tek kad neka stvarnost nestane ili nam uzmanjka, bolje spoznamo njezinu vrijednost. Tako je i sada. Spoznale smo i ponovno oživjele puno dobrega, pozitivnoga. Možemo reći da smo postale pozornije i bliže Bogu. No, nerijetko se događa da se, kad prevladamo rizičnu situaciju, ubrzo vratimo prvotnim stavovima i navikama. Hoćemo li dopustiti da izgubimo *dobro* koje smo osjetile, probudile, stekle u ovom kriznom razdoblju?

Liturgija došašća nas želi održati budne na putu prema *još boljem*. Želi u nama pobuditi čežnju za Onim koji je *pravo i najveće dobro*, koji je otajstveno prisutan u nemoćnom Djetetu u jaslama. On nam želi podariti istinski mir i utjehu, želi nas uvesti u istinsku spoznaju Boga i nas samih. Poziva nas da primimo Svjetlo koje rasvjetljuje našu tamu, da Njegovim očima promatramo sebe, druge sestre, ljude koji drukčije misle i vjeruju, cijeli svijet.

Došašće nas poziva na pounutarnjenje vjere, osnaženje nade i odjelotvorenje ljubavi. U tom duhu prihvativmo kušnje, i ustajmo u dobru. Razgovarajmo jedne s drugima, osluškujmo i podijelimo nevolje braće i sestara, izgrađujmo međusobno povjerenje. Učimo se skladu međusobnih odnosa iz primjera Svetе obitelji. Potpuno pouzdanje u Boga tjesno je povezano Mariju i Josipa, unatoč nejasnoći s obzirom na Njegov plan, unatoč velikim kušnjama i lišeni pomoći bliskih osoba. Poput njih dopustimo da Riječ tijelom postala u nama bude Svjetlost koja obasjava naš život i našu povijest.

U tom svjetlu, drage sestre, hodimo ususret Božiću.

s. M. Klara Šimunović, vrhovna predstojnica

Prot. n. 338c/2020

Grottaferrata, 1. prosinca 2020.

Predmet: Odgoda XVI. izvanrednog vrhovnog kapitula

*Provincijskim upravama
Svim sestrama Družbe*

Drage sestre!

Dopisom od 31. srpnja 2020. godine (Prot. n. 336c/2020) sazvala sam XVI. izvanredni vrhovni kapitol koji smo planirale slaviti od 7. do 20. veljače 2021. u Asizu.

Zbog neizvjesnosti i nepredvidivosti epidemiološke situacije u Italiji i u svijetu te ograničenja kretanja i putovanja, posebno među kontinentima, nije moguće zajamčiti prisutnost svih članica na Kapitolu. Stoga je, nakon savjetovanja sa svim provincijskim predstojnicama i Regionalnom predstojnicom na online sastanku od 23. studenoga 2020., Vrhovna uprava na sjednici od 1. prosinca 2020. donijela odluku da se održavanje XVI. izvanrednog vrhovnog kapitula odgodi do daljnjega.

Teme predviđene za raspravu kao i zadatak provedbe nužnih strukturnih promjena unutar Družbe uz obnovu Konstitucija i Direktorija od velike su važnosti za našu Družbu u ovom trenutku. Zbog toga ćemo nastojati odrediti novi datum Kapitula čim se epidemiološka situacija poboljša.

Našu pripremu za Kapitol nastavljamo u nadi da ćemo uskoro imati mogućnost okupljanja. Vrhovni kapitol i cijelu Družbu i nadalje preporučamo u vaše molitve.

Sve vas srdačno pozdravljam.

s. M. Klara Šimunović, *vrhovna predstojnica*

IZ PROVINCIJALATA

Sa sjednica Provincijske uprave

Split, 26. listopada 2020.

Razmotreni su dopisi pristigli od Vrhovne uprave. U svrhu boljeg poznавanja Družbe svaka provincijska i regionalna predstojnica, prema navedenim uputama, treba pripremiti izvještaj za Izvanredni vrhovni kapitol 2021. godine. Provincijske uprave su obaviještene o potrebi obnavljanja mrežne stranice Družbe. Dopisom Prot. n. 2874/2020 od 14. listopada 2020. godine kanonski je zatvorena zajednica sestara u Glonnu.

Provincijska predstojnica osvrnula se na događanja u Provinciji: prestanak djelovanja sestara u *Marienheimu* u Glonnu i zatvaranje podružnice; održan je seminar o *Suradnji i dijeljenju naše karizme s laicima kao udioništvo u Kristovoj kraljevskoj službi* od 16. do 18. listopada u Zagrebu, Jordanovac 55, pod vodstvom s. Ivanke Mihaljević. Izvjestila je o susretu odgojiteljica i provincijskih predstojnica triju provincija hrvatskog govornog područja koji je održan 24. listopada 2020. u samostanu sestara Mostarske provincije u Međugorju. Također je upoznala savjetnice o ishodu 52. izborne skupštine Hrvatske redovničke konferencije koja je 15. listopada održana u Zagrebu.

Sagledano je trenutno stanje u našim dječjim vrtićima, posebno obzirom na poteškoće uzrokovane pandemijom Covid-19.

Razmotrene su i riješene pristigle molbe sestara.

Split, 12. prosinca 2020.

Razmotreni su dopisi Vrhovne uprave: Okružnica Vrhovne predstojnice za došašće; poziv Vrhovne uprave na virtualnu sjednicu koja je održana 23. studenoga 2020. godine na kojoj su izmijenjena iskustava o utjecaju pandemije na zajednički i apostolski život te sagledane mogućnosti održavanja Izvanrednog vrhovnog kapitula u veljači 2021. godine; imajući u vidu globalnu epidemiološku situaciju, slavlje kapitula odgođeno je za povoljnije vrijeme.

Provincijska je predstojnica napomenula da su zbog pandemije odgođeni seminari planirani početkom prosinca u Zadru i Splitu.

Proslava 100. obljetnice djelovanja sestara u Sinju, zbog nepovoljne epidemiološke situacije također je odgođena za pogodnije vrijeme.

Provincijska je predstojnica upoznala savjetnice sa zdravstvenim stanjem pojedinih sestara.

Donesene su odluke vezane za mogućnost otvaranja dodatnih aktivnosti u našim dječjim vrtićima te dane smjernice za među-vrtičko potpomaganje.

Pročitan je i razmotren Zapisnik sjednice Misiskoga vijeća od 28. listopada 2020. o vrednovanju zajedničkog i apostolskog života u Misiji te o programiranju za sljedeću godinu.

s. Karolina Bašić, provincijska tajnica

Obavijesti

Novo vodstvo Hrvatske redovničke konferencije izabrano je 15. listopada 2020. godine: fr. Slavko Slišković, provincijski poglavar Hrvatske dominikanske provincije, potvrđen je za predsjednika, s. Gordana Igrec, provincijska poglavarica zajednice Kćeri Božje ljubavi izabrana je za potpredsjednicu, a za članove Vijeća izabrani su: s. Marija Banić, vrhovna poglavarica zajednice Služavki Malog Isusa, s. Mariangela Galić, provincijska poglavarica zajednice Službenica milosrđa, p. Dalibor Renić, provincijski poglavar Hrvatske provincije Družbe Isusove i fra Milan Krišto, provincijski poglavar Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

Energetska obnova zgrade Doma. Završeni su radovi energetske obnove zgrade Doma za starije i nemoćne osobe Lovret. Na press konferenciji održanoj 15. listopada 2020. u hotelu *Cornaro* u Splitu nazočile su s. Mirja Tabak, ravnateljica Doma, s. Jozefa Lučić, s. Senka Jenjić i s. Lidija Bernardica Matijević.

Seminar za sestre o *Posredovanju franjevačkim vrjednotama i svjedočenju karizme naše Družbe laicima* pod vodstvom s. Ivanke Mihaljević održan je od 16. do 18. listopada 2020. u Zagrebu, Jordanovac 55. Drugi termin u Zagrebu (20.-22. X.), te u Zadru (1.-3. XII.) i Splitu (4.-6. XII.), otkazani su zbog epidemiološke situacije.

Uzvanje nastavnik-mentor za predmet *Glazbena umjetnost* imenovana je 21. listopada s. Lidija Bernardica Matijević, nastavnica glazbene umjetnosti u nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji *Don Frane Bulić* u Splitu.

Medu-provincijski susret odgojiteljica i provincijskih predstojnica triju provincija hrvatskog govornog područja održan je 24. listopada u samostanu u Međugorju. Pandemija koronavirusa onemogućila je sudjelovanje sestrama iz Mariborske provincije. Iz naše Provincije prisustvovale su provincijska predstojnica s. Andrea Nazlić, odgojiteljice s. Ivka Piplović i s. Lidija Bernardica Matijević.

Sinj - proslava. Proslava 100. godišnjice života i djelovanja sestara u Sinju nije održana u predviđenom terminu 15. studenoga 2020. zbog pooštrenih epidemioloških mjera.

Završni ispit. Na Višem pedagoškom Institutu u Bukavuu s. Pascasie Nsimire Bigabwa je 14. studenoga 2020. položila završni ispit trogodišnjeg studija *Obiteljski pastoral*, a s. Esperance Casinga 21. studenoga studij francuskog jezika.

Virtualna sjednica Vrhovne uprave i provincijskih predstojnica/Regionalne predstojnice održana je 23. studenoga 2020. godine u svrhu izmjene iskustava u suočavanju s posljedicama pandemije te o (ne)mogućnosti održavanja Izvanrednog vrhovnog kapitula u veljači 2021. godine.

Kandidatkinja u Misiji u DR Kongu, Madeleine Riziki Malenga, napustila je zajednicu 31. listopada 2020., a Divine Safi Mongane je otpuštena 27. studenoga.

Naša misionarka s. Romana Baković nakon redovitog odmora u Domovini, dana 4. prosinca otputovala je u svoju misijsku postaju u Bukavu.

Jubileji redovničkoga života 2021.

70. obljetnicu slave sestre koje su započele novicijat 15. kolovoza 1951. godine:

s. Aleksija Sardelić
s. Teofila Mastelić

60. obljetnicu slave sestre koje su započele novicijat 8. rujna 1961. godine:

s. Ambrozija Ćaleta
s. Nazarija Koljanin

50. obljetnicu slave sestre koje su započele novicijat 7. prosinca 1971. godine:

s. Matija Drmić
s. Izabela Tojčić

s. Karmen Knezović

25. obljetnicu slave sestre koje su započele novicijat 2. veljače 1996. godine:

s. Jelena Lončar
s. Samuela Šimunović
s. Marta Škorić

10. obljetnicu nakon polaganja doživotnih zavjeta obilježavaju:

s. Marie-Louise Kaswera
s. Espérance Casinga
s. Lidija Bernardica Matijević

Rođendani sestara 2021.

90 godina:

s. Teofila Mastelić

5. siječnja

28. travnja

16. lipnja

85 godina:

s. Egidija Vučemilo
s. Genoveva Milanović
s. Stjepanka Vučemilo
s. Bernardica Jenjić
s. Konzulata Glibotić
s. Aleksija Marušić

1. veljače

s. Karolina Bašić

22. lipnja

29. travnja

s. Dominika Grgat

6. srpnja

11. svibnja

s. Ljubica Bilobrk

18. srpnja

27. kolovoza

s. Gertruda Džimbeg

7. kolovoza

18. prosinca

s. Milijana Kulić

7. studenoga

24. prosinca

s. Ljerka Bilobrk

10. studenoga

80 godina:

s. Ambrozija Ćaleta
s. Trpimira Penić
s. Nazarija Koljanin

7. travnja

65 godina:

7. travnja

25. srpnja

s. Mariangela Todorić

20. listopada

13. rujna

s. Jozefa Lučić

28. studenog

75 godina:

s. Milena Gelo
s. Sofija Vuković
s. Edita Šolić
s. Anizija Šućur
s. Gracija Damjanović

22. svibnja

60 godina:

4. srpnja

28. svibnja

s. Zrinka Čotić

18. kolovoza

28. kolovoza

s. Stela Mijić

14. listopada

29. listopada

s. Marija Petra Vučemilo

19. listopada

8. prosinca

s. Klara Šimunović

70 godina:

s. Mihelina Čirjak

14. veljače

50 godina:

19. lipnja

ZBIVANJA I OSVRTI

Ispod sjenice

Početkom listopada u poslijepodnevnim satima vrtičko dvorište na Jordanovcu prvi je put bilo mjesto euharistijske zahvale. Naime, do tada smo euharistijsko slavlje redovito imali u sestrinskoj, samostanskoj kapelici. Sjenica, postavljena prije nekoliko godina, predstavljala je "oltar" oko kojeg smo se okupili i molili Gospodina da blagosloví sve nas, naše obitelji te bdije nad našim danima u predstojećoj pedagoškoj godini. Premda smo se uslijed novih okolnosti zbog pandemije virusa COVID-19 okupili u manjem broju, u molitvi smo bili povezani sa svom djecom i roditeljima našega jordanovačkog vrtića.

Euharistijsko slavlje predvodio je salezijanac don Mladen Delić koji se rado odazvao na naš poziv. Djeca su pjevala *a capella* i zaista je bilo ugodno čuti ih na igralištu koje je za njih najljepše i najdraže mjesto u vrtiću.

Don Mladen je istaknuo zahtjevnost odgoja djece u današnjem vremenu te kako roditelji nisu više oni koji sami odgajaju. U odgoju sve više sudjeluju vrtići, škole i druge ustanove. Savjetovao je roditeljima i nama odgojiteljima da svakoga dana blagoslivljamо djecu, jer bez Božjeg blagoslova i njegove pomoći, naš trud ne će urobiti plodom. Takoder je istaknuo važnost prisutnosti časnih sestara u životu i odgoju djece, imajući u vidu ljubav koju strpljivo pružaju djeci.

Sastavnica našega slavlja i druženja bilo je i predstavljanje ovogodišnjih predškolca. Nakon predstavljanja svakog djeteta svakog razlijegao se pljesak. Htjeli smo im dati podršku, jer bio je to njihov prvi nastup.

Nakon euharistijskog slavlja zadržali smo se u blizini sjenice, uz prigodnu zakusku koju su pripremili odgojitelji.

Marina Penava, *odgojiteljica*

Radovi na zgradbi doma Lovret

Otkako naše sestre vode Dom za starije i nemoćne osobe Lovret on se preobražava uvijek novim ulaganjima te se može reći da 'cvjeta' kao i njegovi korisnici, koji su zajedno sa svojim obiteljima svjesni blagotvornosti i blagoslova sestrinske prisutnosti. Kako u upravljanju tako i u njezi. Sestrinska skrb za Dom i njegove korisnike poznata je i priznata, o čemu se pisalo i u Odjecima. U ovomu broju donosimo zapis o obnovi zgrade, preuzet s portala Dalmacija danas, kao i zahvalu ravnateljice Doma.

Energetska obnova

Danas je [15. listopada] u prostorima hotela Cornaro u Splitu prezentiran tijek i rezultati projekta „Energetska obnova zgrade doma za starije i nemoćne osobe Lovret u Splitu“ s kojima nositelj projekta može biti jako zadovoljan. Provedba projekta trajala je pune dvije godine, a počela je 16. listopada 2018. te je sutra njegov kraj.

Ukupna vrijednost projekta je 3.174.739,57 kuna, a 40% njegove vrijednosti sufinancirano je iz Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. dok je ostalih 60% vrijednosti projekta sufinancirala Splitsko-dalmatinska županija kao osnivač doma Lovret. Ravnateljica doma Lovret, s. Mirja Tabak ovom prigodom zahvalila je prisutnom županu Bobanu i suradnicima riječima: „Punu podršku projektu dao je naš župan, gosp. Blaženko Boban zajedno s dožupanima gosp. Antom Šošićem i gosp. Lukom Brčićem, i pročelnicom upravnog odjela za financije, gđi. Sanjom Viculin. Hvala Upravnom odjelu za zdravstvo, socijalnu skrb i demografiju SDŽ na čelu s pročelnicom gđom. Dianom Luetić, i suradnicama gđi. Heleni Bandalović, gđi. Ljubici Boban i gđi. Ivani Sučić s kojima je suradnja bila izvrsna.“

Župan Blaženko Boban u svom govoru istaknuo je: „Što se tiče brige za starije i nemoćne Lovret je uzor, ne samo u Splitsko-dalmatinskoj županiji nego i u cijeloj Republici Hrvatskoj i to treba reći jasno i

glasno – te nastavio u istom tonu – njihov pristup radu, angažiranost, volja i želja je uistinu rijetko viđena“.

Župan je najavio i pokretanje strateškog projekta za SD županiju, gradnju novih domova za starije na području Cista Provo i grad Vrlika za koje su već građevinske dozvole ishođene te se nada i finansijskoj podršci iz slijedećeg europskog programskog razdoblja 2021.-2027. Župan Boban također je zahvalio ravnateljici s. Mirji Tabak i suradnicima na požrtvovnom radu u socijalnom, građevinskom i ovom energetskom segmentu te još jednom ponovio kako podršku Županije imaju i nadalje.

Postojeće stanje zgrade prije energetske obnove karakteriziraju veliki toplinski gubici i neracionalna uporaba energije što ETC svrstava u energetski razred D. Energetska obnova zgrade podrazumijevala je implementaciju 5 građevinskih i 2 strojarske mjere koje su rezultirale smanjenjem potrošnje energije te povećanjem korištenja obnovljivih izvora energije. Rekonstrukcijom građevinske ovojnica povećala se toplinska zaštita krova iznad grijanog prostora, vanjskoga zida, poda prema vanjskom prostoru, poda prema negrijanom prostoru te se zamijenila vanjska stolarija, dok se implementacijom strojarskih mera poboljšao postojeći sustav grijanja. Za pripremu potrošne tople vode predviđena je dizalica topline zraka/vode koja predstavlja obnovljivi izvor energije.

Ravnateljica doma Lovret, s. Mirja Tabak s ponosom je istakla rezultate ovih postupaka koji su doveli do iznimnih brojki ušteda pa će tako godišnja ušteda na smanjenje primarne energije biti 83,19%, na smanjenje toplinske energije za grijanje, godišnje će se uštedjeti 84,58%, dok će se na smanjenje emisije CO₂ uštedjeti 82,96%. A energetski razred s D popeo se u razred A.

Ništa manje bitan rezultat ovog projekta nije ni osmijeh i zadovoljstvo korisnika doma Lovret, njih stotinjak, kojima se provedbom ovog projekta osigurao kvalitetniji boravak u domu. Kaže se da ono što činimo za sebe umire s nama a ono što smo učinili za druge ostaje za vječnost a ovaj projekt svakako je tome pridonio. Tako će sada u domu korisnicima biti ljestve i ugodnije provoditi svoje aktivnosti (likovne radionice, radne terapije – tjelovježbe...) kojima im djelatnici doma osiguravaju vitalnost i kvalitetniji boravak. Dom nudi i izvaninstitucionalne usluge za oko 140 korisnika koje podrazumijevaju pomoć u organiziranju prehrane, obavljanje kućnih poslova, održavanje osobne higijene i dr. potreba korisnika. Iz kuhinje doma u godini dana podijeli se u prosjeku 30.310 ručkova, kroz program pomoći u kući – njega bolesnika djelatnici doma pruže u prosjeku 17.540 sati njegе što su brojke koje govore same za sebe.

Ravnateljica doma Lovret, s. Mirja Tabak istakla je: „Naš projekt od svog početka pa do konačne realizacije prebrodio je brojne prepreke. Imajući jasan cilj pred očima, sve prepreke i nemoći valjalo je pretvarati u izazove, zašto je uvijek bilo dostatno podrške dobrih ljudi, zajedničke upornosti i nadasve jasnih znakova Božjeg proviđenja i Njegove pomoći“.

Naposlijetu, s. Mirja Tabak zahvalila se svim suradnicima na projektu i naglasila: „Vrijedilo je biti aktivnim sudionikom ovog projekta, koliko zbog vrijednosti samog

projekta u svojoj osnovnoj svrsi, još više u doživljaju ove silne sinergije, pozrtvovnosti, strpljivosti, međusobnog uvažavanja, osjećaja za drugoga, za starijeg i nemoćnog, a i uopće brige jednih za druge, što su u punoj mjeri pokazali svi sudionici na projektu, zajedno s djelatnicima Doma koji su također svoj dio posla odradili u izuzetno teškim uvjetima na najvišoj mogućoj razini profesionalnosti.“ A tome u prilog govor i činjenica da se dom Lovret, do danas, uspio očuvati od koronavirusa.

Dom za starije i nemoćne osobe Lovret u Splitu jedan je od najstarijih domova na ovim prostorima. Dom je državna ustanova socijalne skrbi kojoj je osnivač županija Splitsko-dalmatinska, a djelatnost se odvija u objektu zajednice Školskih sestara franjevaka na Lovretu. Objekt je sagrađen 1961.g. na nacionaliziranom terenu samostanske zajednice, te je do 1994. bio sastavni dio doma Split. Od 1994. dom Lovret provodi djelatnost institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi kao samostalna ustanova. Na smještaju u domu nalazi se 106 korisnika kojima se pruža medicinska skrb i njega, pojačana njega, aktivnosti socijalnog rada i radna terapija, a sve s ciljem kvalitete života osoba treće dobi. Projek starosne dobi u Domu je 2019. godine bio 86 godina.

Zbog nemogućnosti udovoljavanja potrebama ljudi za smještajem, Dom Lovret je 1995. godine kao osnovnu djelatnost otvorio izvaninstitucionalnu skrb – Pomoći u kući za cca 140 korisnika, oko 55 osoba, većinom samaca prima svakodnevno sat njegе te se svaki dan s dva (u vrijeme epidemije i tri) dostavna vozila i sa tri snopa ključeva od stanova naših korisnika nosi ručak na cca 85 adresa korisnika budući da većina korisnika žive sami i ne mogu zbog starosti i bolesti niti otvoriti vrata pa je nažalost mnogima od njih djelatnik doma Lovret jedina posjeta.

Zahvala u prigodi primopredaje radova

Opis sažetka, svrhe i opravdanosti Projekta što je na konferenciji za medije istaknuto, držim potrebним dopuniti opisom „uživo“ i zahvaliti svima koji su uložili puno umijeća i truda u Projekt.

Radovi na energetskoj obnovi zgrade Doma, koje je javnim natječajem dobilo poduzeće Crivac d.o.o., započeli su u listopadu 2019. god. i trajali godinu dana (uz prekide u vrijeme božićnih blagdana i povremene prekide zbog epidemije). Providnošću Božjom dobili smo dobru tvrtku, s velikim radnim iskustvom kao i same voditelje radova. Tu su: Glavni izvođač radova Crivac d.o.o. (voditelj gradilišta ing. gosp. Marin Jurčić) sa svojim kooperantima: Ponistra d.o.o. Biorine (voditelj gosp. Grgo Prančević), Lavin d.o.o. (voditelj gosp. Mladen Vuković), koji su se s puno razumijevanja prema specifičnosti ustanove, tj. starijim i nemoćnim osobama i to u vrijeme epidemije Covid-19, prilagođavali svim epidemiološkim mjerama i savjesno, odgovorno i vrlo kvalitetno odradivali svoje zadatke na Projektu. Hvala glavnom nadzornom inženjeru gosp. Nediljko Tandari (Netrub d.o.o.) koji je radove nadzirao kao da obnavlja svoju kuću, zajedno s ing. gosp. Goran Josipović, koordinatorom II (Inspekt d.o.o.). Radove je brižno pratila i nad svime bdjela s. Jozefa Lučić, dugogodišnja voditeljica tehničke službe Doma. Fizički odsutan, ali sa svojim iskusnim savjetima, uz nas je trajno bio prisutan naš suradnik arh. gosp. Ante Lijić i kao najmjerođavniji poznavatelj zgrade Doma, bez čije stručne i svekolike podrške od samog početka, ovog Projekta zasigurno ne bi bilo. Zahvalni smo direktoru gosp. Marku Mimici (tvrtci E.C.H.R) i gosp. Ivanu Baričeviću za pravovremeno i uspješno rješavanje svih administrativnih aktivnosti prema Fondu za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost! Velika hvala svima prethodno spomenutima! Sigurna sam da bi ovakvi timovi brzo i kvalitetno obnovili Hrvatsku!

Uz ova cijenjena imena, na Projektu je radilo mnoštvo ljudi, radnika raznih zanimanja: skelara, građevinara, strojara, električara, keramičara, soboslikara i drugih, što i nije neuobičajeno na ovakvim projektima. Neobičan je bio njihov izrazito suradnički pristup poslu i izuzetna predanost u radu. Zapažanja naših sestara i djelatnika u Domu su bila da radnici tako marljivo rade i šute, kao da radeći meditiraju! Hvala i našim sestrama na Lovretu za strpljivo podnošenje neminovne buke strojeva i alata!

Posebna hvala našim korisnicima radi kojih je sve ovo i učinjeno, a koji su vrlo strpljivo podnosili sve nedaće radova na zgradu i u njoj, i uz to poštivali sve epidemiološke mjere zaštite od Covida-19. Velika hvala našim djelatnicima Doma za dodatnu spremnost i iznimnu požrtvovnost tijekom obnove Doma, i to u najizazovnijem vremenu epidemije. Svima nama na prvom mjestu bilo je najbitnije očuvati Dom od koronavirusa, što nam je, uz Božju pomoć, do današnjeg dana i uspjelo!

U mudrosnom psalmu 127,1 psalmist kaže: „Ako Gospodin kuće ne gradi, uzalud se muče graditelji. Ako Gospodin grada ne čuva, uzalud stražar bdi“. Ove svetopisamske riječi, postavljene u kontrastu, jasno pokazuju tko je Jamac stabilnosti građevine, tko bdije nad čovječjim djelima, tko daje najveću i jedinu sigurnost, u koga čovjek treba položiti sve svoje pouzdanje i nadu. U ovim teškim vremenima pandemije, iskustvenog doživljaja svekolike ljudske nemoći, vjerujemo da dobri Bog u konačnici sve čini dobro i da ne raskida svoga saveza s čovjekom. Pa i kad je čovjek nevjeran, On vjeran ostaje!

U Splitu na spomendan sv. Terezije Avilske 2020.

s. Mirja Tabak

Svjedočenje karizme Družbe laicima

U zajednici sestara u Zagrebu na Jordanovcu, od 16. do 18. listopada 2020. godine, održan je seminar o *Posredovanju franjevačkih vrjednota i svjedočenju karizme naše Družbe laicima*. Seminar je vodila s. Ivanka Mihaljević, sestra Bosansko-hrvatske provincije.

Pronalazeći u Svetom pismu i Franjevačkim izvorima nadahnuće i temelj redovničkog poslanja sestara franjevaka, s. Ivanka nas je potaknula na preispitivanje vlastite svakodnevnice kroz tri razine: odnos prema Bogu, odnos prema drugima i odnos prema sebi. U tom smislu osobito je istaknula važnost svakodnevnog rada na izgradnji vlastite nutrine (vlastite duše) te rast u poniznosti kroz praštanje, a jednako značajnim izdvojila je i iscijeljivanje vlastitih rana iz prošlosti kroz njihovo prikazanje u euharistiji.

Kako bi naše redovništvo, u okolnostima u kojima živimo, bilo navjestiteljsko i proročko, naš život mora biti utemeljen u duhu Božjem i nadahnut Franjinom jednostavnošću. To će se ostvariti samo ukoliko, spoznajući vlastite ograničenosti, svjesne da smo od Boga ljubljene, gledamo ono pozitivno u drugima. Tek tada naše svjedočenje karizme može biti autentično i privlačno, istaknula je među ostalim s. Ivanka.

s. Jelena Lončar

Dani kruha

U mjesecu listopadu obilježavaju se Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje. Djeca su se iz našeg vrtića u Kaštel Lukšiću uz razne priče upoznavala s jesenskim plovđovima, procesom nastanka kruha te važnosti zdrave prehrane. Panoi su bili urešeni maštovitim dječjim likovnim radovima, a vrtić je odjekivao jesenskim pjesmicama. Djeca su najviše uživala kad su svojim ručicama mijesila tjesto i pekla kruh.

Dana 22. listopada, kao kruna svih aktivnosti, održan je blagoslov hrane. Prigodni program započeo je čitanjem biblijskog ulomka iz Knjige Postanka o stvaranju svijeta. Potom su djeca pjesmom *Hvala* zahvalila Bogu za dar života, za obitelj i hranu. Otpjevali su i pjesmicu *Kruh, pecivo, kolači*. Mjesni župnik don Marijo Buljević blagoslovio je djecu i hranu, a djeca su

za kraj otpjevala *Kruh ljubavi*, kruh koji trebamo velikodušno dijeliti. S iskrenim veseljem blagovala su blagoslovljenu hranu s vrtičkog stola.

Ove godine, zbog situacije s COVID-19 virusom, roditelji nisu mogli svojim prisustvom uveličati ovaj događaj, ali su nam zato svojim vrijednim rukama pripravili kruh i kolače na čemu smo im zahvalni.

Jelena Botić, odgojiteljica

Međuprovincijski susret odgojiteljica i provincijskih predstojnica

Redoviti godišnji susret odgojiteljica i provincijskih predstojnica Splitske, Bosansko-hrvatske i Mostarske provincije održan je 24. listopada 2020. u samostanu Rane sv. Franje u Međugorju.

Ovogodišnji susret planiran je kao i obično u uskrsnom vremenu, 17. i 18. travnja ove godine, u Kući Božjega milosrđa u Bukovici, ali kako je pandemija odgodila mnoge druge događaje na provincijskoj i međuprovincijskoj razini tako je odgođen i ovaj susret. A iz istih razloga na ovom susretu nisu mogle sudjelovati sve sestre odgojiteljice kao ni sestre Mariborske provincije koje su posljednjih godina redovito dolazile.

Susret se odvijao u svjetlu teme *Između idealja odgajanica i stvarnosti Zajednice*. Nakon uvodne molitve i izraza dobrodošlice moderatorice s. Marijane Selak i domaćice susreta provincijske predstojnice s. Zdenke Kozina, nagovor sestrama održao je fra Stanko Mabić, član Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije i odgojitelj novaka u Franjevačkom samostanu na Humcu. Uslijedio je osrt na predavanje, a potom razgovor i rad na pitanjima koje je predavač pripremio prema evanđeoskom tekstu o sijaču i sjemenu (Mt 13,4-9).

U podne je u samostanskoj kapeli slavljen Euharistija, a nakon objeda nastavljen je rad s predavačem, a potom i rad odgojiteljica i provincijskih predstojnica o sadržajima početnog i trajnog odgoja napose u trima provincijama hrvatskog govornog područja. Dogovoreni su i susreti na međuprovincijskoj razini koji bi se, ako epidemiološka situacija bude povoljna, trebali održati u idućoj godini.

G L O N N : 1 9

Z A V R Š E T A K P E D E S E T Č E T V E R O G

U Marijinom domu bile su doma

Na svetkovinu sv. Franje, 4. listopada 2020., upriličen je službeni oproštaj naših sestara od Marienheimu u Glonnu, a zadnjim danom mjeseca rujna zaključile su svoje djelovanje. Od sedamdesetdvije sestre koje su u Glonnu djelovale godinu ili više, tri sestre ostale su do kraja u službi sa starima i nemoćnima. Njih tridesetdvije prihvatile su nove dužnosti, a tridesetsedam sestara ovaj život zamijenilo je životom u Bogu. Ovdje donosimo kratki presjek povijesti djelovanja, isječke govora službenog oproštaja, crtice iz novije Kronike zajednice te kroniku u slici.

Sve počinje davne 1966. godine na molbu nadbiskupa Münchena Julija Döpfnera, a preko fra Dominika Šušnjare. Caritas nadbiskupije München i Freising gradi *Marienheim* - dom za stare i nemoćne koji će od samog početka postajati i biti dom i naših sestara. Među prvima dolaze s. Teofila Mastelić, s. Eleonora Čaleta i s. Ljubomira Kustura, među zadnjima će otići s. Lujza Plavša, s. Silvana Klapež i s. Vesna Lapenda, a godine između 1966. i 2020. zapamtiti će brojne privremene i stalne dolaske i odlaske sestara.

Knjiga povijesti provincije (*Lovretske sestre*, 1986.) donosi tek kratki zapis o počecima djelovanja u Glonnu. Tako stoji zapisano da su sestre, dok dom nije bio dovršen, stanovale u Gieselle-heimu u kojem su radile mađarske redovnice i koje su prema sestrama bile vrlo gostoljubive. Spominju se i sestre franjevke Njemice iz Glonna koje su također svoju pomoć ponudile sestrama pri dolasku u Glonn. Oskudnost zapisa ne umanjuje sve ono što im je bilo povjerenovo: uz njegu bolesnika sestre su preuzele rad u šivaoni, peglaoni i kuhinji. Međutim, nepoznavanje jezika i pomanjkanje vremena za učenje predstavljalo je sestrama velike poteškoće u radu, što prisiljava postupno otkazivati svaki drugi rad osim njegove

bolesnih i nemoćnih i posvetiti se učenju njemačkoga jezika. Kod učenja pomogao im je Caritas iz Münchena: najprije im je dolazila jedna profesorica, a poslije je sestre poučavao vlc. Ludwig Denk. S naučenim jezikom te stjecanjem potrebnih kompetencija za skrb bolesnih i nemoćnih, sestre su se suživljavale i srastale sa zemljom koja je postala druga domovina i sa *Marienheimom* koji je tijekom godina postajao njihov novi dom. Iz *Kronike zajednice sestara u Glonnu* može se iščitati da su nerijetko i one same svoju gostoljubivost iskazivale slučajnim i namjernim putnicima: onima koji su bili na proputovanju jednako kao i onima koji su ciljano dolazili njima u posjet. Svojom gostoljubljivošću bile su podjednako dionice radosnih druženja, kao i sudionice u brizi i strepnji koje je bolest njihovih gostiju (do)nosila sa sobom. Zahtjevnost i složenost dužnosti uspjevale su uskladiti sa susretima koja su im donosila osvještenje.

Okarakterizirane su kao *radnice, kolegice, prepostavljene, dušobrižnice, prijateljice i suputnice*, a prepoznate kao one koje su svojom službom, svojim rukama, svojim srcem i duhom svjedočile Boga koji voli čovjeka, koji je pažljiv prema njemu i daje mu spasenje.

Kao Provincija smijemo biti ponosni što su baš naše sestre *Marienheimu* i Glonnu dale upečatljivo obilježje i za sobom ostavile neizbrisiv trag. Kroz više govora i na različite načine rečeno im je da će *nedostajati* te da Glonn bez njih neće biti isti. Usudit ćemo se zaključiti da su riječi zahvale upućene na kraju našim trima sestrama: s. Lujzi, s. Silvani i s. Vesni, upućene i svakoj sestri kojoj je bilo darovano živjeti i djelovati u Glonnu, te da je Glonn po svakoj od njih bio blagoslovjen. Domovini, novom gradu i novoj dužnosti usprkos, sasvim je opravdano ako će i Glonn njima nedostajati!

Uredništvo

67. - 2020.

ODIŠNJEG DJELOVANJA SESTARA

Službeni oproštaj – 4. listopada 2020.

Svjedočile su Boga koji voli čovjeka

Sestre su tijekom 54 godine duge službe u Glonn-u služile starim i bespomoćnim stanarima i stanarkama našega Doma. Svojom službom, svojim rukama, svojim srcem i duhom svjedočile su Boga koji voli čovjeka, koji je pažljiv prema njemu i daje mu spasenje. Na tome srdačno zahvaljujemo i kažemo: Bog vas blagoslovio! ... postale ste dijelom našega Marienheim-a. Dijelom koji će nam bolno nedostajati. Bile ste radnice, kolegice, prepostavljene, dušobrižnice, prijateljice i suputnice.

Hubert Radan, ravnatelja doma za stare i nemoćne Marienheim

Čovjeku blizu

Ljudi bolesni i u godinama, sretni su kada im drugi dolaze u susret, kada su za njih tu. Upravo zbog toga je važno spomenuti sestre. Dok su bile ovdje i hodile tim putem preko pedeset godina, osjetio se duh franjevačkog života. Sestre nikada nisu bile bogate. One su samo bile čovjeku blizu.

Iz propovijedi prelata Neuhausera, direktora Caritasa u Münchenu

Milost i dar kojim smo se obogatili

Različitost kultura, naroda i vjeroispovijesti, osobito posljednjih nekoliko godina ovdje u Marienheimu, jasan je znak i poruka kako se zajedno živjeti i djelovati može samo onda ako se čovjeka stavi na prvo mjesto.

Teška smo srca donijele odluku o napuštanju ovoga mjesta i djelatnosti pomaganja i služenja drugima. Tužne smo zbog našeg odlaska, ali istovremeno ispunjene zahvalnošću, jer su upravo naše sestre mogle ovdje živjeti i djelovati. Bila je to velika milost za nas i dar kojim smo se mogle obogatiti. Neka tako ostane!

Iz govora s. Andree Nazlić, provincijske predstojnica

Glonn bez sestara neće biti isti

Iako se očekivao dan rastanka sa sestrama, kao da je došao nenadano. Mnogi su htjeli biti prisutni na euharistijskom slavlju i na taj način se pozdraviti sa sestrama, ali to nisu mogli zbog epidemioloških mjera uzrokovanih pandmijom koronavirusa. Zato su se danima prije njihova odlaska sa sestrama došli oprostiti brojni stanovnici Glonna. Gdje god se tih dana susrelo nekoga u tom malom bavarskom mjestu, moglo se zapaziti suzne oči koje su izražavale žaljenje što sestre odlaze. (...) Na zajedničkom druženju u dvorani najviše se mogla čuti riječ hvala od posljednjih triju glonnskih sestara za blizinu i pažnju djelatnika Doma kao i predstavnika raznih ustanova. Suze, često bez riječi, bile su posljednje koje su govorile o odlasku: Glonn bez sestara neće više biti isti i a sestre će sa sjetom još dugo prebirati uspomene iz Glonna.

Sudionica

Marienheim Schwestern: Ein Abschied, der weh tut

Seit 1966 gibt es das Glonner Caritas-Marienheim. Seit Beginn sind die Schwestern aus Split (Kroatien) im Heim tätig. Der sprachwörtlich „gute Geist“ dieses Hauses ist zweifelsohne zu einem guten Teil auf diese Schwestern zurückzuführen. Dass sie vielen Sterbenden in ihren letzten Tagen besonders nahe waren, war nicht nur ihr Auftrag, sondern entsprach auch ihrem Glauben.

Das Glonner Marienheim geht auf Initiative der Glonner Familie Lebsche zurück. Die ersten Bewohner und das Anfangspersonal 1966 wurden vom aufgelösten Altersheim in Laufen übernommen. Für das weit größere Haus in Glonn brauchte es weitere Pflegekräfte. Kardinal Döpfner sorgte dafür, dass Schwestern aus dem Franziskanerkloster in Split nach Glonn kamen.

Am Anfang mussten die Schwestern sich, zusätzlich zu ihrer Arbeit, dem Studium für sie neuen Sprachen widmen. Ein großer Vorteil unserer kroatischen Schwestern: Durch sie kamen viele tüchtige Pflegekräfte aus ihrem Land ins Marienheim. Heute stellen diese einen wichtigen Teil der Pflegenden dar, sind Glonnerinnen und Glonner und damit unserer guten Nachbarn geworden.

In den ersten Jahren sind es bis zu 30 Schwestern, die in einem Jahr verzeichnet sind – etwa 20 waren gleichzeitig im Heim. Ende der Siebzigerjahre

sind es noch 16. In den kommenden zwei Jahrzehnten verringerte sich die „Mannschaftsstärke“ auf sieben Schwestern. Ab 2000 erfolgte eine weitere Reduzierung bis auf vier. Ab 2019 kann das Kloster nur noch drei Schwestern nach Glonn entsenden. Bei Sr. Lujza werden es gar 43 Jahre sein, bei Sr. Silvana 41 und bei Sr. Vesna 24. Bei diesen drei also zusammen über ein Jahrhundert. Dieser starke Rückgang hängt sicher mit den fehlenden Neuauflnahmen ins Kloster Split zusammen. Ob das mit dem politischen Hintergrund zusammenhängt – bis 1991 war Kroatien ein Teil Jugoslawiens und ab 2013 ist es Teil der EU –?

Die Franziskanerinnen aus Split sind in der jetzt 118-jährigen Geschichte der Franziskanerinnen in Glonn (Klostergeschule, Zinneberg, ambulante Station, Marienheim) ein wichtiger sozialer Baustein Glonns. Wie es so schön heißt: Ein jeder Mensch ist zu ersetzen. Bei unseren Schwestern dürfte dies sehr schwierig sein. Nicht nur den „Geist des Hauses“ betreffend, ihr freundliches Wesen, auch außerhalb des Heimes, wird uns fehlen. Liebe Schwestern Vergelt Gott! Bleiben Sie auch nach dem 1. Oktober in Ihrem Herzen Glonnerinnen. Denken Sie nicht nur an Glonn, sondern beten Sie auch für Ihre vielen Freunde, die Sie verlassen mussten. Hans Obermair

Betriebsausflug der Marienheim-Schwestern 1979. Foto: Hans Obermair

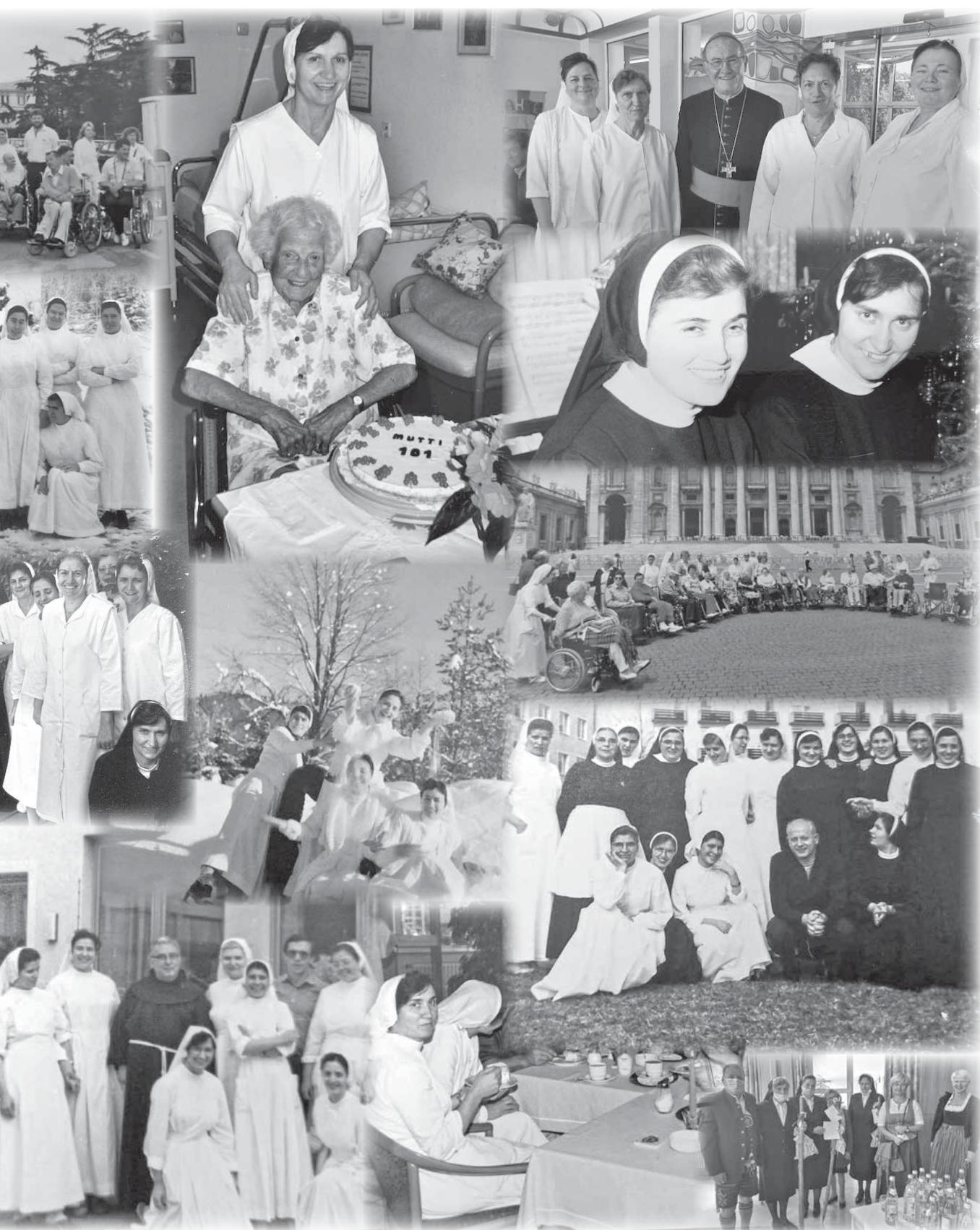
Iz Glonner Marktschreiber, 243/rujan 2020., str. 14

Splitske franjevke bile su važan socijalni kamen u izgradnji Glonna. Iako se kaže da je svaki čovjek zamjenjiv, čini se da za naše sestre ova izjava ipak ne vrijedi. Nedostajat će nam ne samo unutar doma kao „duša Doma“, nego i izvan njega nedostajat će njihova ljubazna bića. Drage sestre, Bog Vas blagoslovio! Ostanite i nakon 1. listopada u svojim srcima „Glonnerinen“. I ne mislite samo na Glonn, nego i molite za brojne Vaše prijatelje koje ste morali napustiti.

Hans Obermair

u sliči

GLONN, MARIENHEIM

Sestre koje su djelovale u Glonnu (1966. – 2020.)

- s. Teofila Mastelić (1966.-1984.)
- s. Eleonora Ćaleta (1966.-1968.; 1972.-1973.)
- s. Ljubomira Kustura (1966.-1971.)
- s. Salezija Šimunović (1966.-1967.)
- s. Ambrozija Ćaleta (1966.- 1968.)
- s. Vida Hrsto (1966.-1969.)
- s. Angelina Galun (1966.-1968.)
- s. Zvonimira Perišić (1966.-1969.)
- s. Brigita Masnić (1967.-1973.)
- s. Kristofora Gaurina (1967.-1971.)
- s. Valerija Ušljebrka (1967.-1969.)
- s. Vitoslava Rajčić (1967.-1969.)
- s. Kandida Tonković (1967.-1968.)
- s. Melhiora Biošić (1967.-1970.)
- s. Dragutina Krolo (1967.-1976.; 1981.-1985.)
- s. Bonaventura Vrdoljak (1967.-1968.)
- s. Vjenceslava Đipalo (1967.-1968.)
- s. Sidonija Radić (1967.-1973.; 1980.-1983.; 1985.-1995.)
- s. Radoslava Bralo (1967.-1970.)
- s. Venancija Džimbeg (1967.-1975.)
- s. Gracija Damjanović (1968.-1970)
- s. Sebastijana Stanić (1968.-1973.; 1980.-1981.)
- s. Ruža Vučković (1968.-1971.)
- s. Albina Galijotović (1968.-1971.)
- s. Maristela Konta (1968.-1970.)
- s. Alma Jukić (1968.-1969.)
- s. Vlasta Mastelić (1968.-1969.)
- s. Berislava Tkalić (1968.-1970.)
- s. Evelina Marinović (1968.-1969.)
- s. Rozarija Župić (1968.-1970.; 1972.-1978.)
- s. Andrijana Marušić (1968.-1972.; 1989.-2004.)
- s. Ignacija Balajić (1969.-1970.)
- s. Velimira Ravlić (1969.-1970.)
- s. Dominika Grgat (1969.-1973.)
- s. Emila Domazet (1969.-1972.)
- s. Davorina Jurić (1969.-1971.; 1975.-1979.)
- s. Ilinka Lovrić (1970.-1973.)
- s. Blanka Smoljo (1971.-1973.)
- s. Ancila Poljak (1971.-1973.)
- s. Tihoslava Bilokapić (1971.-1972.)
- s. Anizija Šućur (1971.-1980.)
- s. Maksimilijana Vrdoljak (1972.-1973.)
- s. Lujza Plavša (1972.-1978.; 1982.-1990.; 1991.-2020.)
- s. Miroljuba Jagnjić (1972.-1973.)
- s. Ivona Alčić (1973.-1976.)
- s. Margareta Marušić (1973.-1974.)
- s. Vinka Čovo (1973.-1976.; 1983.-1989.)
- s. Fabijana Balajić (1973.-1982.; 1986.-1996.)
- s. Ivana Džimbeg (1974.-1979.)
- s. Maristela Bašić (1974.-1974.)
- s. Vlasta Čugura (1984.-1987.)
- s. Ljubica Bilobrk (1975.-1977.)
- s. Zrinka Šušnjara (1976.-1977.)
- s. Nedjeljka Milanović-Litre (1976.-1979.)
- s. Miranda Pajčić (1976.-1981.)
- s. Liljanka Marić (1976.-1985.; 1990.-1998.)
- s. Domagoja Jurić (1977.-1980.)
- s. Rahela Tojčić (1977.-1980.)
- s. Bonifacija Barun (1978.-1981.; 1984.-1999.)
- s. Leonita Tabak (1978.-2003.)
- s. Silvana Klapež (1979.-2020.)
- s. Izabela Tojčić (1979. - 1983.)
- s. Lucija Lagator (1980.-1982.)
- s. Animira Jurić (1981.-2009.)
- s. Nada Masnić (1983.-2016.)
- s. Nikolina Perić (1985.-1993.)
- s. Andrea Nazlić (1988.-1993.)
- s. Perpetua Kaša (1990.-2014.)
- s. Tabita Protrka (1990.-1991.)
- s. Egidija Vučemilo (1991.-1998.)
- s. Hedviga Bandić (1991.-1998.)
- s. Vesna Lapenda (1996.-2020.)

Što god učiniste jednom od ove moje najmanje braće, meni učiniste!
Mt 25, 45.

Caritas

Nah. Am Nächsten

Urkunde

Die Caritas verleiht den

**Franziskaner Schulschwestern Christus der König
Provinz des Heiligen Herzens Jesu**

als Zeichen der dankbaren Anerkennung
für langjährige Mitsorge und Mitarbeit
im Caritas-Altenheim Marienheim Glonn die

**Caritas-Medaille Pater Rupert Mayer
in Bronze**

Georg Falterbaum
(Diözesan-Caritasdirektor)

München, 04. Oktober 2020

Oproštajni govor ravnatelja Marienheima

Živjeti za druge. To mi prvo padne na pamet, kad razmišljam o tome kako ocijeniti vrijeme službe školskih sestara iz Splita u glonnskom Marienheim-u.

Život za Boga. To je sljedeća pomisao. A to dvoje je međusobno spojeno neraskidivom vezom. Štoviše, mislim da su to sinonimi, a one su to tijekom svih godina živjele.

Sestre su tijekom 54 godine duge službe u Glonn-u služile starim i bespomoćnim stanarima i stanarkama našega Doma. Svojom službom, svojim rukama i svojim srcem i duhom su svjedočile Boga koji voli čovjeka, koji je pažljiv prema njemu i daje mu spasenje. Na tome se srdačno zahvaljujemo i kažemo: *Vergelts Gott!* (Bog vas blagoslovio!).

Za ovo vrijeme postale ste dijelom našega Marienheim-a. Dijelom koji će nam bolno nedostajati. Bile ste radnice, kolegice, prepostavljene, dušobrižnice, prijateljice i suputnice. Želim spomenuti riječi s. Silvane iz njezinog oproštajnog govora, kako ste jedan dio naše porodice u Marienheim-u.

S tom povezanošću vas želimo zadržati u sjećanju i ne dopustiti, da se ta veza raskine.

Naša sjećanja žive od slika i od osjećaja koji su s njima povezani, a koje čuvamo u duši i srcu. Stoga želim Vama, cijenjena Provincijska predstojnice, uručiti sliku našega Doma. Pronadite prikladno mjesto u svom domu kako bi sjećanje na nas i naše zajedničko vrijeme bilo živo. (Sliku su naslikali naši radnici i hobi-umjetnica, gospođa Marianne Stein).

Draga s. Lujza, draga s. Silvana i draga s. Vesna,

zajedno imate više od jednoga stoljeća u službi Caritasa i Marienheim-a. Kao ravnatelj Doma zahvaljujem vam za uvijek pažljivu, lojalnu, angažiranu i povjerljivu suradnju i službu u našoj kući. Također vam se osobno zahvaljujem za uvijek dobre i prijateljske odnose u zajedničkim trenucima. Zahvaljujem s. Nadi i s. Mariji Perpetui s kojima sam, u usporedbi s vama, imao priliku kratko raditi zajedno.

Vama sestrama uručujem sliku kao znak zahvale i sjećanja na vaše vrijeme provedeno u Marienheim-u. To je slika Marije, majke Božje, koja iznad našeg ulaza širi svoj plašt i čuva sve koji ulaze ili izlaze iz kuće. Neka vas ona i dalje čuva i prati na vašem životnom putu.

Na kraju, u skladu s franjevačkom tradicijom, zajedno provedeno vrijeme izražavam riječima:

Hvaljen budi, Gospodine, za mnoge sretne sate koje smo proveli zajedno; za veselje i zajedničke radosti; za međusobne razgovore!

Hvaljen budi, Gospodine, za trenutke dokazivanja i tugovanja koji nas nisu slomili u povjerenju prema Tebi!

Hvaljen budi, Gospodine, za mnoge susrete; za dobre i one manje dobre, jer čovjek živi od susreta s drugima i od susreta s Tobom!

Hvaljen budi, Gospodine, što smijemo biti to što jesmo, jer urezao si nas u dlanove svoje!

gosp. Hubert Radan

Pozdravni govor provincijske predstojnice

Poštovani uzvanici i dragi prijatelji!

Sve pod nebom ima svoje vrijeme: vrijeme sastajanja i vrijeme rastanka, te svoj početak i svoj završetak. Danas smo se na svetkovinu sv. Franje Asiškog sastali kako bi ponajprije zahvalili Bogu za život i rad školskih sestara franjevaka, kao i svima koji su nas kroz ovo vrijeme pratili, a od kojih mnogi, nažalost, nisu više među nama.

Danas zatvaramo i posljednju stranicu knjige bogatog života i djelovanja naše Provincije ovdje u Marienheimu u Glonnu. Čast mi je pozdraviti sve nazočne s kojima *ovde i sada* svjedočimo obilježavanju dana zahvalnosti za naše dugogodišnje služenje potrebitima.

S dubokim poštovanjem pozdravljam prelata Neuhausera, dugogodišnjeg ravnatelja Caritasa, koji je brigom i pomoću dugi niz godina pratio sestre, ne samo u Glonnu nego i u Hrvatskoj. Također pozdravljam gospodina Radana, sadašnjeg ravnatelja Marienheima, kao i ostale ravnatelje koji su prethodnih godina vodili Dom te sa zahvalnošću izgovaram njihova imena: gospodin Kappelsberger, gospodin Schwarz, gospođa Schnürte Marx. Pozdravljam gospođu Doris Schneider, nadležnu za sve Caritaseove domove iz Münchena, gospođu Vöstl, predstavnici gradskih vlasti iz Ebersberga, gospodina Jirsacka, zamjenika gradonačelnika Glonna, gospođu Lenz-Lemberg, predstavnici Evangeličke crkve te s. Anicu, kućnu predstojnicu sestara s Zinneberga. I na kraju poseban pozdrav ovdje prisutnim školskim sestrama.

Nemoguće je na papir staviti cjelokupni život, ili u nekoliko minuta izraziti zahvalnost naše Provincije za 54 godine djelovanja školskih sestara franjevaka u Glonnu. Kad bi se moglo sakupiti sve suze prolivene kroz ovo vrijeme - zbog rastanaka i doživljene dobrote - one bi bile poput izvora

i rijeke Dunava. Kad bi se moglo sabrati sve izgovorene riječi utjehe, ohrabrenja i molitve, zasigurno ne bi stale u korice jedne knjige. Jer, svaka sestra, počevši od onih koje su provele kratki ili gotovo cijeli svoj radni vijek u ovoj kući, s ponosom i radošću spominje ovo mjesto.

Znamo da nije bilo lako, osobito u počecima, kada su sestre dolazile u Glonn bez poznavanja njemačkog jezika, bez stručne izobrazbe i mogućnosti češćeg odlaska doma. Ali ni kasnije nije bilo jednostavnije, iako su uvjeti bili bolji, jer su druge nedade - poput rata, izbjeglištva obitelji i sve manjeg broja sestara - pratile život i njihovo djelovanje.

No, sve bi to bilo nemoguće izdržati da nisu kroz cijelu povijest djelovanja nailazile na razumijevanje i pomoć svojih prepostavljenih. Različitost kultura, naroda i vjeroispovijesti, osobito posljednjih nekoliko godina ovdje u Marienheimu, jasan je znak i ujedno poruka kako se može zajedno živjeti i djelovati samo onda ako se čovjeka stavi na prvo mjesto.

Teška smo srca donijele odluku o napuštanju ovoga mjesta i djelatnosti pomaganja i služenja drugima. Tužne smo zbog našeg odlaska, ali istovremeno ispunjene, jer su upravo naše sestre mogle ovdje živjeti i djelovati. Bila je to za nas velika milost i dar kojim smo se mogle obogatiti. Neka tako ostane!

Na kraju, svima vama ovdje nazočnim izražavamo jedno veliko *hvala* za sve trenutke zajedništva, za svo dobro koje smo mogle učiniti drugima - kao ljudi, a osobito kao redovnica. Sa sobom ćemo ponijeti i u sebi čuvati sve lijepе uspomene te s ponosom i zahvalnošću sjećati se života provedenog u Marienheimu.

s. Andrea Nazlić

Hvala za sve!

U nedjelju na svetkovinu sv. Franje, 4. listopada 2020., u *Marienheimu* u Glonnu, slavljeni je misa zahvale i ujedno oproštaj od Školskih sestara franjevaka. Tri posljednje sestre koje su zaključile rad u Domu, i same su se dugi niz godine posvetile brizi i njezi starih i nemoćnih osoba: s. Lujza Plavša 43 godine, s. Silvana Klapež 41, a s. Vesna Lapenda 26 godina.

Na oproštaj sestara iz Splita su došle provincijska predstojnica s. Andrea Nazlić i provincijska ekonoma s. Senka Jenjić. Euharistijsko slavlje predvodio je dugogodišnji direktor Münchenskog Caritasa i prijatelj sestara, prelat Peter Neuhauser s još dvojicom svećenika.

Iako se očekivao dan rastanka sa sestrama, kao da je došao nenadano. Mnogi su htjeli biti prisutni na euharistijskom slavlju i na taj način se pozdraviti sa sestrama, ali to nisu mogli zbog epidemioloških mjera uzrokovanih pandmijom koronavirusa. Zato su se danima prije njihova odlaska sa sestrama došli oprostiti brojni stanovnici Glonna. Gdje god se tih dana susrelo nekoga u tom malom bavarskom mjestu, moglo se zapaziti suzne oči koje su izražavale žaljenje što sestre odlaze.

Prelat Neuhauser je u svojoj propovijedi istaknuo važnost prisutnosti sestara: *Ljudi koji su bolesni i u godinama, sretni su kada im drugi dolaze u susret, kada su za njih tu. Zato je važno spomenuti sestre. Kada su one bile ovdje i hodile tim putem, preko pedeset godina, onda se da osjetiti duh franjevačkog života. Sestre nikada nisu bile bogate. One su samo bile blizu ljudi. Upravo to je bit franjevačkog života: svoje siromaštvo ne pokazivati samo na vani, nego ga doživjeti i živjeti kao suočeće s drugima kako bi mogle još bolje djelovati. Uvijek ćemo iznova morat učiti kako gledati na Isusa. U središtu toga je Sveti pismo i nadasve Isus Krist. Polazimo od Pisma i od čovjeka kao što je bio Franjo, koji je krenuo Isusovim putem.*

Nakon euharistijskog slavlja prisutne je pozdravila gospođa Doris Schneider, nadležna za Caritasove domove iz Münchena te izrazila radost što je mogla nazočiti oproštaju. Gospođa Vösl, predstavnica gradskih vlasti iz Ebersberga, zahvalila je što su sestre dugi niz godina bile dio mesta Glonna te ostavile neizbrisivi trag svoje prisutnosti. Ravnatelj Doma gospodin Hubert Radan, u znak zahvalnosti i za uspomenu, sestrama je poklonio umjetničku sliku Gospe koja se nalazi pročelju zgrade, a provincijskoj predstojnici sliku *Marienheima* koja će, kako je istaknuo, naći prikladno mjesto u provincijskom središtu na Lovretu te podsjećati sestre na njihov život i rad u malom bavarskom mjestu Glonnu. Potom je provincijska predstojnica pozdravila sve prisutne te izrazila tugu što sestre odlaze, ali i ponos što su mogle živjeti i raditi u *Marienheimu*.

Na zajedničkom druženju u dvorani najviše se mogla čuti riječ *hvala* od posljednjih triju *glonnskih* sestara za blizinu i pažnju djelatnika Doma kao i predstavnika raznih ustanova. Suze, često bez riječi, bile su posljednje koje su govorile o odlasku - da Glonn bez sestara neće više biti isti i da će sestre sa sjetom još dugo prebirati uspomene iz Glonna.

Sudionica

Oproštaj s Glonnom

S nevjericom smo odbrojavale dane i iščekivale odlazak iz našeg Glonna. Mjeseci i godine koji su ostali iza nas zabilježili su nemjerljiv doprinos sestara. S velikom zauzetošću i predanjem pomagale smo onima kojima smo bile poslane, pa ne čudi da nam je bilo teško oprostiti se od naših dragih štićenika, suradnika, puno dragih prijatelja, službenih osoba i poznanika.

Za nas je *naš dom* - Marienheim u Glonnu - uistinu bio puno više od radnog mjesta. Bio je naš dom i dom svih onih koji su k nama navraćali - usuđujem se reći da je bio dom cijeloj našoj Provinciji.

Ali dođe vrijeme da se svaki dom treba ili mora napustiti. Od trenutka kada smo obaviještene da se vraćamo u domovinu, pa do službenog oproštaja na svetkovinu sv. Franje, mi smo se polako oprštale, a još polakše spremale.

Kod službenog oproštaja pridružile su nam se iz Splita s. Andrea i s. Senka, jer je

izvanredna situacija zbog pandemije virusa COVID-19 ograničila broj uzvanika. Euharistijsko slavlje predvodio je Prelat Peter Neuhauser u susavlju s dvojicom svećenika. U svojoj propovijedi osvrnuo se na veličinu sv. Franje i njegovu ulogu u Crkvi onog vremena. Stavlјajući u isti kontekst naše djelovanje s nemoćnima i potrebitima, zahvalio je za našu prisutnost u Domu i Glonnu.

Po završetku misnog slavlja *riječ zahvale* uz prigodne darove uputili su nam predstavnici gradske vlasti, Caritasa te ravnatelj doma, a zaključno se prisutnima obratila provincijska predstojnica s. Andrea.

I dok su se u ugodnom druženju ispreplitale dirljive riječi, tužni pogledi, pa i gdjekoji suza - preostalo je samo Bogu u sebi i naglas za sve zahvaljivati.

s. Lujza Plavša

JEKA IZ AFRIKE

Poslat ču ti svog anđela

Kad sam počela voziti auto u DR Kongu, jasno su mi rekli: "Čuvaj se da ti se ne dogodi prometna nesreća, da ne ozlijediš, ili, ne daj Bože, nekoga usmrtiš. Kad netko nekog usmrти u prometnoj nesreći, ljudi zapale i vozača i auto. A misionar, ako uspije pobjeći, napušta zemlju." To je strašno! Zbilja, ljudi ukoliko dožive nesreću, umjesto da pomognu ozlijedenoj osobi, bježe s mjesta nesreće da spase svoj život.

Istoga dana iz bolnice u Nyantendeu nazvao me laborant s molbom: "Sestro, možete li nam pomoći i dati dozu krvi. Jednoj se mami zakomplikirao porod te je izgubila dosta krvi, u rizičnom je stanju. Možete li doći što prije, hitno je." Rekla sam: "Dolazim, ali znate koliko može potrajati dolazak iz Bukavua do Nyantendea. Kad je sve dobro vožnja može potrajati 30 minuta, ali ako je na putu gužva onda sat i više." "Sestro požurite, moraju je hitno operirati", odgovorio mi je bolničar.

Sjela sam u auto, upalila svjetla upozorenja i počela voziti. Voziti brzo kroz naselja rizično je i nemoguće. A u ušima mi je odzvanjalo *sestro požurite!* Važno je da dođem na vrijeme, nečiji život je u pitanju, mogu ga spasiti. Uz put, koji je inače glavni, ima ljudi *kao u priči* te pri vožnji treba biti dobro sabran. Negdje na pola puta, gdje uz cestu ima puno trgovaca koji prodaju hranu i potrepštine za domaćinstvo, jedna djevojčica mi istrča pred auto. Sledila sam se i zakočila. Djevojčica je pala ispred auta. Nisam svjesna jesam li je udarila autom ili sam to u strahu vidjela. Izšla sam iz auta da je uzmem u ruke, ali preda mnom se stvorio jedan čovjek, uzeo djevojčicu u svoje naručje i rekao mi: "Sestro ulazite u auto, blokirajte vrata i vozite". Srećom sam to napravila. Glasno sam doviknula ljudima: "Vozim je u bolnicu". Dva mlada čovjeka su dotrčala i popela se na auto, i ne mogavši otvoriti zadnja vrata, *zakačili* su se na vrata i vikali: "Časna je pregazila malu!". Čovjek koji je držao malu u krilu i sjedio u autu, tješio me: "Sestro, ne paničite, budite pribrani. To je nesreća. To se dogodi. Dijete je izletjelo ravno pred auto. Ne brinite, čini se da joj nište nije strašno. Ima malo krvi na usnici... prepala se... ne brinite! Radio sam u Crvenom križu, dobro je držim, znam kako treba... Ja sam bio nešto kupovao te sam video kako se dogodilo... budite smireni... ne gledajte ljude koji su *zakačeni* na vašem autu".

Sam Bog zna strah i molitvu koji su mi obuzimali srce. Pred sobom sam samo gledala sliku Gospe Sinjske i ponavljalja: "Gospe moja, daj da živi! Učini čudo, daj da živi!" Kad smo prošli pokraj jedne protestantske bolnice, rekla sam suputniku da idem u našu bolnicu u Nyantende, a ljudi *zakačeni* na autu počeli su još jače lupati i vikati. Moj suputnik je samo ponavljao: "Sestro, ne slušajte ih, vozite u vašu bolnicu."

Čim smo došli u bolnicu, laborant je čekao pred vratima s medicinskom sestrom iz rođilišta. Shvatili su situaciju. Djevojčicu su odmah odnijeli na hitni odjel. Dva mlada čovjeka su pratila mene i suputnika. Prvi pregled je pokazao dobre vijesti a liječnik me ohrabrio: "Sestro, budite bez brige, ništa nije slomljeno, ni pregaženo", ali sam ja inzistirala: "Molim vas, dobro pogledajte, ima krvi na usnama, ima li kakvo unutarnje krvarenje". Malo poslije mi javiše: "Sve je uredu, krv na usnama je od ugriza usnice." Kad su je htjeli otpustiti, molila

sam da prenoći u bolnici, da je prate, de se ne bi što zakomplikiralo. Oko bolnice se skupilo puno ljudi koji su puni gnjeva ponavljali: "Sestra je pregazila malu. Mrtva je".

Medicinska sestra je došla iz rodilišta, sva u strahu videći moj stres, a opet u velikoj brizi za mladu mamu, reče mi: "Sestro, molim vas, ako ikako možete pomoći, hitno je. Izgubit ćemo mamu ako joj što prije ne damo dozu krvi." Pošli smo u laboratorij. Molila sam: "O Bože, darovatelju života, smiluj se svima nama! Daj da živi mlada mama, ova djevojčica, i molim te, čuvaj i mene! Eto, htjela sam spasiti jedan život, a skoro sam uništila drugi. Ti daješ život!" Moj *anđeo-čovjek* još je bio s nama i rekao nam kako možemo smiriti ljude, a meni da se ne vraćam istim putem, jer nikad se ne zna kako ljudi mogu reagirati. Zahvalila sam mu. Ne znam ni kako je otišao. Ni za ime ga nisam uspjela upitati.

Sestre i liječnici su smirili ljude i objasnili im stanje djevojčice. Pojavila se i njezina baka koja je s njom tu noć ostala u bolnici. Saznali smo da se djevojčica zove Ashuza i da je netom prije nekoliko dana došla iz sela u grad te se nije navikla na mjesto i život uz glavnu cestu. A dva mlada čovjeka koji su me pratili *zakačeni* na autu, vidjevši da je djevojčica dobro, zahvalili su za sve što smo učinili i u miru se vratili svojoj kući.

Tijekom poslijepodneva posjetila sam Ashuzu i uvjerila se da je dobro. Medicinska sestra iz rodilišta me došla pozdraviti sa širokim osmijehom: "Sestro, mama je odlično. Može i sama sjesti i stati na noge. Sestro, hvala vam! Umalo je nismo izgubili". Otišla sam je posjetiti s krunicom koju sam sve vrijeme čvrsto stiskala u ruci. Krunica je imala medaljicu Čudotvorne Gospe Sinjske. Vidjevši mamu na nogama i radost bolničarke, bila sam ganuta Božjim čudesima. Kad mi je mama zahvalila za krv koja joj je spasila život, pružila sam joj krunicu rekvavi: "Evo, ova je krunica spasila sve nas!" A ona mi reče: "Sestro, ja sam protestantkinja". Pomalo sa ostala tužna, jer meni je ta krunica silno značila, a ona je odbila. No, bolničarka je uskočila: "Sestro, ja sam katolkinja". A njoj sam rekla: "Uostalom, tebi i pripada koliko si se borila za ovu mamu." Uzela je s velikim poštovanjem i zahvalnošću i – poljubila je.

Navečer sam se s bolničarima drugim putem vratila kući. Kad sam sestrama prepričavala što mi se sve dogodilo, tada me počeo spopadati još veći strah od onoga što se moglo dogoditi. Bogu zahvaljujem što u trenutku kad sam izišla iz auta da podignem djevojčicu nisam mislila na strašne priče što se dogodi vozačima koji nesrećom nekoga pregaze. U mojim molitvama su često prisutni djevojčica Ashuza i moj anđeo čuvar kojem ni ime ne znam, a bio mi je *više nego brat* u onom teškom trenutku. Znam, u surovom svijetu ima anđela koji su nevidljivi, ali se pojave i djeluju baš kad je potrebno, a onda tiho nestanu i čine dobro negdje drugdje.

Sjećajući se opisanog doživljaja, još uvijek se u meni isprepleću osjećaji straha, utjecanja Gospa, blagost i smirenost mog suputnika, žrtva i radost bolničarke... sve skupa čudesni trenuci života. Vjerujem da su anđeli u našim životima došli po molitvama nama dragih ljudi. Zato, dragi čitatelji, preporučam sebe i sve misionare po svem svijetu vašim molitvama. I vi ste naši anđeli čuvari, naša čudesna zaštita i snaga u življenu i naviještanju Radosne vijesti koja Život nosi. Hvala vam!

s. Samuela Šimunović

BOŽIĆNE ČESTITKE

Ivan Lacković Croata, Jaslice

*To očajstvo čuj, čuj,
i k jaslicam pristupljuj!*

Za Božić i Novu godinu želim Vam od Djetića Isusa obilje Njegovih milosti, darova i utjehe, da možete u svemu biti po Njegovu Božanskom Srcu noseći u Vašim srcima i Vašem životu Njega, da Ga svako preko Vas upozna i ljubi. (o. Ante Antić).

Ovim mislima drage sestre i čitatelji naših *Odjeka* želimo vam čestit Božić!

Uz iskren pozdrav.

Vaše sestre iz Vrbanićeve, Zagreb

* * *

Te hladne noći Bog je izabrao nesigurnost i nevinost malog djeteta.
To je bio znak pastirima, ali i cijelom čovječanstvu.

Te noći nije rođen Bog moćan i jak, već Bog koji hodi uz čovjeka,
Bog koji izražava svu svoju snagu u svojoj krhkosti,
Bog koji nas čini slobodnima.

U toj Božićnoj noći završilo je Božje putovanje
u potrazi za čovjekom
i započela je najveća avantura za čovjeka:
postati svjedocima Božje utjelovljene Riječi.
Izađimo iz svojih udobnosti i kročimo ususret Bogu koji nam dolazi
s nježnošću i ljubavlju u liku malog djeteta.

Sretan Božić i blagosloviju novu 2021. žele vam

sestre iz Arbanasa, Zadar

* * *

Hajdemo, dakle, do Betlehema.

*Pogledajmo što se to dogodilo,
događaj koji nam obznani Gospodin.*

*I pohite te pronađu Mariju, Josipa i novorođenče gdje leži u jasla-
ma. (Lk 2,15-16)*

Neka nas otajstvo Kristova rođenja ispuni mirom, radošću i nadom,
a posebno u ove teške dane. On je pobjednik i život!

Sretan Božić i obilje Božjeg blagoslova u novoj 2021. godini žele
vam i čestitaju

sestre s Dobroga, Split

* * *

*Dok je mirna tišina svime vladala,
i noć brzim tijekom stigla do sredine puta svog,
jurnula je tvoja svemoguća riječ s nebesa, s kraljevskih prijestolja.
(Mudr 18, 14-15a)*

U ozračju trajne radosti, svim sestrama diljem Provincije, našim prijateljima i dobročiniteljima žele čestit Božić, sveto Isusovo po-rođenje, te sretnu i blagoslovljenu 2021. godinu

sestre iz Sigurate, Dubrovnik

* * *

I Riječ tijelom postade i nastani se među nama. (Iv 1,14)

Neka se i ovog Božića Isus rodi u našim srcima da bi drugi po na-šem svjedočenju mogli prepoznati da živi među nama i po nama.

Svim sestrama i čitateljima *Odjeka*, radostan Božić i blagoslovljenu Novu 2021. godinu žele

sestre iz Trpnja

* * *

... Ne bojte se! Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod!

Danas vam se u gradu Davidovu radio Spasitelj - Krist, Gospodin.
(Lk 2,10-11).

Iz gradića malog, pod jednim dlanom neba, na jednom kamenom dlanu zemlje mi sestre iz Imotskog dijelimo s vama radost Kri-stova rođenja. U vremenu neizvjesnosti uslijed svjetske epidemije neka nam novorođeni Kralj udijeli radost, svjetlo i nadu na našim putovima.

Čestit i blagoslovjen Božić žele

sestre iz Imotskog

* * *

*Narodi nam se Kralj nebeski, od Marije čiste djevice.
Na tom mladom ljetu veselimo se...*

Sretan Božić sestrama i čitateljima *Odjeka* žele

sestre s Jordanovca, Zagreb

* * *

Drage sestre i svi vi do kojih će doći naši *Odjeci!*

Na kraju ove posebne godine želimo da i Božić bude poseban, u dobrom svijetlu i doživljaju. Uz tužne i ružne događaje u nama i oko nas lako zaboravimo da se ništa ne događa bez Gospodara žetve. Posvijestimo si, On je onaj koji upravlja svime i svima.

Neka nam On osnaži vjeru u svoj dolazak među nas, svojom nas snagom osloboди i od korone i svih drugih zala.

Sretan Božić žele vam

vaše sestre, novakinje, postulantkinje i kandidatkinje iz Bukavua

* * *

Naći ćete dijete, povijeno u pelene i položeno u jasle! (Lk 2,12)

Pođimo k Novorođenom Djetu koji nam daruje svoju ljubav.

Svim sestrama i čitateljima *Odjeka* želimo sretan Božić i blagoslovljenu novu 2021. godinu, uz pozdrav

vaše sestre iz Paga

* * *

Više puta I na više načina Bog nekoć govoraše ocima u prorocima.

Konačno, u ove dane, progovori nam u sinu. (Heb 1,1-2).

Drage sestre! Dopustimo da se Isusove riječi i djela trajno nastane u našim srcima. Neka naš život bude po evanđelju. Svojim životom postojano svjedočimo njegovu prisutnost među nama.

Sretan Božić i blagoslovljenu novu 2021. godinu žele vam

sestre iz Kaštel Lukšića

* * *

I pohite te pronađu (...) novorođenče gdje leži u jaslama. (Lk 2,16).

Želje dobrote i ljubavi koje se ovih dana razmjenjuju neka obuhvate sva područja našega svakodnevnog življenja. Mir neka bude u našim srcima. Mir neka prebiva u našim zajednicama. Neka svi ljudi dobre volje osjete toplinu ovog blagdana, koja neka se potom proširi kroz sve dane naredne godine.

Vaše sestre iz Sinja

* * *

*Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet.
(Iv 1,9)*

Drage sestre, prijatelji i dobročinitelji, prosvijetlilo nas Svjetlo istinsko da budemo svjetlo jedni drugima.

Blagoslovjen vam i radostan Božić! Nova godina bila ispunjena Božjim blagoslovom i mirom kojega samo Maleni Bog daje.

Vaše sestre s Lovreta

* * *

*Ne boj se, jer ja sam te otkupio; imenom sam te zazvao: ti si moj!
(Iz 43,1)*

Drage sestre i čitatelji *Odjeka*, neka vas novorođeni Kralj ispuni svojim mirom i obdari svakim blagoslovom.

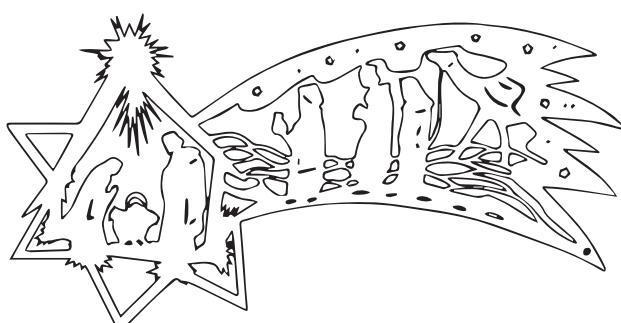
Čestit Božić i blagoslovljenu novu godinu žele vam

sestre iz Knina

U radosnom iščekivanju rođenja Gospodina našega Isusa Krista svim sestrama čestitamo Božić i novu godinu.

Neka nas sve zajedno prati blagoslov i mir, uz molitve za izdržljivost u ovim teškim vremenima pandemije.

*Dora Matković, kandidatkinja
i s. Lidija Bernardica Matijević, odgojiteljica kandidatkinja*

NAŠI POKOJNICI

Sestre naše Družbe

- S. M. Stella Okadar**, živjela 74 godine, u Družbi 55 godina
preminula 14. listopada 2020., Rim, Italija
- S. M. Alma Bernatović**, živjela 77 godina, u Družbi 58 godina
preminula 17. listopada 2020., Popovača
- S. M. Veselka Šaravanja**, živjela 80 godina, u Družbi 57 godina
preminula 5. studenoga 2020., Mostar
- S. M. Bonaventura Paradžik**, živjela 80 godina, u Družbi 62 godine
preminula 5. studenoga 2020., Bijelo Polje/Potoci
- S. M. Maksimilijana Palac**, živjela 75 godina, u Družbi 55 godina
preminula 9. studenoga 2020., Mostar
- S. M. Assunta Zaharia**, živjela 67 godina, u Družbi 42 godine
preminula 26. studenoga 2020., Alexandria, Egipat
- S. M. Asumpta Vrdoljak**, živjela 86 godina, u Družbi 65 godina
preminula 14. prosinca 2020., Rim
- S. M. Martina Roa**, živjela 81 godinu, u Družbi 58 godina
preminula 16. prosinca 2020., Asunción, Paraguay

Rodbina sestara

- Marko Lovrić**, brat naše s. Ilinke, preminuo 8. studenoga 2020.
- Stipan Bilokapić**, brat naše s. Tihoslave, preminuo 23. studenoga 2020.
- Ljubo Bašić**, brat naše s. Maristele, preminuo 24. studenoga 2020.
- Petar Jurić**, otac naše s. Animire, preminuo 10. prosinca 2020.
- Ivan Todorić**, otac naših sestara, s. Ljiljane i s. Mariangele, preminuo 12 prosinca 2020.

Zahvala

Dana 24. studenoga 2020. godine Gospodin je pozvao k sebi moga brata Ljubu.

Iako znamo da je smrt prijelaz u bolji život, ipak nas je pogodila, ali Gospodin ima svoje planove za sve. Zahvalni smo Bogu za njegov život ovdje na zemlji, koji nije bio nimalo

lagan. Neka ga On nagradi vječnim životom u svome Kraljevstvu.

U ime moje i moje obitelji, od srca hvala svima koji su na bilo koji način izrazili sućut i iskazali poštovanje prema mome bratu. Posebno hvala sestrama u Imotskome.

Neka počiva u miru Božjem, a mi molimo za snagu u vjeri i kršćanskoj nadi.

s. Maristela Bašić

Između mnogih u ovom neobičnom vremenu, Isusovo oko pao je na moga brata Marka i pridružio ga svome križu. Covid-19 pokazao je svoju okrutnu snagu na njemu. Dva mjeseca borio se za život ovisan o aparatima za disanje. U 68. godini života usnuo je u Gospodinu.

Promišljajući o njegovoj smrti utjehu sam našla u Isusovoj blizini i njegovom iskustvu boli i smrti. On koji je sve naše boli uzeo na sebe, patnju iskusio, sâm bio ostavljen, prepušten sebi, trpljenju i križu - On najbolje može razumijeti kroz što je prošao moj dragi brat Marko.

Vjerujući da naš život mora proći kroz patnju, muku i smrt, još više vjerujem da će se s njim i radovati oni koji ga ljube i znaju trpjeti. Usuđujem se reći da je i moj brat jedan od takvih.

Ljubio je svoju obitelj i domovinu Hrvatsku. Bio je uzoran i plemenit čovjek. Iako je bio inženjer strojarstva i zaposlen u struci, kako bi što bolje osigurao svoju obitelj, otvorio je privatnu mjenjačnicu u kojoj je radio on i članovi obitelji. Bio je nada sve pošten, pa ako bi koja stranka zabunom dala više, upozorio bi je i vratio višak. Isto je tražio od djelatnika. Držao se svoje uzrečice „mjenjačica može manje zaraditi, ali se ne smije osramotiti“.

Drage sestre, hvala svima koje ste mi izrazile sućut prilikom njegova prijelaza u vječnost. Preporučam dušu svoga brata u vaše molitve kao i njegovu suprugu i četvero djece, da prazninu koju osjećaju, Gospodin ispuni vjerom i nadom.

vaša s. Ilinka Lovrić

Gosp. Ratomir Premeru
1944. - 2020.

Naša je domovina na nebesima. Fil 3,20

Dana 7. prosinca 2020. godine preminuo je dugogodišnji kućni majstor lovretskog samostana i prijatelj naše Provincije.

Nakon sprovodnih obreda dana 10. prosinca na splitskom groblju Lovrinac, u samostanskoj kapeli na Lovretu u zajedništvu s rođinom slavljenja je sveta misa zadušnica za našega Ratka.

Oproštajni govor

Odlazak dragih ljudi uvijek nas ostavlja u tišini, bez riječi. Tek odlaskom otkrivamo pravu vrijednost ljudi koji su pored nas živjeli svojim tihim životom. Oni koji godinama nename-tljivo uz nas hode i s nama dijele našu svakodnevnicu čineći naoko sitne poslove, zbog svoje malenosti uspiju neprimjetno ući duboko u naša srca ostavljajući u njima iznenađujuće dubok trag. Jedan takav naizgled mali, a zapravo veliki čovjek bio je i naš kućni majstor gospodin Ratko.

Prohodio je s nama gotovo polovicu svoga životnoga puta, dijelio radosti ali i teret i žegu dana. U povoljno kao i u manje povoljno vrijeme ostao je vjeran i u najmanjem, ne oglušivši se ni na jedan naš poziv, ni na jednu našu potrebu. U svemu onom što život donosi, zajedno s nama tkao je samostansku svakodnevnicu u koju se savršeno uklapao baš kao da je oduvijek bio dio naše velike franjevačke obitelji.

Darom Svevišnjega baštinio je mnogo od franjevačkog duha: vedrinu, jednostavnost, naravnost i, više od svega, spremnost na služenje. Služio je s lakoćom svojstvenom samo istinski poniznim ljudima koji razumiju i prihvataju svoje čovještvo ne tražeći više nego da jednostavno budu ljudi među ljudima. Tijekom tri i pol desetljeća služio je unutar zidina ovoga drevnoga samostana, šireći toplinu i dajući dušu svemu svom djelovanju, vremenu i prostoru u kojem je živio i radio. Svojom dobrohotnošću i bezazlenošću obogatio je naše živote i postao dio naše zajedničke povijesti. S velikim povjerenjem bila su mu otvorena sva

vrata našeg samostana. Na svaki poziv sestara, kako u mladim danima tako i zadnje vrijeme dok se hrabro nosio sa svojom bolešću, bio je raspoloživ za pomoć u bilo koje doba dana ili noći, i na samo njemu svojstven duhovit način nalazio bi rješenje i otklanjao svaki kvar.

Dragi naš Ratko, hvala Ti za bezbrojne trenutke dijeljenja dobrote i ljubavi s nama, do prije nepuna tri tjedna kad si zadnji put posjetio ovaj samostan i pokosio travu na samostanskom vrtu. Samostanski zidovi pamtit će tvoj smijeh, tvoju vedrinu, a mi ćemo s ljubavlju i zahvalnošću nositi sjećanje na Tebe.

Neka dobri Bog nagradi Tvoju dobrotu i vjernost u kraljevstvu malenih. A Tvojoj obitelji udijeli utjehu vjere i nade u ponovni susret u vječnosti.

Počivaj u miru Božjem!

A vama, draga obitelji, izražavamo veliku zahvalnost što je Vaš Ratko bio dio i naše redovničke obitelji. Primit ćete iskrenu kršćansku sućut u vjeri da Ratko sada živi kod Gospodina koji ga je primio u svoje nebeske dvore. Vjerujemo da nas sve prati i gleda s nebeskih visina.

U ime Školskih sestara franjevaka,

s. Andrea Nazlić, *provincijska predstojnica*

Split, 10. prosinca 2020.

PRILOZI

Pruži svoju ruku siromahu

Poruka pape Franje za 4. Svjetski dan siromaha (33. nedjelja kroz godinu, 15. studenoga 2020.)

Pruži svoju ruku siromahu (usp. Sir 7,32). Drevna je mudrost postavila ove riječi kao sveto pravilo kojeg se valja držati u životu. Danas te riječi nisu izgubile ništa na svojoj važnosti i značenju, pomažući nam usmjeriti pogled na ono što je bitno i savladati barijere ravnodušnosti. Siromaštvo poprima uvijek različita lica koja zahtijevaju da se posveti pažnju svakoj pojedinoj situaciji. U svakoj od njih imamo priliku susresti se Gospodina Isusa koji je objavio da je prisutan u najmanjoj svojoj braći i sestrama (usp. Mt 25,40).

1. Uzmimo u ruke Knjigu Sirahovu iz Staroga zavjeta. U njoj nalazimo riječi učitelja mudrosti koji je živio dvjestotinjak godina prije Krista. On je tražio mudrost koja muškarce i žene čini boljima i sposobnijima dublje sagledati životne događaje. Učinio je to u vrijeme teške kušnje za Izraelski narod, vrijeme patnje, tuge i bijede zbog dominacije stranih sila. Kao čovjek velike vjere, ukorijenjen u tradiciji svojih pređa, prva mu je misao bila obratiti se Bogu i zamoliti ga za dar mudrosti. Gospodin mu nije uskratio svoju pomoć.

Od prvih stranica knjige *Sirah* iznosi svoje savjete koji se tiču mnogih konkretnih životnih situacija, od kojih je jedna siromaštvo. On inzistira na tome da i usred nevolja moramo i dalje stavljati svoje pouzdanje u Boga: »Ne nagli kad napast dođe. Prioni uz Boga i ne odmeći se, da bi bio slavljen na svoj posljednji dan. Primi sve što te stigne i budi strpljiv u nestalnosti svoje bijede. Jer kao što se u vatri kuša zlato, tako i odabranici u peći ponizanja. Vjeruj u Gospoda, i on će ti pomoći, kroči pravom stazom i uzdaj se u njega. Vi što se bojite Gospoda, očekujte njegovu milost i ne skrećite s pravoga puta, da ne propadnete« (2,2-7).

2. Stranicu po stranicu otkrivamo dragocjenu zbirku savjeta o tome kako postupati u svjetlu prisnog odnosa s Bogom, tvorcem i ljubiteljem stvorenoga svijeta, pravednim i brižnim prema svojoj djeci. Međutim, to stalno upućivanje na Boga ne odvraća pogled od konkretnog čovjeka. Naprotiv, to dvoje je usko povezano.

Jasno to pokazuje ulomak iz kojeg je preuzet naslov ove Poruke (usp. 7,29-36). Molitva Bogu i solidarnost sa siromašnima i onima koji pate neraskidivo su povezani. Da bismo Gospodinu iskazali štovanje koje mu je milo moramo prepoznati kako svaka osoba, pa i najsilnija i najprezrenija, nosi u sebi utisnut Božji lik. Iz te svijesti proizlazi dar Božjeg blagoslova koji se stječe velikodušnošću iskazanom siromašnima. Stoga, vrijeme posvećeno molitvi nikada ne može postati izgovorom za zanemarivanje bližnjega u potrebi. Sasvim suprotno: Gospodinov se blagoslov spušta na nas, a molitva postiže svoj cilj ako su praćeni služenjem siromašnima

3. Kako je to drevno učenje aktualno također za nas! Naime, Božja riječ nadilazi prostor i vrijeme, religije i kulture. Velikodušnost kojom podupiremo slabe, tješimo ožalošćene, ublažavamo patnju i vraćamo dostojanstvo onima kojima je ono oduzeto, uvjet je za ljudski život u punini. Odluka da posvetimo brigu siromašnima, njihovim različitim potrebama, ne može biti uvjetovana raspoloživim vremenom, privatnim interesima i jalovim pastoralnim ili socijalnim projektima. Snagu Božje milosti ne smije se gušiti narcisoidnom težnjom da sebe uvijek stavljamo na prvo mjesto.

Teško je držati svoj pogled usredotočen na siromahe, ali je to više no ikad nužno ako želimo dati pravi smjer našem osobnom i društvenom životu. Ne radi se o tome da na to trošimo mnogo riječi, nego radije o konkretnom predanom zalaganju nadahnutom Božjom ljubavlju. Svake godine, o Svjetskom danu siromaha, vraćam se na tu temeljnu stvarnost za život Crkve, jer siromašni jesu i uvijek će biti s nama (usp. Iv 12,8) da nam pomognu pronaći Kristovu prisutnost u svom svakodnevnom životu.

4. Susret sa siromašnom osobom predstavlja za nas izazov i tjera nas na razmišljanje. Kako možemo pridonijeti uklanjanju ili barem ublažavanju njihove marginaliziranosti i patnje? Kako im možemo pomoći u njihovu duhovnom siromaštvu? Kršćanska je zajednica pozvana uključiti se u to iskustvo dijeljenja i svjesna je toga da tu zadaću ne može povjeriti nekom drugom da je namjesto nje vrši. A da bismo pružili potporu siromašnima od temeljne je važnosti osobno živjeti iskustvo evanđeoskog siromaštva. Ne možemo se osjećati "dobro" sve dok je bilo koji član ljudske obitelji zapostavljen i postao sjenom. Tihi krik brojnih siromaha treba naći Božji narod spremnim i pripravnim, uvijek i posvuda, dati da se čuje njihov glas, zaštititi ih i biti solidaran s njima kad se suočavaju s tolikom prijetvornošću i tolikim neodržanim obećanjima te ih pozvati da sudjeluju u životu zajednice.

Točno je da Crkva nema sveobuhvatna rješenja za ponuditi, ali Kristovom milošću ona može ponuditi svoje svjedočenje i svoje geste suradnje. Osjeća, usto, svojom dužnošću govoriti u ime onih koji nemaju ni ono osnovno za život. Podsećati sve na veliku vrijednost općega dobra za kršćanski narod predstavlja životni zadatak koji se izražava u nastojanju da se ne zaboravi nikoga od onih čije se temeljne ljudske potrebe ne poštuje.

5. Pružanje ruke pomaže otkriti, prije svega onome koji to čini, da u nama postoji prirođena sposobnost činiti djela koja životu daju smisao. Koliko pruženih ruku viđamo svaki dan! Nažalost, sve se češće događa da nas bjesomučni ritam života uvuče u vrtlog ravnodušnosti do te mjere da više ne znamo prepoznati ono dobro što se u tišini svakoga dana i s velikom velikodušnošću čini svuda oko nas. Događa se tako da tek kad nešto poremeti tijek našeg života, oči nam postanu sposobne vidjeti dobrotu svetaca "iz susjedstva", »onih koji žive u našoj blizini i odraz su Božje prisutnosti« (Apost. pob. *Gaudete et exsultate*, 7), ali o kojima nitko ne govorи. Novinski stupci, mrežne stranice i televizijski ekrani vrve lošim vijestima do te mjere da se čini da zlo suvereno vlada. No, tome nije tako. Zloće i nasilja, zlostavljanja i korupcije zasigurno ne nedostaje, ali život je protkan djelima poštivanja i velikodušnosti koji ne samo da kompenziraju zlo, nego nas potiču ići dalje kroz život i biti puni nade.

6. Pružena ruka je znak koji izravno upućuje na bliskost, solidarnost i ljubav. Ovih mjeseci, kada čitav svijet kao da je pokorio virus koji je donosio bol i smrt, očaj i izgubljenost, koliko smo samo ispruženih ruku mogli vidjeti! Pružena ruka liječnika koji se brine o svakom pacijentu i pokušava pronaći pravi lijek. Pružena ruka medicinskih sestara i tehničara koji su i nakon radnog vremena ostajali brinuti se o bolesnima. Pružena ruka zaposlenih u administraciji koji su nabavljali sredstva kako bi što više života bilo spašeno. Pružena ruka

ljekarnika pozvanoga odgovoriti na mnoge zahtjeve i izložena opasnosti izravnog kontakta s ljudima. Pružena ruka svećenika koji slomljena srca podjeljuje blagoslov. Pružena ruka volontera koji pomaže onima koji žive na ulici i onima koji, iako imaju krov nad glavom, nemaju što za jesti. Pružena ruka muškaraca i žena koji su radili na pružanju osnovnih usluga i sigurnosti. Mogli bismo navesti i druge pružene ruke i složiti lijepi rukovet dobrih djela. Sve te ruke su prkosile zarazi i strahu samo kako bi pružile podršku i utjehu.

7. Ova pandemija stigla je iznenada i zatekla nas nespremne, izazvavši snažan osjećaj zbu-njenosti i bespomoćnosti. No, siromašnima se nikada nije prestalo pružati ruku. Time smo pružili svjedočanstvo kako smo spremni prepoznati siromaha i pružiti mu pomoć kad mu je potrebna. Sredstva za činjenje milosrđa ne mogu se improvizirati. Potrebno se svakodnevno u tome vježbati polazeći od svijesti kako mi prvi trebamo pruženu ruku drugoga.

Ovaj trenutak kroz koji prolazimo poljuljao je mnoge naše sigurnosti. Osjećamo se siro-mašnjima i slabijima jer smo iskusili osjećaj vlastite ograničenosti i doživjeli da nam se ograničavaju slobode. Gubitak posla, nemogućnost susretanja dragih nam osoba, kao i izostanak uobičajenih međuljudskih odnosa iznenada su nam otvorili oči za horizonte koje smo odavno prestali primjećivati uzimajući ih zdravo za gotovo. Naša duhovna i materijalna bogatstva dovedena su u pitanje i otkrili smo kako nas je obuzeo strah. Zatvoreni u tišini svojih domova otkrili smo koliko je važna jednostavnost i držati pogled usredotočen na ono bitno. Shvatili smo koliko nam treba novo bratstvo sposobno za međusobno pomaganje i uzajamno poštivanje. Ovo je povoljno vrijeme za »iznova osjetiti da trebamo jedni druge, da imamo zajedničku odgovornost za druge i svijet [...]. Već predugo grcamo u moralnoj degradaciji izrugujući se s etikom, dobrotom, vjerom i poštenjem [...]. To rušenje samih temeljâ društvenog života na kraju može dovesti samo do toga da se borimo jedni protiv drugih kako bismo obranili vlastite interese, do novih oblika nasilja i okrutnosti, i zaprekâ rastu istinske kulture brige za okoliš« (*Enc. Laudato si'*, 229). Riječju, teške ekomske, finansijske i političke krize neće prestati sve dok odgovornost koju svaki od nas mora osjećati prema bližnjemu i prema svakoj osobi bude tek mrtvo slovo na papiru.

8. „Pruži ruku siromahu“ je, dakle, poziv na odgovornost i izravno predano zalaganje za svakog onoga koji osjeća da ga je zadesila ista sudbina. To je poticaj da preuzmemu na sebe breme najslabijih, kao što podsjeća sveti Pavao: »Doista vi ste, braćo, na slobodu pozvani! Samo neka ta sloboda ne bude izlikom tijelu, nego – ljubavlju služite jedni drugima. Ta sav je Zakon ispunjen u jednoj jedinoj riječi, u ovoj: *Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga!* [...] Nosite jedni bremena drugih« (*Gal 5,13-14; 6,2*). Apostol uči da sloboda koja nam je darovana smrću i uskrsnućem Isusa Krista predstavlja za svakog od nas odgovornost staviti se u službu drugih, prije svega najslabijih. To nije tek neobavezni poticaj, nego uvjet za autentičnost vjere koju isповijedamo.

Tu nam je ponovno od pomoći Knjiga Sirahova u kojoj se predlažu konkretni načini podrške najugroženijima pribjegavajući pritom nekim sugestivnim slikama. Najprije promatra slabost onih koji su ožalošćeni: »Ne uklanjaj se od onih koji plaču« (7,34). Vrijeme pandemije prisililo nas je na strogu izolaciju onemogućivši nam čak tješiti i biti blizu prijatelja i poznanika ožalošćenih zbog gubitka svojih dragih. Sveti pisac, nadalje, kaže: »Ne zaboravi posjetiti bolesnika« (7,35). Nije nam bilo moguće biti uz one koji trpe i istodobno smo postali svjesni krhkosti naše egzistencije. Ukratko, Božja nam riječ nikada ne da mira, neprestano nas potiče činiti dobro.

9. "Pruži ruku siromahu" iznosi na vidjelo oprečan stav onih koji drže ruke u džepovima i ne dopuštaju da ih gane siromaštvo, za koje su često i oni sami odgovorni. Ravnodušnost i cinizam njihova su svakodnevna hrana. Kakve li razlike u odnosu na velikodušne ruke koje smo opisali! Ima, naime, ruku koje se pružaju do računala da prebace novčana sredstva s jednoga kraja svijeta na drugi, omogućujući bogaćenje uskim skupinama oligarha i gurajući u bijedu mnoge ljudi ili dovodeći time čak do propasti čitave narode. Ima ruku koje gomilaju novac prodajom oružja koje će druge ruke, pa i dječje, koristiti da siju smrt i siromaštvo. Ima pruženih ruku koje potajice pružaju smrtonosne doze kako bi se obogatili i živjeli u raskoši i prolaznoj razuzdanosti. Ima i pruženih ruku koje u lažnoj dobrohotnosti donose zakone koje oni sami ne poštuju.

U takvim okolnostima» isključeni i dalje čekaju. Da bi se podupro način života koji isključuje druge, ili da bi se održalo oduševljenje i zanos za taj egoistični ideal, razvila se globalizacija ravnodušnosti. Postajemo, a da toga nismo gotovo ni svjesni, neosjetljivi na bolni vapaj siromašnih, ne plaćemo više zbog boli i patnje koja je snašla druge i čak ne osjećamo ni potrebu da im pomognemo, kao da je netko drugi pozvan sve to činiti jer je to nešto što se nas ne dotiče. Kultura blagostanja čini nas neosjetljivima i uzbudimo se tek ako tržište ponudi nešto što nismo još uvijek kupili, dok nas sudbina onih koji žive u neimaštini zbog oskudnih mogućnosti ne može dirnuti u srce« (Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 54). Nećemo moći biti sretni dok ove ruke koje siju smrt ne budu pretvorene u oruđa pravde i mira za čitav svijet.

10. »U svim svojim djelima misli na svoj konac« (*Sir 7,36*). Tom rečenicom Sirah zaključuje ovo svoje razmišljanje. Taj se tekst može dvojako tumačiti. Može se tumačiti u smislu da trebamo biti svjesni toga da će našemu životu prije ili kasnije doći kraj. Spominjati se naše zajedničke súbine može nam pomoći da živimo svoj život u znaku brige za one koji su siromašniji od nas ili nisu imali iste mogućnosti kao mi. Postoji i drugo tumačenje koje prije svega ističe cilj, svrhu kojoj svatko od nas teži. Cilj našeg života traži da imamo projekt koji treba provoditi u životu i put koji ćemo neumorno slijediti. A svrha svakog našeg djelovanja ne može biti drugo doli ljubav. To je cilj koji smo pred sebe stavili i ništa nas ne smije od toga odvratiti. Ta ljubav je sudjelovanje, posvećenost i služenje, ali započinje otkrićem da smo mi prvi ljubljeni i probuđeni za ljubav. Taj se cilj javlja kad dijete upozna majčin osmijeh i osjeća se ljubljenim samo zato što postoji. I osmijeh koji dijelimo sa siromahom izvor je ljubavi i omogućuje živjeti u radosti. Pružena ruka se, dakle, uvijek može obogatiti osmijehom onoga koji ne ističe u prvi plan sebe i vrijednost pružene pomoći, nego jednostavno nalazi radost u tome da može živjeti kao Kristov učenik.

Na tom putu svakodnevnog susreta sa siromašnima prati nas Majka Božja koja je, više od svih drugih majki, Majka siromaha. Djevica Marija dobro poznaje teškoće i trpljenja onih koji su marginalizirani, jer se i sama nalazila u sličnoj situaciji kad je rodila Sina Božjega u staji. Zbog Herodovih prijetnji, ona je sa zaručnikom Josipom i malim Isusom pobegla u drugu zemlju i Sveta je obitelj nekoliko godina dijelila sudbinu izbjeglica. Neka molitva Majci siromaha ujedini tu njezinu ljubljenu djecu sa svima oni koji im služe u Kristovo ime. Neka molitva promijeni pruženu ruku u zagrljaj dioništva i ponovno pronađenoga bratstva.

Rim, pri svetom Ivanu Lateranskom, 13. lipnja 2020.
Liturgijski spomen svetog Antuna Padovanskog

Godina svetoga Josipa

Papa Franjo je 8. prosinca proglašio Godinu svetoga Josipa koja se slavi od 8. prosinca 2020. do 8. prosinca 2021. Tim povodom objavljena je odluka Apostolske pokorničarne kojom se uz Godinu svetoga Josipa veže „dar posebnih oprostâ“ i „*Patris corde*“ papino Apostolsko pismo.

Dar posebnih oprosta podjeljuje se povodom Godine svetog Josipa, koju je papa Franjo proglašio povodom proslave 150. obljetnice proglašenja svetog Josipa zaštitnikom sveopće Crkve, ističe se na početku odluke Apostolske pokorničarne.

U odluci se navodi kako se *potpuni oprost* pod uobičajenim uvjetima (sakramentalna isповјед, euharistijska prijest i molitva na nakane Svetoga Oca) podjeljuje vjernicima koji, dušom odijeljenom od svakoga grijeha, budu sudjelovali u Godini svetoga Josipa u prigodama i na načine koje naznačuje ova Apostolska pokorničarna.

- a. Sveti Josip, autentični čovjek vjere, poziva nas ponovno otkriti sinovski odnos s Ocem, obnoviti vjernost molitvi, pragnuti uho i odgovoriti s dubokim raspoznavanjem na Božju volju. Podjeljuje se *potpuni oprost* onima koji će bar 30 minuta provesti u razmatranju molitve Očenaš ili, pak, sudjelovati na duhovnoj obnovi u trajanju od najmanje jednoga dana koja predviđa jedno razmatranje o svetome Josipu.
- b. Oni koji, po primjeru svetoga Josipa, učine neko djelo tjelesnog ili duhovnog milosrđa moći će također zadobiti dar *potpunog oprosta*.
- c. Glavni je vid Josipova poziva bio taj da je bio čuvar Svetе nazaretske obitelji, zaručnik Blažene Djevice Marije i Isusov zakoniti otac. Kako bi se sve kršćanske obitelji potaknulo da stvore isto ozračje prisnog zajedništva, ljubavi i molitve koje se živjelo u Svetoj obitelji, *potpuni oprost* se zadobiva za moljenje svete krunice u obitelji i od strane zaručnikâ.
- d. *Potpuni oprost* će, nadalje, moći zadobiti svi oni koji budu svakodnevno posvećivali svoj rad zaštiti svetoga Josipa te svaki vjernik koji u molitvi zazove zagovor Tesara iz Nazareta, da oni koji traže posao pronađu zaposlenje i da rad sviju bude dostojanstveniji.
- e. Bijeg Svetе Obitelji iz Nazareta pokazuje nam da je Bog tamo gdje je čovjek u opasnosti, tamo gdje čovjek trpi, tamo gdje je prisiljen bježati, gdje doživljava odbačenost i napuštenost. *Potpuni se oprost* podjeljuje vjernicima koji budu izmolili litanije svetome Josipu (za zapadnu tradiciju) odnosno Akatist (Akathistos) svetome Josipu u cijelosti ili bar neki njegov dio (za istočnu tradiciju) odnosno neku drugu molitvu svetome Josipu vlastitu drugim liturgijskim tradicijama za Crkve proganjene *ad intra* i *ad extra* i na utjehu i pomoć svim kršćanima koji trpe svaki oblik progona.

Kako bi se ponovno potvrdilo univerzalnost zaštite svetoga Josipa nad Crkvom uz gore spomenute prigode Apostolska pokorničarna podjeljuje *potpuni oprost* vjernicima koji budu molili bilo koju od Crkve dopuštenu molitvu ili čin pobožnosti u čast svetome Josipu, na primjer „K tebi se, o sveti Josipe“, osobito na dane 19. ožujka i 1. svibnja, na blagdan Svetе nazaretske obitelji Isusa, Marije i Josipa, na Nedjelju svetoga Josipa (prema istočnoj

tradiciji), devetnaestoga u mjesecu i svake srijede, koja je dan posvećen spomenu tome svecu prema zapadnoj tradiciji.

U trenutnim okolnostima izvanrednog zdravstvenog stanja dar *potpunog oprosta* posebno se proteže na starije, bolesne, umiruće i sve one koji zbog opravdanih razloga ne mogu izlaziti iz svoje kuće pa, duše odijeljena od svakoga grijeha i uz nakanu da, čim im to bude moguće, ispune tri uobičajena uvjeta, u vlastitome domu ili tamo gdje ih zapriječenost zatekne izmole čin pobožnosti u čast svetome Josipu, utjesi bolesnih i zagovorniku dobre smrti, prikazujući s povjerenjem Bogu patnje i nevolje vlastitoga života.

Da bi se zadobivanje Božje milosti po vlasti Ključeva u pastoralnom pogledu olakšalo, ova Pokorničarna usrdno moli da se svi svećenici koji ima odgovarajuće ovlasti ponude raspoložive duše slaviti sakrament pokore i često podjeljuju svetu pričest bolesnima.

Molitva svetome Josipu

uz koju se u Godini svetoga Josipa veže zadobivanje potpunoga oprosta:

K tebi se, o sveti Josipe, utječemo u svojoj nevolji.

Pošto smo tvoju presvetu Zaručnicu za pomoć zamolili,
molimo pouzdano i za tvoju pomoć.

Za ljubav, koja te je s neoskrvnenjem Djesticom i Bogorodicom vezala,
i za očinsku ljubav, kojom si Dijete Isusa grlio, smjerno te molimo,
da baštinu, koju je Isus Krist svojom Krvlju otkupio, milostivo pogledaš,
te svojom moći našoj nevolji u pomoć pritečeš.

O brižni čuvaru božanske obitelji, brani odabranu potomstvo Isusa Krista.

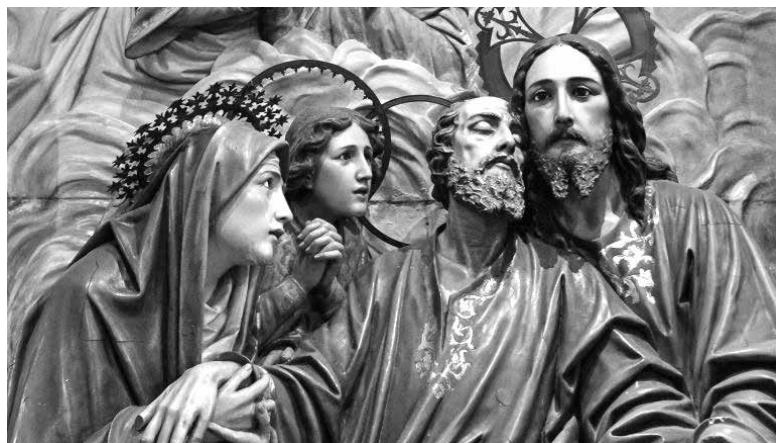
Ne daj predragi oče, da nas okuže zablude i pokvarenost.

Budi nam s neba milostivo u pomoći, o naš jaki zaštitniče, u borbi sa vlašću tmine.

Pa kao što si nekad Dijete Isusa iz najveće pogibli života izbavio,
tako i sada brani svetu Crkvu Božju od svih zasjeda neprijateljskih,
te nas svakoga pojedinoga trajno uzmi pod svoje okrilje
da uzmognemo po tvom izgledu i tvojom pomoću
sveto živjeti, blaženo preminuti i u nebu vječno blaženstvo zadobiti.

Amen.

<https://ika.hkm.hr/novosti/dar-potpunog-oprosta-uz-godinu-svetog-josipa/>

Patris Corde

Apostolsko pismo u povodu 150. obljetnice proglašenja svetoga Josipa zaštitnikom sveopće crkve

Očevim srcem (*Patris corde*): tako je Josip volio Isusa, kojega sva četiri Evandželja nazivaju „sinom Josipovim“¹

Matej i Luka, dvojica evanđelista koja ističu njegovu osobu, govore malo, ali dovoljno kako bi se jasno vidjelo kakav je otac bio i koje mu je poslanje povjereno od Providnosti.

Znamo da je bio skromni stolar (usp. Mt 13,55), zaručen s Marijom (usp. Mt 1,18; Lk 1,27); „čovjek pravedan“ (Mt 1,19), uvijek spremjan izvršiti volju Božju očitovanu u njegovom Zakonu (usp. Lk 2,22.27.39) i kroz četiri sna (usp. Mt 1,20; 2,13.19.22). Nakon dugog i zamornog putovanja od Nazareta do Betlehema, svjedočio je Mesijinu rođenju u staji, jer drugdje „za njih nije bilo mjesta“ (Lk 2,7). Svjedok je štovanja pastira (usp. Lk 2,8–20) i mudraca (usp. Mt 2,1–12), koji su predstavljali izraelski narod i poganske narode.

Imao je hrabrosti postati zakoniti Isusov otac i dao mu je ime koje mu je otkrio anđeo: „A ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih“ (Mt 1,21). Kao što je poznato, davanje imena osobi ili stvari među drevnim narodima značilo je uspostavljanje odnosa, kao što je to učinio i Adam, kako čitamo u Knjizi Postanka (usp. 2,19–20).

U Hramu, četrdeset dana nakon Isusova rođenja, Josip i Marija prinose Dijete Gospodinu i s čuđenjem slušaju Šimunovo proročanstvo o Isusu i njegovoj Majci (usp. Lk 2,22–35). Kako bi obranio Isusa od Heroda, Josip ostaje kao stranac u Egiptu (usp. Mt 2,13–18). Vrativši se u domovinu, živi skrovito u malom i nepoznatom selu Nazaret u Galileji – odakle, kako se govorilo, „ne ustaje prorok“ i „ne dolazi nešto dobro“ (usp. Iv 7,52; 1,46) – daleko od njegovoga rodnog grada Betlehema i od grada Jeruzalema, gdje je nekada bio Hram. Kad su tijekom hodočašća u Jeruzalem izgubili dvanaestogodišnjeg Isusa, Josip i Marija tražili su ga u muci i pronašli su ga u Hramu dok je razgovarao s učiteljima (usp. Lk 2,41–50).

Nakon Marije, Majke Božje, nijedan svetac se toliko ne spominje u papinskom Učiteljstvu kao Josip, njezin muž. Moji prethodnici produbili su poruku sadržanu u nekoliko podataka koje su donijela Evandželja kako bi dodatno istaknuli njegovu središnju ulogu u povijesti spasenja. Blaženi papa Pio IX. progglasio ga je „zaštitnikom Katoličke Crkve“² časni papa Pio XII. predstavio ga je kao „zaštitnika radnika“³, a sveti Ivan Pavao II. kao „čuvara Otkupiteljevog“⁴. Narod ga pak zaziva kao „zaštitnika sretne smrti“⁵.

Stoga bih sada, 150 godina nakon što ga je papa Pio IX. 8. prosinca 1870. progglasio zaštitnikom Katoličke Crkve, želio podijeliti neka osobna razmišljanja o ovoj izvanrednoj osobi, toliko bliskoj našem ljudskom iskustvu. Jer, kako Isus kaže, „iz obilja srca usta govore“ (usp. Mt 12,34). Ta želja dodatno se produbila tijekom ovih mjeseci pandemije, kada smo, usred krize, iskusili „kako su naši životi istkani i podržani od običnih – u pravilu zaboravljenih – ljudi koji se ne pojavljuju na naslovnicama novina i časopisa ili na televizijskim ekranima, ali, bez sumnje, danas pišu presudne događaje naše povijesti: to su liječnici, medicinske

1 Lk 4, 22; Iv 6,42; cf. Mt 13,55; Mk 6, 3.

2 SV. KONGREGACIJA ZA OBREDE, *Quemadmodum Deus* (8. prosinca 1870.), u: ASS 6 (1870./1871.), 194.

3 Cf. Pismo ACLI na svetkovinu sv. Josipa Radnika (1. svibnja 1955.), u: AAS 47 (1955.), 406.

4 Cf. Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos* (15. kolovoza 1989.), u: AAS 82 (1990.), 5 – 34.

5 Katekizam Katoličke Crkve, 1014

sestre i tehničari, zaposlenici u veletrgovinama, zaposlenici u djelatnostima čišćenja, njegovatelji, prijevoznici, ljudi koji rade na pružanju osnovnih usluga i javne sigurnosti, volonteri, svećenici, redovnici i redovnice, i mnogi, ali zaista mnogi drugi koji su shvatili da se nitko ne spašava sam [...] Koliko je onih koji svakodnevno pokazuju strpljivost i ulijevaju nadu, pazeći da ne siju paniku, nego suodgovornost. Koliki očevi, majke, djedovi i bake, učitelji malim i svakodnevnim gestama pokazuju našoj djeci kako se suočiti i nositi s krizom prilagođavajući svoje navike, dižući glavu gore i potičući na molitvu. Koliko je onih koji mole, stavljaju se na raspolažanje i zalažu se za dobro sviju⁶. Svatko može u svetom Josipu – čovjeku koji prolazi nezapaženo, čovjeku svakodnevne, diskretne i skrovite prisutnosti, pronaći zagovornika, oslonac i vodiča u vrijeme poteškoća. Sveti Josip nas podsjeća da svi oni koji djeluju u skrovitosti ili u sjeni imaju neusporedivu ulogu u povijesti spasenja. Svima njima ide riječ priznanja i zahvalnosti.

1. Voljeni otac

Veličina svetog Josipa leži u činjenici što je bio muž Marijin i Isusov otac. Kao takav, riječima svetog Ivana Zlatoustog, „stavio se u službu cjelokupnog plana spasenja“⁷

Sveti Pavao VI. ističe kako je Josip konkretno izrazio svoje očinstvo „učinivši svoj život požrtvovnim služenjem otajstvu Utjelovljenja i njegovom otkupiteljskom poslanju; u tomu što je upotrijebio zakonsku ovlast nad Svetom obitelji kako bi joj se u potpunosti posvetio u svom životu i radu; pretvorivši svoj ljudski poziv prema domaćoj ljubavi u nadljudski obol sebe, svog srca i svih sposobnosti, ljubavi stavljenoj u službu Krista koji je odrastao do zrelosti u svom domu.⁸

Zbog svoje uloge u povijesti spasenja, sveti Josip je otac kojega je kršćanski narod oduvijek volio, što dokazuje činjenica da su mu posvećene brojne crkve u cijelom svijetu; da su mnogi vjerski instituti, bratstva i crkvene skupine nadahnuti njegovom duhovnošću i nose njegovo ime; te da se u njegovu čast već stoljećima razvijaju mnogi izrazi pobožnosti. Mnogi su mu sveci i svetice bili jako odani, među kojima se ističe Terezija Avilska, koja ga je izabrala za svog zagovornika i posrednika, često mu se preporučujući i tako zadobivajući i sve milosti koje je od njega tražila. Ohrabrena vlastitim iskustvom, svetica je uvjeravala i druge da njeguju istu odanost.⁹

U svakom molitveniku pronaći ćete neke molitve svetom Josipu. Posebni zazivi upućuju mu se svake srijede, a posebno tijekom cijelog mjeseca ožujka, koji je tradicionalno posvećen njemu.¹⁰

6 Meditacija u vrijeme pandemije (27. ožujka 2020.), u: *L’Osservatore Romano*, 29. ožujka 2020., str. 10.

7 In Matthaeum Homiliae, V, 3: PG 57, 58.

8 Homilia (19. ožujka 1966.), u: *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966.), 110.

9 Cf. *Autobiografija*, 6, 6 – 8.

10 Svakodnevno, više od četrdeset godina, nakon Jutarnje, molio sam molitvu svetom Josipu preuzetu iz francuskog molitvenika iz 19. stoljeća izdanim od Kongregacije sestara od Isusa i Marije. Izražava ođanost i povjerenje, pa čak i postavlja određeni izazov svetom Josipu: „Slavni patrijarše, sveti Josipe, čija snaga čini nemoguće mogućim, priskoči mi u pomoć u ovim vremenima tjeskobe i teškoće. Uzmi pod svoju zaštitu ozbiljne i zabrinjavajuće situacije koje ti preporučujem kako bi mogle imati sretan ishod. Moj voljeni oče, sve moje povjerenje je u tebi. Neka se ne kaže da sam te uzalud zazivao, a budući da sve možeš s Isusom i Marijom, pokaži mi da je tvoja dobrota velika kao i tvoja snaga. Amen.“

Povjerenje puka u svetog Josipa sažima se u izrazu *Ite ad Ioseph* (Idite k Josipu), koji se odnosi na vrijeme gladi u Egiptu kada su ljudi pitali faraona za kruh, a on je odgovorio: „Idite k Josipu i što god vam rekne, činite!“ (Post 41,55). To je bio Josip, sin Jakovljev, kojeg su njegova braća prodala iz zavisti (usp. Post 37,11–28) i koji je -- prema biblijskoj pripovijesti – nakon toga postao upraviteljem Egipta (usp. Post 41,41–44).

Kao potomak Davidov (usp. Mt 1, 16, 20), iz čijeg je korijena Isus trebao niknuti prema obećanju koje je Davidu dao prorok Natan (usp. 2 Sam 7), i kao suprug Marije iz Nazareta, sveti Josip stoji na razmeđu Starog i Novog zavjeta.

2. Nježan otac pun ljubavi

Josip je gledao kako Isus iz dana u dan raste „u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi“ (Lk 2,52). Kao što je Gospodin učinio s Izraelom, tako je Josip Isusa „hodati učio, držeći ga za ruke njegove; bio je poput oca koji dijete podiže na obraz, nagnut nad njega da ga nahrani“ (usp. Hoš 11,3–4).

Isus je u Josipu video Božju nježnost: „Kako se otac smiluje dječici, tako se Gospodin smiluje onima što ga se boje“ (Ps 103,13).

Tijekom molitve psalama u sinagogi Josip je zasigurno čuo kako sinagogom iznova odjekuje da je Bog Izraelov Bog nježnosti,¹¹ koji je dobar prema svima i „milosrdan svim djelima svojim“ (Ps 145,9).

Povijest spasenja ispunjava se „u nadi protiv svake nade“ (Rim 4, 18) kroz naše slabosti. Previše puta mislimo da Bog djeluje samo kroz ono dobro u nama, no većina njegovih planova ostvaruje se u i unatoč našoj slabosti. Stoga sveti Pavao kaže: „I da se zbog uzvišenosti objavâ ne bih uzoholio, dan mi je trn u tijelu, anđeo Sotonin, da me udara da se ne uzoholim. Za to sam triput molio Gospodina, da odstupi od mene. A on mi reče: *Dosta ti je moja milost jer snaga se u slabosti usavršuje*“ (2 Kor 12,7 – 9).

Budući da je ovo dio cjelokupne povijesti spasenja, moramo naučiti prihvatići svoju slabost s dubokom nježnošću.¹²

Zli nas tjera da svoju slabost gledamo negativno, dok je Duh nježnom ljubavlju iznosi na vidjelo. Nježnost je najbolji način da dodirnemo ono krhko u nama. Upiranje prstom i osuđivanja, što često koristimo u odnosu prema drugima, znak su nesposobnosti da u sebi prihvativimo vlastitu slabost, vlastitu krhkost. Samo nježnost spasit će nas od zamki Tužitelja (usp. Otk 12,10). Zbog toga je važno susresti se s Božjim milosrđem, posebno u sakramentu pomirenja, gdje doživljavamo njegovu istinu i nježnost. Paradoksalno, čak nam i Zli može reći istinu, ali to čini samo kako bi nas osudio. Međutim, znamo da nas Istina koja dolazi od Boga ne osuđuje, već nas prihvata, grli, podržava, opršta. Istina nam se uvijek prikazuje kao milosrdni Otac u prispopobi (usp. Lk 15,11–32): dolazi nam u susret, vraća nam dostojanstvo, postavlja nas na noge, raduje nam se jer „sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen bijaše i nađe se“ (r. 24).

Čak su i kroz Josipove strahove djelovale Božja volja, njegova povijest i njegov plan. Josip nas tada uči da vjera u Boga uključuje i vjeru u to da može djelovati čak i kroz naše strahove,

11 Cf. Pnz 4,31; Ps 69,16; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31, 20.

12 Cf. Apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium* (24. studenog 2013.), 88, 288. u: AAS 105 (2013.), 1057, 1136 – 1137.

ranjivosti i slabosti. Također, uči nas da se usred životnih oluja nikada ne smijemo bojati dopustiti Gospodinu da upravlja našim putem. Ponekad želimo imati potpunu kontrolu, ali Bog uvijek vidi širu sliku.

3. Poslušni otac

Slično onomu što je učinio s Marijom kad joj je objavio svoj plan spasenja, Bog je otkrio svoje planove Josipu; i to je učinio kroz snove, koji su se u Bibliji, kao i kod svih drevnih naroda, smatrali jednim od sredstava kojima Bog očituje svoju volju.¹³

Josipa jako muči Marijina tajanstvena trudnoća: on ju ne želi „javno optužiti“¹⁴, već ju odlučuje „potajno napustiti“ (Mt 1, 19).

U prvom snu anđeo mu pomaže riješiti njegovu tešku dvojbu: „Ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih“ (Mt 1,20–21). Njegov je odgovor bio trenutačan: „Kad se Josip probudi oda sna, učini kako mu naredi anđeo Gospodnji“ (Mt 1, 24). Poslušnošću je nadvladao svoju poteškoću i spasio Mariju.

U drugom snu anđeo zapovijeda Josipu: „Ustani, reče, uzmi dijete i majku njegovu te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi“ (Mt 2,13). Josip se nije ustručavao poslušati, ne pitajući se o poteškoćama s kojima će se suočiti: „On ustane, uzme noću dijete i majku njegovu te kreće u Egipat. I osta ondje do Herodova skončanja“ (Mt 2,14–15).

U Egiptu je Josip s povjerenjem i strpljenjem čekao anđelov glas da se sigurno može vratiti u svoju zemlju. Čim mu božanski glasnik, u trećem snu, nakon što ga je obavijestio da su oni koji su pokušavali ubiti dijete mrtvi, naređuje da ustane, povede dijete i njegovu majku sa sobom i vrati se u zemlju izraelsku (usp. Mt 2,19–20), Josip još jednom bez oklijevanja posluša: „On ustane, uzme dijete i njegovu majku te uđe u zemlju izraelsku“ (Mt 2,21).

No tijekom povratka, „saznavši da Arhelaj vlada Judejom namjesto svoga oca Heroda, bojao se poći onamo pa, upućen u snu, ode u kraj galilejski. Dode i nastani se u gradu zvanu Nazaret“ (Mt 2,22–23).

Evangelist Luka nas pak izyještava kako je Josip poduzeo dug i težak put od Nazareta do Betlehema, da bi se, prema zakonu cara Cezara Augusta, podvrgnuo popisu stanovništva u rodnom gradu. Tamo se Isus rodio (usp. 2,1–7) i bio upisan u registar Carstva, kao i sva druga djeca. Sveti Luka posebno naglašava da su Isusovi roditelji poštivali sve propise Zakona: obrede njegova obrezivanja, Marijinog očišćenja nakon poroda, prinošenja prvo-rođenca Bogu (usp. r. 24).¹⁵

U svim okolnostima svog života Josip je znao izgovoriti svoj *fiat* (Neka mi bude), poput Marije prigodom Anđelova navještenja i Isusa u Getsemanskom vrtu.

Josip, u ulozi glave obitelji, naučio je Isusa da bude poslušan roditeljima (usp. Lk 2,51), prema Božjoj zapovijedi (usp. Izl 20,12).

13 Cf. Post 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1–32; Br 12,6; 1 Sam 3,3–10; Dn 2,4; Job 33,15.

14 U takvim slučajevima, predviđeno je kamenovanje (cf. Pnz 22,20–21).

15 Cf. Lev 12,1–8; Izl 13,2.

Tijekom skrivenih godina života u Nazaretu Isus je u Josipovoj školi naučio vršiti volju Očevu. Ta je oporuka postala njegova svakodnevna hrana (usp. Iv 4,34). Čak i u najtežem trenutku svog života, u Getsemanskom vrtu, Isus je radije odlučio vršiti volju Očevu, negoli svoju¹⁶ i tako je postao „poslušan sve do smrti [...] na križu“ (Fil 2,8). Iz tog razloga, autor Poslanice Hebrejima zaključuje da Isus „iz onoga što prepati, naviknu slušati“ (5,8).

Iz svih tih događaja proizlazi da je Josipa „Bog pozvao da izravno služi Isusovoj osobi i poslanju kroz vršenje očinstva: na taj način u punini vremena surađuje u velikoj tajni Otkupljenja i uistinu je služitelj spasenja“.¹⁷

4. Otac koji prihvata

Josip prima Mariju bezuvjetno. Vjeruje Andelovim riječima. „Plemenitost Josipova srca takva je da je ono što je naučio iz Zakona učinio ovisnim o dobročinstvu; i danas, u ovom svijetu u kojem je toliko očito psihološko, verbalno i fizičko nasilje nad ženama, Josip se predstavlja kao osoba poštovanja i osjećaja. Iako nema ispred sebe širu sliku, donosi odluku da zaštiti dobro Marijina imena, njezino dostojanstvo i život. U oklijevanju kako postupiti, Bog mu pomaže prosvjetljujući njegove sudove.¹⁸

Mnogo puta se u našem životu događaju stvari čije značenje ne razumijemo. Naša prva reakcija često je razočaranje i pobuna. Josip ostavlja svoja razmišljanja po strani kako bi prihvatio stvaran tijek događaja i, koliko god tajanstveno izgledalo njegovim očima, on to prihvata, preuzima odgovornost i čini ih dijelom osobne povijesti. Ako se ne pomirimo sa svojom poviješću, nećemo biti u mogućnosti poduzeti ni sljedeći korak, jer ćemo uvijek ostati taoci svojih očekivanja i posljedičnih razočaranja.

Duhovni put koji nam Josip pokazuje nije put objasnjanja, već prihvatanja. Tek polazeći od prihvatanja, od pomirenja, možemo početi nazirati širu povijest i njezino dublje značenje. Gotovo da možemo čuti odjek Jobova jakog odgovora svojoj supruzi koja ga je nagovarala da se pobuni za sve zlo koje mu se dogodilo: „Kad od Boga primamo dobro, zar da onda i zlo ne primimo?“ (Job 2,10).

Josip nije pasivno rezigniran čovjek već hrabro i čvrsto proaktiv. Prihvatanje je izraz dara snage Duha Svetoga koji se očituje u našem životu. Samo nam Gospodin može dati snagu da prihvativimo život kakav jest, sa svim njegovim kontradiktornostima, frustracijama i razočaranjima.

Isusov dolazak među nas Očev je dar koji nam omogućuje da se pomirimo s tijekom vlastite povijesti, čak i kad ju ne razumijemo u potpunosti.

Kao što je Bog rekao našem Svecu: „Josipe, sine Davidov, ne boj se“ (Mt 1,20), čini se da i nama ponavlja: „Ne boj se!“. Potrebno je ostaviti po strani ljutnju i razočaranje i prihvati ih – čak i kad se nešto dogodi kako nismo željeli – ne pasivnom rezignacijom, već nadom i hrabrošću. Prihvatanje života na ovaj način uvodi nas u njegov skriveni smisao. Život svakoga od nas može se čudesno ponovno pokrenuti ako nađemo hrabrosti živjeti prema onomu što nam govori Evanđelje. Nije važno čini li se da je sve pošlo po zlu ili da se neke

¹⁶ Cf. Mt 26,39; Mk 14,36; Lk 22,42.

¹⁷ SV. IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos* (15. kolovoza 1989.), 8, u: AAS 82 (1990.), 14.

¹⁸ Homilija na Misi i Betaifikacije, Villavicencio, Kolumbija (8. rujna 2017.), u: AAS 109 (2017), 1061.

stvari ne mogu popraviti. Bog može učiniti da cvijeće nikne među kamenjem. Čak i ako nam srce nešto prigovara, On je „veći od našega srca i znade sve“ (1 Iv 3,20).

Ovdje se još jednom susrećemo s onim kršćanskim realizmom koji ne odbacuje ništa što postoji. Stvarnost je u svojoj tajanstvenoj i nesvodivoj složenosti nositelj osjećaja postojanja sa svojim svijetlima i sjenama. To je ono što apostol Pavao kaže: „Znamo pak da Bog u sve-mu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, s onima koji su odlukom njegovom pozvani“ (Rim 8,28). A sveti Augustin dodaje: „čak i ono što se naziva zlom (*etiam illud quod malum dicitur*)“.¹⁹ U ovoj široj perspektivi vjera daje smisao svakom sretnom ili tužnom događaju.

Ne bismo trebali nikada pomisliti da vjerovati znači pronaći lagana i utješna rješenja. Vjera koju nas je naučio Krist je ona koju vidimo kod svetog Josipa, koji ne traži prečace, već se „otvorenih očiju“ suočava s onim što mu se događa, preuzimajući za to osobnu odgovornost.

Josipovo prihvaćanje poziva nas da i mi prihvaćamo druge onakvima kakvi jesu, bez iznimke, i da posebnu brigu posvetimo slabima, jer Bog bira ono što je slabo (usp. 1 Kor 1,27), on je „otac sirota i branitelj udovica“ (Ps 68,6) i zapovijeda da volimo tuđinca u svojoj sredini.²⁰ Volim misliti da je Isus od svetog Josipa crpio nadahnuće za prispopobu o izgubljenom sinu i milosrdnom ocu (usp. Lk 15,11–32).

5. Kreativno hrabar Otac

Ako je prva faza bilo kojeg istinskog unutarnjeg ozdravljenja prihvaćanje osobne povijesti te prihvaćanje stvari koje nismo željeli, onda njima treba dodati još jednu bitnu značajku: kreativnu hrabrost. Pojavljuje se posebno kad se naide na poteškoće. Odnosno, suočeni s poteškoćama, možemo ili odustati i otići, ili se nekako suočiti s njima. Povremene poteškoće donose nam resurse za koje nismo ni mislili da ih imamo.

Citajući Evandjela o Isusovu djetinjstvu, često se pitamo zašto Bog nije intervenirao na izravniji i jasniji način. No, Bog djeluje kroz događaje i ljude. Josip je čovjek izabran od Boga, preko kojega se Bog brine o počecima povijesti otkupljenja. On je pravo „čudo“ kojim Bog spašava Dijete i njegovu majku. Nebo intervenira s povjerenjem u kreativnu hrabrost ovog čovjeka koji, stigavši u Betlehem i ne pronašavši smještaj u kojem Marija može roditi, uređuje staju i preuređuje ju, tako da ona postane što je više moguće mjesto dobrodošlice Sinu Božjem koji dolazi na svijet (usp. Lk 2,6–7). Suočen s neposrednom opasnošću Heroda, koji želi ubiti Dijete, još jednom je u snu Josip upozoren braniti Dijete, a usred noći organizira bijeg za Egipat (usp. Mt 2,13–14).

Pri površnom čitanju ovih priča može se steći dojam da je svijet u milosti i nemilosti snažnih i moćnih, ali „dobra vijest“ Evandjela leži u pokazivanju kako, unatoč bahatosti i nasilju zemaljskih vladara, Bog uvijek pronalazi način da izvrši svoj plan spasenja. Čak se i naš život ponekad čini kao da je prepušten na milost i nemilost moćnika, ali Evandjelje nam govori da ga Bog uvijek uspije spasiti pod uvjetom da koristimo istu kreativnu hrabrost kao tesar iz Nazareta, koji zna kako problem preobraziti u mogućnost pouzdajući se uvijek najprije u božansku providnost.

Ako se ponekad čini da nam Bog ne pomaže, to ne znači da nas je napustio, već da nam vjeruje, da budemo kreativni i da sami pronalazimo rješenja.

19 *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3.11: PL 40, 236.

20 Cf. Pnz 10, 19; Izl 22,20-22; Lk 10, 29-37.

To je ista kreativna hrabrost koju su pokazali prijatelji paralitičara koji su ga, da bi ga predstavili Isusu, spustili s krova (usp. Lk 5,17–26). Teškoća nije zaustavila odvažnost i tvrdoglavost tih prijatelja. Bili su uvjereni da Isus može izlijeciti bolesnika i „budući da zbog mnoštva nisu našli kuda bi ga unijeli, popnu se na krov te ga između crjepova s nosiljkom spuste u sredinu pred Isusa. Vidjevši njihovu vjeru reče on: Čovječe, otpušteni su ti grijesi!“ (r. 19–20). Isus prepoznaće kreativnu vjeru s kojom ti ljudi pokušavaju dovesti k njemu svoga bolesnog prijatelja.

Evangelje nam ne govori koliko su dugo Marija, Josip i Dijete ostali u Egiptu. Ali sigurno su morali jesti, pronaći dom, posao. Ne treba puno mašte da se popune detalji koji nedostaju. Sveta obitelj morala se suočiti s konkretnim problemima poput svih ostalih obitelji, poput mnoge naše braće migranata koji i danas riskiraju svoje živote da bi izbjegli nesreću i glad. U tom smislu vjerujem da je sveti Josip doista poseban zaštitnik onih koji moraju napustiti svoju zemlju zbog ratova, mržnje, progona i bijede.

Na kraju svake priče koja Josipa vidi kao glavnog junaka, Evangelje napominje da ustaje, vodi Dijete i majku sa sobom i čini ono što mu je Bog zapovjedio (usp. Mt 1,24; 2,14.21). Doista, Isus i Marija, njegova majka, najdragocjenije su blago naše vjere.²¹

U božanskom planu spasenja Sin je nerazdvojiv od Majke Marije, od one koja je „koračala naprijed u hodu vjere te je svoju sjedinjenost sa Sinom vjerno održala sve do križa“²².

Uvijek se moramo zapitati štitimo li i mi svom snagom Isusa i Mariju, koji su tajanstveno povjereni našoj odgovornosti, brizi i skrbništvu. Sin Svetogućega došao je na svijet u velikoj ranjivosti. Njega je Josip trebao braniti, štititi, čuvati, odgajati. Bog vjeruje ovom čovjeku, kao i Marija, koja u Josipu pronalazi onoga koji ne samo da joj želi spasiti život, već će uvijek ostati uz nju i Dijete. U tom smislu, sveti Josip ne može ne biti Čuvar Crkve, jer je Crkva produljenje Kristova Tijela u povijesti, kao što se i Marijino majčinstvo odražava na majčinstvo Crkve.²³ Josip, nastavljući štititi Crkvu, nastavlja štititi Dijete i njegovu Majku, a i mi ljubeći Crkvu, ljubimo Dijete i njegovu Majku.

Ovo Dijete je ono koje će reći: „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste“ (Mt 25,40). Prema tomu, svaki siromah, potrebiti, onaj koji pati ili umire, svaki stranac, svaki zatvorenik, svaka nemoćna osoba je „dijete“ koje Josip nastavlja štititi. Zbog toga se sveti Josip zaziva kao zaštitnik nesretnika, potrebitih, prognanika, nevoljnika, siromaha i umirućih. Prema tomu, Crkva ne može ne pokazati posebnu ljubav prema našoj najmanjoj braći i sestrama, jer je Isus pokazivao osobitu brigu za njih i osobno se poistovjećivao s njima. Od svetog Josipa moramo naučiti tu istu brigu i odgovornost. Moramo naučiti voljeti dijete i njegovu majku, voljeti sakramente i milosrđe, voljeti Crkvu i siromašne. Svaka od tih stvarnosti uvijek je dijete i njegova majka.

6. Otac koji radi

Aspekt koji karakterizira svetog Josipa i koji je istaknut još od vremena prve socijalne enciklike *Rerum novarum* pape Lava XIII., jest njegov odnos prema radu. Sveti Josip bio

²¹ Cf. SV. KONGREGACIJA ZA OBREDE, *Quemadmodum Deus* (8. prosinca 1870.), u: ASS 6 (1870./1871.), 193; BLAŽENI PIO IX., Apostolsko pismo *Inclytum Patriarcham* (7. lipnja 1871.): l.c., 324 – 327.

²² DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 58.

²³ KKC, 963–970.

je tesar koji je pošteno radio da bi osigurao egzistenciju za svoju obitelj. Od njega je Isus naučio vrijednost, dostojanstvo i radost onoga što znači jesti kruh koji je plod nečijeg rada.

Danas, kada je pitanje zaposlenja još jednom postalo goruće društveno pitanje, a nezaposlenost pak dostiže rekord i u zemljama koje desetljećima uživaju određeni stupanj blagostanja, javlja se ponovna potreba za vrednovanjem dostojanstvenog rada, čiji je zaštitnik sveti Josip.

Rad je sredstvo sudjelovanja u djelu spasenja, prilika da se ubrza dolazak Kraljevstva, da se razviju darovi i sposobnosti te da ih tako možemo staviti u službu društva i zajedništva. Tako rad postaje prilika za ostvarenje ne samo sebe samih, već i one izvorne jezgre društva u kojoj prepoznajemo obitelj. Obitelj bez posla posebno je izložena poteškoćama, napetostima, otuđenosti, pa čak i tjeskobnom i očajničkom iskušenju raspada. Kako možemo govoriti o ljudskom dostojanstvu, a da ne radimo na tomu da svi mogu pristojno zaraditi za život?

Čovjek koji radi, bez obzira na vrstu zaposlenja, surađuje sa samim Bogom i tako postaje, na neki način, stvoritelj svijeta oko nas. Kriza našeg vremena, koja je ekonomска, socijalna, kulturna i duhovna, može svima nama poslužiti kao poziv da ponovno otkrije vrijednost, važnost i potrebu rada za stvaranje nove „normalnosti“ iz koje nitko nije isključen. Djelo svetog Josipa podsjeća nas da sam Bog, postajući čovjekom, nije prezirao raditi. Gubitak posla koji pogađa toliku braću i sestre i koji se u posljednje vrijeme povećao zbog pandemije koronavirusne bolesti, mora biti podsjetnik na preispitivanje naših prioriteta. Preklinjemo svetog Josipa radnika da bismo mogli pronaći načine koji nas obvezuju izraziti čvrsto uvjerenje da nijedna mlada osoba, ni jedan čovjek, ni jedna obitelj ne smije biti bez posla.

7. Otac u sjeni

Poljski književnik Jan Dobraczyński u svojoj knjizi „Sjena oca“²⁴ ispričao je život svetog Josipa u obliku romana. Uzbudljivom slikom sjene definira lik Josipa, koji je u svom odnosu prema Isusu, bio zemaljska sjena nebeskog Oca: čuao ga je, štitio, nikada ga nije ostavio da ide svojim putem. Zamislimo ono na što Mojsije podsjeća Izrael: „U pustinji [...] video si gdje te Gospodin, Bog tvoj, cijeloga puta što ste ga prevalili, nosio kao što čovjek nosi svoga sinčića“ (usp. Pnz 1, 31). Tako je i Josip cijelog života djelovao u službi oca.²⁵

Očevi se ne rađaju, već stvaraju. Čovjek ne postaje otac jednostavno rođenjem djeteta, već preuzimanjem odgovornosti da se brine za to dijete. Kad god čovjek prihvati odgovornost za život drugoga, na neki način toj osobi postaje otac.

U današnjem društvu djeca se često čine kao siročad, kao da su bez oca. Također, Crkva danas treba očeve. Opomena koju je sveti Pavao uputio Korinćanima uvijek je aktualna: „Jer da imate u Kristu i deset tisuća učitelja, ipak ne biste imali više otaca“ (1 Kor 4, 15); a svaki bi svećenik ili biskup trebao poput Apostola dodati: „Ta u Kristu Isusu po evanđelju ja vas rodih!“ (*Isto*). A Galaćanima kaže: „Dječice moja, koju ponovno u trudovima rađam dok se Krist ne oblikuje u vama“ (4, 19).

Biti otac podrazumijeva upoznavanje djece sa životom i stvarnošću. Ne sputavati ih, biti previše zaštitnički nastrojeni ili posesivni, već ih učiniti sposobnima da sami odlučuju, uživaju u slobodi i istražuju nove mogućnosti. Možda je iz tog razloga, uz očev naziv, tradicija također pripisala Josipu i naziv „Prečisti Otac“. Taj naslov nije samo znak naklonosti, već

²⁴ Originalno izdanje: *Cień Ojca*, Varšava, 1977. (Hrvatsko izdanje: *Snaga ljubavi*, Split, 2014.)

²⁵ SV. IVAN PAVAO II., Apostolska pobudnica *Redemptoris Custos* 7–8, u: AAS 82 (1990), 12–16.

zbroj ponašanja suprotnih posesivnosti. Čistoća je sloboda od posesivnosti u svim područjima života. Samo kad je ljubav čista, ona je uistinu ljubav. Posesivna ljubav u konačnici postaje opasna; ona zarobljuje, guši, čini nas nesretnima. Sam Bog volio je čovjeka čistom ljubavlju, ostavljaajući ga slobodnim čak i da pogriješi i da se postavi protiv njega. Logika ljubavi uvijek je logika slobode, a Josip je znao voljeti na izvanredno slobodan način. Nikad se nije stavljao u središte. Nije mislio na sebe, već se usredotočio na Marijin i Isusov život.

Josip sreću nije pronašao u samopožrtvovnosti već u samodarivanju. U njemu nikada ne vidimo frustraciju, već samo povjerenje. Njegova strpljiva šutnja ne uključuje prigovore, već konkretnе geste povjerenja. Svijet danas treba očeve, nema koristi od tirana koji žele dominirati nad drugim kako bi ispunili vlastite potrebe; odbacuje one koji mijesaju autoritet s autoritarnošću, služenje sa servilnošću, sučeljavanje s ugnjetavanjem, dobročinstvo s dobrobiti, silu s uništenjem. Svako istinsko zvanje rođeno je iz dara samoga sebe, a to je plod žrtve. Ova vrsta zrelosti također je potrebna u svećeništvu i posvećenom životu. Bez obzira na poziv, bilo na brak, bilo celibat, bilo djevičanstvo, dar samoga sebe neće se ostvariti ako se zaustavi na žrtvi; tada umjesto da se učini znakom ljepote i radosti ljubavi, riskira da se iskaže nesreća, tuga i frustracija.

Kada očevi odbiju živjeti život svoje djece, uvijek se otvaraju novi i neočekivani vidici. Svako dijete nositelj je jedinstvene tajne koja se na vidjelo može iznijeti samo uz pomoć oca koji poštuje slobodu svog djeteta. Otac shvaća da je u potpunosti dovršio svoju odgojnju ulogu i živio očinstvo tek kad postane „beskoristan“, kad vidi da se njegovo dijete osamostalilo i da ono može hodati životnim stazama bez pratnje, kad se dovede u situaciju Josipa, koji je uvijek znao da Dijete nije njegovo, već je samo bilo povjereni njegovoj skrbi. U osnovi, to je ono što Isus predlaže kad kaže: „Ni ocem ne zovite nikoga na zemlji jer jedan je Otac vaš – onaj na nebesima“ (Mt 23,9).

U svakom ostvarenju očinstva, uvijek bismo trebali imati na umu da ono nema nikakve veze s posjedovanjem, već je „znak“ koji upućuje na veće očinstvo. U određenom smislu, svi smo poput Josipa: sjena jedinoga nebeskog Oca koji daje da „sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i da kiša pada pravednicima i nepravednicima“ (Mt 5,45); i sjena koja slijedi Sina.

..*

„Ustani, uzmi dijete i majku njegovu“ (Mt 2,13), rekao je Bog svetom Josipu.

Svrha ovog Apostolskog pisma je porast ljubavi prema ovom velikom Svecu, da budemo ohrabreni moleći njegov zagovor i da naslijedujemo njegove vrline i njegovu revnost.

Doista, istinsko poslanje svetaca nije samo postizanje čuda i milosti, već da nas zagovaraju pred Bogom, poput Abrahama²⁶ i Mojsija²⁷, poput Isusa, „jedinog posrednika“ (1 Tim 2,5), koji je naš „zagovornik“ kod Oca (1 Iv 2,1) i koji je „uvijek živ da se za [nas] zauzima“ (Heb 7,25; usp. Rim 8,34).

Sveci pomažu svim vjernicima „da idu putem svetosti i savršenstva vlastitog staleža“²⁸. Njihov život konkretan je dokaz da je moguće primjeniti Evandželje u praksi.

²⁶ Cf. Post 18,23–32.

²⁷ Cf. Izl 17,8–13; 32,30–35.

²⁸ DRUGI VATIKANSKI SABOR, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 42.

Isus nam je rekao: „Učite se od mene, jer sam krotka i ponizna srca“ (Mt 11, 29). Životi svetaca također su primjeri koje treba nasljedovati. Sveti Pavao izričito kaže: „Nasljedovatelji moji budite!“ (1 Kor 4, 16)²⁹. Svojom rječitom šutnjom sveti Josip kaže isto.

Prije primjera tolikih svetih muževa i žena, sveti se Augustin zapitao: „Što su oni mogli, zar ne možete i vi?“ I tako se približio svom konačnom obraćenju, kad je mogao uskliknuti: „Kasno sam te uzljubio, ljepoto tako stara, i tako nova!“³⁰

Samo trebamo moliti svetog Josipa za milost milosti: naše obraćenje.

Obratimo mu se molitvom:

Zdravo, Čuvaru Otkupiteljev, Zaručniče Blažene Djevice Marije.

Tebi je Bog povjerio svoga jedinorođenog Sina;

u tebe se je Marija pouzdala; s tobom je Krist postao čovjekom.

Blaženi Josipe, i nama podari svoje očinstvo i vodi nas na životnomu putu.

Izmoli nam milost, milosrđe i hrabrost, i brani nas od svakog zla. Amen.

U Rimu, u svetom Ivanu Lateranskom, 8. prosinca,
na svetkovinu Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije, godine 2020.,
osme našega pontifikata

29 Cf. 1 Kor 11,1; Fil 3,17; 1 Sol 1,6.

30 *Ispovijesti*, VIII, 11, 27: PL 32,761; X, 27,38: PL 32,795.

Školske sestre franjevke Krista Kralja

LIST DRUŽBE

Godina XXIV.

Studeni 2020.

Br. 2 (63)

Generalna kuća
Via Bruno Buozzi, 1
00046 Grottaferrata (RM)
ITALIJA
Tel: 0039/06/9412466
E-mail: segreteria.generale@ssfcr.org

Liturgija došašća nas želi održati budne na putu prema još boljem. Želi u nama pobuditi čežnju za Onim koji je pravo i najveće dobro, koji je otajstveno prisutan u nemoćnom Djetetu u jaslama. On nam želi podariti istinski mir i utjehu, želi nas uvesti u istinsku spoznaju Boga i nas samih. Poziva nas da primimo Svjetlo koje rasvjetljuje našu tamu, da Njegovim očima promatramo sebe, druge sestre, ljude koji drukčije misle i vjeruju, cijeli svijet.

(Okružno pismo vrhovne predstojnice s. M. Klare Šimunović, Došašće 2020.)

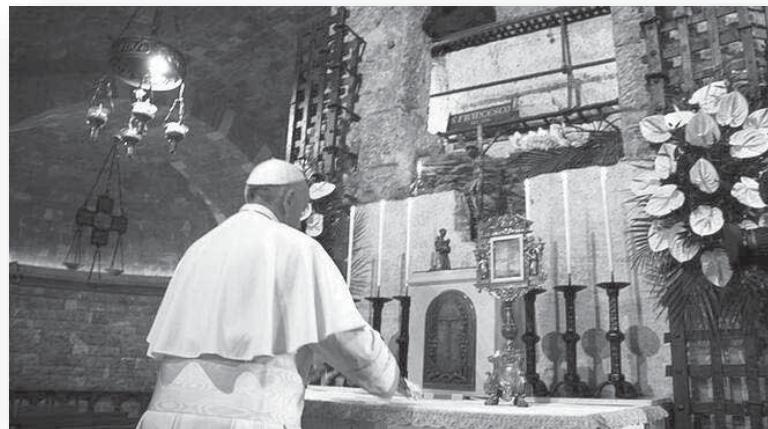
Generalna kuća

Živimo u vremenu u kojem je pandemija Covid-19 glavna tema razmišljanja i razgovora kako u mas-medijima tako i u privatnom, crkvenom i društvenom životu. Taj sitni virus, nevidljiv a tako snažan, okupirao je i izranio cijeli svijet, raskinuo povezanosti, zamračio ljudske umove i pomeo razlučivanja i nadanja. Jednako su suočeni s ovim virusom siromašni i bogati, veliki i mali, blizi iz našega okruženja i oni daleki, nama neznani, s kraja svijeta. Unatoč tomu, postali smo osjetljiviji i pažljiviji jedni prema drugima. Komunicira se putem telefona ili Interneta, emaila, video poziva, video konferencija...

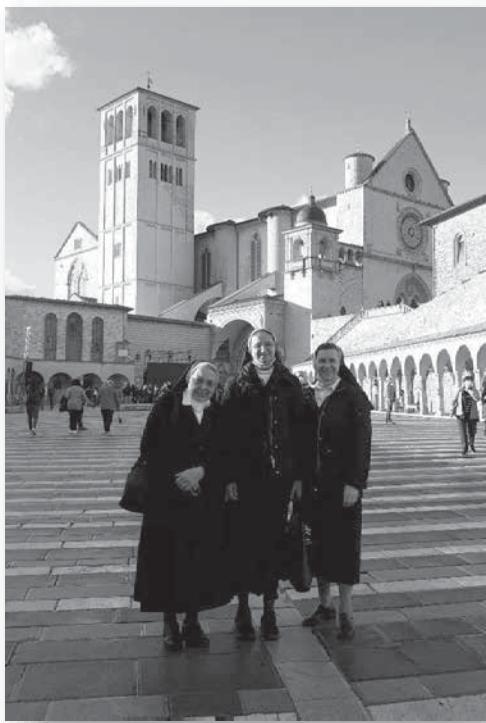
Tako i mi iz generalne kuće, koristeći različita komunikacijska sredstva, brižljivo pratimo vas, drage sestre, koje se nalazite u bilo kojem dijelu svijeta. Svakodnevno osluškujemo vijesti iz provincija o pogodenosti zajednica i sestara pandemijom, o zaraženosti virusom Covid-19, o samoizolaciji i svim drugim nedaćama koje nam donosi ovo vrijeme. Nastojimo dijeliti s vama poteškoće koje podnosite. Sve nas to duboko pogada i suošjećamo sa svakom od vas. Naša je molitva kao potok koji se slijeva u more Božjega milosrđa za svaku od vas, za sve naše zajednice, za cijelu Družbu.

Neizvjesnošću je obilježena većina naših planiranih susreta na razini Družbe, osobito kanonski pohodi vrhovne predstojnice i susreti koji bi trebali uključivati veći broj sudionika. Unatoč nesigurnostima koje još uvijek unosi novonastala situacija, nastavljamo pripremu Izvanrednog vrhovnog kapitula te se čvrsto nadamo da će njegovo održavanje biti moguće u što skorije vrijeme.

Pandemija koronavirusa uvelike utječe i na život Crkve, no ipak nije zasjenila encikliku pape Franje *Fratelli tutti*, koju je 3. listopada ove godine potpisao na grobu svetoga Franje u Asizu.

Asiški *Siromašak* i nakon toliko stoljeća nadahnjuje poglavara Katoličke crkve da istim duhom i jednostavnim riječima *urbi et orbi* uputi poruku bratske otvorenosti, poštovanja i uvažavanja različitosti kulture, vjere i porijekla. Papa Franjo poručuje da *znakovi ovoga vremena jasno pokazuju da ljudsko bratstvo i briga za stvoreni svijet predstavljaju jedini put prema cjelovitom razvoju i miru.*

Papa Pio XII. proglašio je 18. lipnja 1939. svetog Franju Asiškog zaštitnikom Italije. Od tada je započela lijepa tradicija da svake godine na svetkovinu svetog Franje jedna od talijanskih pokrajina daruje ulje za svjetiljku koja gori na njegovu grobu. Ove godine radost i čast da sa svojim državnim i crkvenim dostojanstvenicima predstavlja cijelu zemlju pripala je regiji Marke. Tom prigodom nadbiskup Pesara mons. Piero Coccia, s kojim smo kao Družba povezane već dugi niz godina, pozvao je našu vrhovnu predstojnicu s. Klaru Šimunović na euharistijsko slavlje koje je slavio u Bazilici sv. Franje zajedno s biskupima svoje pokrajine, biskupom Asiza i poglavarima franjevačkih obitelji. Sestra Klara se radosno odazvala ovom pozivu te zajedno s još nekoliko sestara iz generalne kuće svetkovinu sv. Franje provela u Asizu.

Bila je to prilika da posjete i grob novog blaženika, mladog Carla Acutisa i preporuče u njegov zagovor sve naše mlade.

Na blagdan Svih svetih molile smo u zajedništvu svih onih čije su krsne haljine nakon smrti ubijeljene u krvi Jaganjčevoj. Na taj i na Dušni dan u duhu i u molitvi bile smo povezane sa svim našim dragim pokojnicima moleći za vječni mir duša njihovih i njihov zagovor za nas. Pohodile smo groblje *Prima Porta* gdje počivaju naše pokojne sestre Rimske regije. Ne može se čovjek oteti dojmu mira i tištine koja tu vlada, a istodobno i tihom, tajanstvenom pozivu: „Bdijte, jer ne znate ni dana časa“ (Mt 25,13).

s. Lidija Glavaš

Mariborska provincija

Izvanredno stanje u društvenom i crkvenom životu, uzrokovano pandemijom koronavirusa, pokazuje koliko smo krhki i bespomoćni kao ljudska bića i potiče nas da se više pouzdajemo u Boga i čvrsto uza nj prianjamo vjerom i ljubavlju, molitvom i međusobnom pomoći.

Zahvalne smo Bogu da smo ipak mogle održati sve termine duhovnih vježba za ovu godinu kao i neke druge aktivnosti koje su bile planirane.

U samostanskoj crkvi u Repnjama, 4. svibnja 2020., podijelile smo radost s novakinjom s. Zalom Vrabec koja je, u nazočnosti zajednice sestara i svoje obitelji, položila prve redovničke zavjete. Svesrdno je podržavamo na njezinom putu naslijedovanja Gospodina zazivajući na nju Božji blagoslov i zaštitu. Sestra Zala ostala je u zajednici u Repnjama, pomaže u Domu Majke Margarite i uključena je u pastoralne aktivnosti u župi Vodice.

Zahvalne smo Bogu za 44 godine prisutnosti i djelovanja naših sestara u zajednici u Kranju koju smo ove godine, zbog oslabljenih snaga u Provinciji, na žalost, morale ukinuti. Ova je zajednica, između ostalog, imala važno poslanje u osnivanju nove župe Kranj-Zlato polje. Naša kapela, posvećena Duhu Svetom, služila je kao liturgijski prostor za župnu zajednicu sve dok nije izgrađena crkva. Sada župa ima novu i lijepo uređenu crkvu svetog Modesta. Krajem lipnja sestre su se oprostile od župne zajednice i postupno se preselile u druge naše zajednice u kojima, prema svojim mogućnostima, nastavljaju vršiti povjereni im poslanje.

U subotu, 8. kolovoza 2020., u Repnjama proslavile smo jubileje redovničkog života naših četiriju sestara koje su slavile 60. obljetnicu i pet sestara 50. obljetnicu. Zahvalile smo Bogu i jubilantkinjama za dar posvećenog života i poslanja. Zbog epidemiološke situacije, rodbina i prijatelji sestara nisu mogli sudjelovati u slavlju, ali ozračje zajedništva među sestrama bilo je vedro i utoliko srdačnije.

Od 4. do 6. rujna slavile smo Izvanredni provincijski kapitul u Domu Majke Margarite u Repnjama. Produbile smo temu trajnog odgoja i poštivanja osobe, izabrale smo zastupnicu za Izvanredni vrhovni kapitol 2021. te raspravljale o Prijedlogu pravnog ustroja delegature koji je pripremila Vrhovna uprava u vidu preustroja naše Družbe.

Dana 28. lipnja, u Repnjama, ugasio se život s. Gabrijele Stopar. Živjela je 93 godine, a u Družbi provela 71 godinu. Sestra Gabrijela je rođena u brojnoj obitelji Stopar. Godine 1945., zajedno sa starijom sestrom – našom s. Magdalrenom – odlučila je svoj život posvetiti Bogu u zajednici školskih sestara. Kasnije su njihovim stopama pošle još tri njihove rođene sestre – s. Filoteja, s. Bernardka i s. Andreja. Put redovničkog života vodio ju je u mnoge naše zajednice u Sloveniji i Srbiji. U početku joj je bio povjeren posao u zdravstvu. Međutim, kada je 1967. godine zajedno sa s. Bernardkom diplomirala teologiju na Teološkom fakultetu u Ljubljani, posvetila se katehezi i pastoralnom djelovanju u različitim župama. Istodobno su joj bile povjerene razne odgovorne službe u Provinciji. Kako su joj fizičke snage slabile, njezin se molitveni život još više produbljavao. Napustila je ovaj svijet čvrsto povezana s Gospodinom. Neka se sada raduje i uživa u nebu vječni mir kod Boga.

Na svetkovinu Duhova, 31. svibnja ove godine, pokrenuta je nova web stranica naše Provincije, <https://solske-sestre.si/>. Želimo da Duh Sveti ispunja naš život ljubavlju, nadahnjuje nas i vodi kako bismo Radosnu vijest spasenja mogli prenositi mnogima i putem ovoga modernog komunikacijskog sredstva.

Tijekom ljetnih školskih praznika, poštujući restriktivne epidemiološke mjere, održale smo neke pastoralne aktivnosti s djecom i mladima, dok su neke druge morale biti odgođene. U novu pastoralnu godinu ulazimo s pouzdanjem i molitvom Duhu Svetom da nas pouči ispravnoj uravnoteženosti između rizika i opreza.

Svim sestrama želimo Božji blagoslov i zaštitu kako bismo, u ovom trenutku kušnje, molitvom i svjedočanstvom života mogli pomoći našoj braći i sestrama da se još više pouzdaju u Providnost i Božje milosrđe.

s. Angela Zanjković

Splitska provincija

Kada se u prethodnom broju Lista Družbe pisalo o koronavirusu nije se ni slutilo da će 'živjeti' tako dugo. Kroz proteklo vrijeme pandemije nekoliko sestara je oboljelo od virusa, a zajednice u kojima žive bile su u samoizolaciji. Zbog straha od širenja zaraze pojedini susreti na razini Provincije i mjesne Crkve su bili otkazani ili odgođeni za pogodnije vrijeme. Tko zna koliko ćemo se još s virusom boriti? Puno je nepoznanica, a na nama je da se svaki dan suočavamo također s virusima koji ugrožavaju zajednički i duhovni život.

Nije nam sustati nego naprotiv, uvijek iznova započinjati. *Izvezi na pučinu*, tema je naših duhovnih vježba i obnova u ovoj školskoj godini. Pozvane smo svednevice uranjati u riječ Božju koja je istinski izvor duhovnosti na kojem se napajamo *onim najizvrsnijim - spoznanjem Isusa Krista* (Fil 3,8). A On će krijebiti naše korake i obasjavati stazu kojom nam je ići.

Izvesti na pučinu ne znači samo ići ususret Bogu nego i čovjeku. Traži se hrabrost *smotati vlastiti šator* (usp. 2 Kr 2,1-15) i krenuti. Upoznati i svjedočiti franjevačke vrednote i našu karizmu laicima jedan je korak u tom pravcu. U planu je nekoliko seminara o *Suradnji i dijeljenju naše karizme s laicima kao udioništvo u Kristovoj kraljevskoj službi* pod vodstvom s. Ivanke Mihaljević iz Bosansko-hrvatske provincije. Zbog epidemiološke situacije tri termina su bila otkazana, tek je jedan održan u listopadu, a dva su u planu u mjesecu prosincu ove godine.

Raduju nas, ali i stavlju u osobno i zajedničko preispitivanje, sitni koraci na planu početnoga odgoja. Jedna je djevojka primljena u kandidaturu, jedna je sestra obnovila privremene a jedna položila doživotne zavjete.

Ove je godine zatvorena podružnica u Njemačkoj, *Marienheim* u Glonnu, gdje su sestre nesebično djelovale 54 godine njegujući starije i nemoćne osobe.

U mjesecu rujnu slavile smo Izvanredni provincijski kapitol na kojem smo sagledale stanje Provincije u vidu pripreme za Izvanredni vrhovni kapitol 2021. na kojem će se odlučivati o preustroju Družbe. Također su izabrane izaslanice za Kapitol.

Split ima dva nadbiskupa. Papa Franjo je 11. srpnja ove godine na blagdan sv. Benedikta imenovao Porečko-pulskog biskupa mons. Dražena Kutlešu nadbiskupom koadjutorom Splitsko-makarske nadbiskupije. Neka dobri Bog blagoslovi njihov rad i suradnju na dobro cijele nam Nadbiskupije.

s. Karolina Bašić

Misija u Demokratskoj Republici Kongu

Čini se da smo svi u nekom grču, strahu, prouzrokovanim koronavirusom kome nitko ne zna ni kraj ni tijek. Samo se razbuktava. Ubuduće, kao da će “usprkos” njemu trebati živjeti s njim, još dugo, dugo će nas pratiti.

Kod nas su se ipak događali susreti. Život je tekao i nastavlja teći. Imale smo tri turnusa duhovnih vježba, jedan turnus za kandidatkinje i postulantkinje, a dva za sestre. Obično ih obavljamo u Luhwinji, tamo gdje su naši korijeni, tamo gdje je grob naše mučki ubijene s. Clare Agano Kahambu. Sa Tertulijanom vjerujemo da je “prolivena krv, sjeme kršćana”.

U mjesecu kolovozu osam sestara juniorki obnovilo je svoju vjernost Gospodinu. Na blagdan Rana sv. Franje, 17. rujna, dvije novakinje položile su svoje prve redovničke zavjete, a dan prije, 16. rujna, tri su postulantkinje započele vrijeme novicijata. Dana 11. kolovoza tri su kandidatkinje primljene u postulaturu.

Onaj tko je otvoren milosti, u svim ovim događanjima vidi prst Božji, vidi da nas Bog u svojem milosrđu nije zaboravio. Neka bude blagoslovljjen dovjeka!

U znak zahvalnosti Bogu za nove početke i za milost ustrajnosti dana 21. rujna su tri postulantkinje, tri novakinje i dvije sestre juniorke s odgojiteljicom novakinja hodočastile u Gospino svetište Lukananda, u blizini Bukavua. Osam sati hoda protkana molitvom i radosnim zajedništvom bilo je okrunjeno euharistijskim slavlјem u Svetištu,

klanjanjem pred Presvetim i pohodom na grob prvog misionara koji je 1906. godine donio radosnu vijest Evanđelja u ove krajeve.

U svakom ljudskom životu ima onih koji počinju, a mi molimo da se ushitu početaka pridoda radost trajanja, sreća ustrajnosti. Potrebno je uvijek zahvaljivati i moliti hrabrost za nastavak puta. Jer, žetva je Njegova a ne naša. Mi smo samo radnici koje uzima kad se Njemu svidi, o trećem ili jedanaestom času. Važno je odazvati se i - ustrajati.

Na blagdan sv. Franje proslavile smo 25. godišnjicu postojanja novicijata u Bukavuu. Iz tog novicijata su dvije sestre – s. Françoise Balibuno Ciza, povjerenica sestara, i s. Noëlla Kajibwami Namasonga. Uz njih dvije srebrenе slavljenice su i dvije zlatne - s. Mirjam Penić i s. Mirabilis Višić. Zajedno smo zahvalile Gospodinu, Gospodaru žetve što nas je pozvao i hrabrio tijekom 25 i 50 godina redovničkog poslanja.

Nažalost, s. Mirjam je radi zdravstvenih problema otputovala u Europu malo prije svetkovine sv. Franje. Misu zahvalnicu imali smo u župskoj crkvi *Naše Gospe od Konga* u Nyantende gdje djelujemo više od 30 godina.

Neka Gospodin bude proslavljen po nama i našim djelima! Neka blagoslovi i osnaži sve vas!

s. Mirabilis Višić

Tršćanska provincija

Od ožujka do prve polovice kolovoza, tj. kada je zbog širenja pandemije trajao *lockdown*, bile smo odvojene od vanjskog svijeta kako bismo zaštitile posebno starije korisnice u našim domovima umirovljenika, u Domu Svetе Obitelji u Goriciji, u provincijalnoj kući u Trstu i Prihvatalištu svetog Franje u Aleksandriji. Isto je bilo i u našem domu za studentice u Kairu. Žalostilo nas je što smo s posjetiteljima morale komunicirati samo kratko i to na ulazu u kuću ili glasno s prozora. Tijekom tog vremena trudile smo se biti kreativne u traženju novih putova u duhovnom i zajedničkom životu, budući da smo imale više vremena za osobnu molitvu i zajednički razgovor.

Odlučile smo da skupina starijih sestara iz zajednice u provincijalnoj kući ima duhovne vježbe koje su započele 22. travnja. Slijedile smo uobičajeni dnevni red i dva puta dnevno slušale snimljena predavanja s jednih duhovnih vježbi koje je prije nekoliko godina vodio isusovac p. Tomaž Podobnik. Ove naše duhovne vježbe bile su vrlo posebne, prvi put bez prisutnosti duhovnog voditelja. Unatoč tome za nas su bile duboke i duhovno bogate. Prihvatile smo taj izazov s vjerom da je glavni voditelj svih duhovnih vježbi Duh Sveti. Zahvalne smo Bogu na ovom duhovnom iskustvu i sestrama da su ga omogućile.

Također i sestre zajednice u Goriciji su uživale neočekivane duhovne darove – godišnje duhovne vježbe od 12. do 18. srpnja. Sudjelovalo je šest sestara, četiri sestre iz zajednice u Goriciji i dvije sestre iz zajednice u Trstu. Voditelj fra Bogdan Rus dolazio je dva puta dnevno iz samostana Kostanjevica blizu Nove Gorice (Slovenija). Hvalospjevom Blažene Djevice Marije „Veliča duša moja Gospodina“ fra Bogdan nas je kroz cijeli tjedan hrabrio da se radujemo, uzdamo u Boga i slavimo ga u svim njegovim djelima. Duhovne vježbe smo završile u marijanskom svetištu Sveta Gora iznad Nove Gorice molitvom litanija Majke Božje, zahvalnom pjesmom i euharistijskim blagoslovom.

Zbog pandemije ove godine u Žabnicama nije bilo moguće organizirati duhovni vikend za mlade. U posljednji trenutak odlučile smo ga organizirati krajem kolovoza u oratoriju župe svetog Ivana u Trstu. Dosljedno smo se pridržavali propisa za sprečavanje širenja zaraze. Kapelan don Tomaž Kunaver, uz pomoć sestara, nekoliko obitelji i tri animatora, vodio je susret. Sve se odvijalo lijepo i u radosnom ozračju. Povoljno vrijeme pratilo je hod, duhovne susrete i razgovore, pa čak i igre u dvorištu. Unatoč poteškoćama, nastojimo biti aktivno povezane sa župom svetog Ivana, dok su sestre u Goriciji povezane sa župom svetog Andrije gdje s. Faustina Nashaat djeci predaje vjeronauk.

Dana 12. rujna u provincijalnoj kući u Trstu s. Marija Cetin proslavila je 60. obljetnicu redovničkog života. Na euharistijskom slavlju molitvom i pjesmom zahvalile smo Bogu za sve milosti i darove koje je sestra, a preko nje i cijela zajednica, primila tijekom svih tih godina.

U nedjelju 13. rujna, na Dan Družbe, slavile smo svečanu misu u kapeli Zavoda Svetе Obitelji u Goriciji. U uvodnom djelu naš kapelan fra Marijan Markežić naglasio je da slavi svetu misu zahvalnicu za Družbu školskih sestara franjevaka Krista Kralja, za više od 110 godina dolaska sestara u Goriciju te za sestre jubilantkinje u ovoj godini. Sestra Leonarda Curk proslavila je 70. obljetnicu redovničkog života, dok su s. Zorka Curk, s. Alojzija Kutin i s. Cecilija Gantar proslavile zlatni jubilej. Zbog pandemije na slavlju nije sudjelovala rodbina jubilantkinja, ali je

bilo prisutno nekoliko sestara iz provincijalne kuće. Zahvalne smo Bogu za sve primljene milosti i za sestrinsko zajedništvo koje je naše slavlje učinilo još ljepšim i bogatijim.

sudjelovao je i župnik obližnje grkokatoličke župe, kojoj pripadaju naše sestre. Skladnim pjevanjem slavlje su uzveličala četiri franjevačka bogoslova. Trenuci radosnog zajedništva nastavljeni su, potom, i za objedom.

S početkom nove školske godine, 16. rujna u Goriciji, unatoč teškim uvjetima, započeli smo s aktivnostima produženog boravka za djecu, poštujući sve propise za sprečavanje širenja infekcije koronavirusa. Gledati djecu s maskama na licu, za nas je nešto sasvim novo i neobično. Higijenske i druge mjere kojih se moramo pridržavati zahtijevaju od nas i veću brigu u ovoj odgovornoj djelatnosti. Zajedno s djecom i vanjskim odgojiteljicama učimo se prihvataći situaciju u kojoj se nalazimo.

Svjesne smo da smo u Božjim rukama i povjeravamo mu svoju budućnost. Po uzoru na duhovnu baštinu Majke Margarite, koja je sve povjerila Presvetom Srcu Isusovu, idemo naprijed hrabro, s optimizmom i pouzdanjem u Božju zaštitu i pomoć.

U svetoj misi i u molitvama sjetile smo se i s. Lavrencije Salib koja je silno željela proslaviti zlatni jubilej sa svojim kolegicama, ali putovanje iz Egipta u Trst nije bilo ostvarivo zbog pandemije koronavirusa.

Sestra Lavrencija je proslavila 50. obljetnicu redovničkog života u Kairu u nazočnosti najbliže rodbine, sestara iz Aleksandrije i nekoliko suradnika. Svetu misu u našoj kapeli slavila su dva franjevca, a

s. Andreja Kete

Lemontska provincija

Moglo bi se pomisliti da smo mi na našemu lemontskom brežuljku daleko od mnogih poteškoća s kojima se suočava naša zemlja i cijeli svijet. Pa ipak, te poteškoće pogađaju život naše zajednice, apostolat i molitveni život.

Pandemija nas osiromašuje i iziskuje oprez u međusobnom ophođenju s vanjskim svijetom. Osjećamo to ponajviše u tome što nemamo svećenika koji bi svakodnevno slavio svetu misu. Sestre svakodnevno primaju svetu pričest i vrlo su zahvalne na tome. Nedjeljom ujutro na televiziji pratimo svetu misu koju slavi kardinal Blase Cupich, a zatim se pričestimo. Sestre iz zajednice svetih Petra i Pavla (Naperville) blagoslovljene su jer svakodnevno sudjeluju na misi u župi.

U samostanu *Mount Assisi* provodimo više vremena zajedno jer ne izlazimo ako to nije nužno. Osjećamo da smo bliže u naše zajedništvo. Od ožujka kuhamo same jer naša kuharica, zbog zdravstvenih poteškoća, nije mogla dolaziti na posao. Sestre su se dobro snašle u kuhanju i vrlo uspješno zajedno obavljaju kupovinu, planiraju obroke, procjenjuju količinu hrane koju je potrebno pripremiti te pripremaju jela.

U ovom tmurnom razdoblju pandemije doživjele smo i radosno iskustvo kada je s. Anđelina Rotim, iz Mostarske provincije, provela neko vrijeme s nama u Lemontu. Od trenutka dolaska, 31. kolovoza, odmah je postala dio naše zajednice. Komunicirale smo osmijesima i gestama, a koristile smo i mogućnost brzog prijevoda na našim pametnim telefonima. Nadamo se da će s. Anđelina ponovno doći među nas te da će potaknuti i druge sestre iz Drexela da i one dođu u Lemont.

U domu *Alvernia Manor* ulažemo velike napore kako bismo omogućile da korisnici budu sigurni i da se osjećaju dobro. Nastojimo im pružiti trenutke druženja i organiziramo različite aktivnosti u malim skupinama uz poštivanje socijalne distance i nošenje maski. Kako bi mogli provesti neko vrijeme sa svojim obiteljima, potičemo posjete i u tu svrhu smo pripremile odgovarajući prostor izvan zgrade.

Neke sestre rade od kuće, *online*, dok druge odlaze na posao u župu. Međutim, sve moraju nositi masku i održavati socijalnu distancu.

Aktivnosti apostolata duhovnog programa bile su ograničene ali su nastavljene. Duhovno vodstvo i vođene duhovne vježbe obavljaju se telefonski ili samo individualno u Kući molitve. Početkom kolovoza imale smo duhovne vježbe za bogoslove iz biskupije Joliet. Od tada, nekoliko osoba je provelo vrijeme individualnih duhovnih vježbi u našem duhovnom centru. Male skupine se sada vraćaju na jednodnevne duhovne susrete ili molitvu.

Osim našeg uobičajenog apostolata, pomogle smo osigurati hranu i dezinfekcijska sredstva za potrebite stanovnike Lemonta, a uz to smo im poslale poruke nade i naše molitve.

Odgovarajući na poziv Svetoga Oca, provodile smo više vremena u molitvi i klanjanju. U samostanu *Mount Assisi* uvele smo još jedan sveti sat tjedno na kojem molimo za završetak pandemije. Od ožujka svakodnevno molimo za sve ljude pogodene pandemijom i za sve zemlje svijeta koje onda i simbolično označimo na zemljopisnoj karti u našoj blagovaonici. Sada posebno molimo za našu Domovinu koja se približava izborima, moleći da naše vođe imaju

poštovanja prema životu i iskrenu želju da rade za opće dobro, za siromašne i za one koji su na rubu društva.

Iako nismo mogle ostvariti naša uobičajena provincijska okupljanja, slavile smo Izvanredni provincijski kapitol na kojemu smo raspravljale o važnim pitanjima Provincije i izabrale zastupnicu za Izvanredni vrhovni kapitol sljedeće godine. Kao i mnogi drugi koji nisu mogli zajedno proslaviti posebne trenutke, tako ni mi nismo mogle obilježiti neka važna događanja u našoj Provinciji kao što su proslave jubileja redovničkog života sestara, piknici, Dan osnutka Družbe, *Transitus* i svetkovina sv. Franje, zaštitnika Provincije. Svjesne smo da također proslavu Dana zahvalnosti i svetkovine Krista Kralja, kao i našu tradicionalnu božićnu večeru možda neće biti moguće održati na način na koji smo navikle.

Unatoč nedaćama s kojima se suočavamo, zahvaljujući modernoj tehnologiji, osjećamo se povezane sa sestrama Družbe u cijelom svijetu, napose nakon lijepih čestitaka za Dan Družbe i za svetkovinu sv. Franje. One su konkretan podsjetnik da smo blizu jedne drugima u molitvi, u mislima, na mnogo načina na koje naše sestre međusobno komuniciraju i s nadom da će iz ove pandemije izaći nešto dobro.

s. Kathleen Vugrinovich

Mostarska provincija

Za razliku od početka ove godine i pojave koronavirusa u svijetu a napose u našemu samostanu u Međugorju, gdje su sve sestre bile pogodjene infekcijom, sada učimo živjeti s pandemijom. Privikavamo se na „novo normalno“ i pokušavamo nadoknaditi nešto od onoga što je u tim mjesecima propušteno. Tako je 23. lipnja, kad je epidemiološka situacija postala povoljnija, na sestarskom groblju „Gruban“ u Bijelome Polju slavljenja sveta misa zadušnica za sestre koje su preminule u okolnostima pandemije koronavirusa i pokopane bez sudjelovanja šire zajednice i rodbine. Euharistijsko slavlje predvodio je mjesni biskup mons. Ratko Perić.

Sredinom srpnja mjesnu je Crkvu obradovala vijest o imenovanju hvarskog biskupa Petra Palića novim Mostarsko-duvanjskim biskupom i apostolskim upraviteljem Trebinjsko-mrkanske biskupije. Crkveni čin primopredaje službe dosadašnjega biskupa mons. Ratka Perića i mons. Petra Palića upriličen je u mostarskoj prvostolnici na blagdan Uzvišenja sv. Križa, 14. rujna 2020. godine.

Kao i svake godine ljetni mjeseci obiluju događajima u svim fazama početnog odgoja kao i proslavama redovničkih jubileja. Na blagdan sv. Klare u Bijelome Polju dvije su sestre juniorke, nakon jednomjesečne duhovne priprave, položile doživotne zavjete. Istoga dana sedam sestara proslavilo je zlatni jubilej redovništva. Na spomen Dana Družbe u samostanu Svete Obitelji u Mostaru petnaest sestara juniorki potvrdile su svoje predanje Bogu obnavljajući privremene zavjete. Na blagdan Rana sv. Franje dvije kandidatice započele su godinu postulature, a istoga dana u kuću odgoja u Bijelo Polje došla je nova kandidatica. Na blagdan BDM od Krunice u samostanu u Međugorju tri su sestre proslavile dijamantni jubilej redovništva.

U molitvenom i slavljeničkom ozračju proslavile smo i Dan osnutka Provincije, Dan Družbe kao i svetkovinu sv. oca Franje. U skladu s epidemiološkim mjerama nije bilo okupljanja i zajedničkih proslava već smo slavlja prilagodile i organizirale ih u vlastitim sestrinskim ili župnim zajednicama. Iz istih razloga ove godine nije održano tradicionalno provincijsko hodočašće Gospi na Široki Brijeg i zajednička duhovna obnova za sve sestre Provincije.

U skladu s odlukama Provincijskog plana iz godine u godinu nastojimo stručno osposobljavati sestre za djelatnosti koje obavljaju, dajući prednost odgojnom i obrazovnom radu. Tako su ove godine četiri sestre, nakon završetka prvog ciklusa studija i obranom preddiplomskog rada, stekle zvanje prvostupnika iz područja predškolskog odgoja (s. Ivana Klara Čuić) i pedagogije (s. Marija Puljić) te iz područja religijske pedagogije i katehetike (s. Katarina Vučić i s. Katarina Raić). Sestra Samuela Bešker obranila je magistarski rad iz područja medicine, a s. Kata Ostojić doktorski rad iz područja pedagogije. Dvije studentice ove su godine započele studij sestrinstva.

Još jedna odluka Provincijskog plana za ovo šestogodište bila je održavanje liturgijskog seminara za sve sestre Provincije. Planiran je u ožujku, ali održan je koncem rujna u Bijelome Polju i Međugorju. Zbog izbjegavanja većih okupljanja sestre su u nekoliko većih zajednica seminar pratile putem video prijenosa. Tema seminara bila je „Slavlje Kristova Otajstva u krugu liturgijske godine“, a vodio ga je don Ivica Žižić, profesor liturgike na KBF-u u Splitu.

U duhovnom centru „Biskup fra Paškal Buconjić“ u Bijelome Polju 19. rujna slavljen je Izvanredni provincijski kapitol na kojemu su izabrane zastupnice za Izvanredni vrhovni kapitol 2021., ali se promišljalo i o sadašnjem stanju i potrebama preustroja zajednica i djelatnosti u budućnosti Provincije i Družbe.

Ove je godine naša Provincija bila domaćin međuprovincijskog susreta odgojiteljica i provincijskih predstojnica triju provincija hrvatskog govornog područja, a posljednjih godina na susretu sudjeluju i odgojiteljice i provincijska predstojnica Mariborske provincije. Susret je umjesto u travnju održan 24. listopada u Međugorju, a uz sestre naše provincije sudjelovale su sestre iz Splitske i Bosansko-hrvatske provincije. Okvirna tema susreta „Između idea odgajanica i stvarnosti zajednice“ bila je ujedno i tema o kojoj je govorio predavač fra Stanko Mabić, odgojitelj novaka Hercegovačke franjevačke provincije.

I upravo dok je početkom mjeseca studenoga gorjela ljubav na grobovima naših najdražih u svim bojama, a iz srca se uzdizala molitva za njihove duše, svidjelo se Gospodinu opet pokucati na naša vrata. U istome danu preminule su dvije sestre, s. Veselka Šaravanja i s. Bonaventura Paradžik, iz samostana sv. Franje u Bijelome Polju. Par dana kasnije u Mostaru je svoje zemaljsko hodočašće dovršila s. Maksimilijana Palac. Njihova smrt opet nas je okupila na našemu groblju, gdje smo ih, uz poštivanje svih epidemioloških mjera, svetom misom zadušnicom ispratile na posljednje ovozemno počivalište.

Kako li smo svi maleni i nemoćni u ovom vremenu obilježenom pandemijom. I zdravi i bolesni, i mladi i stari, mali i veliki, priprosti i učeni, bogati i siromašni... Htjeli bismo, a ne možemo. Mogli bismo, a ne smijemo... Pa ipak mi u svoj svojoj maljenosti i krhkosti, u zebnji i neizvjesnosti možemo svoje povjerenje dati Gospodinu, biti moliteljice, zagovornice i milosrdna ruka za sve potrebite duhovne i materijalne pomoći.

s. Magdalena Šarić

Argentinsko-urugvajska provincija

Dijelimo s vama neke najznačajnije događaje koje smo živjeli u našoj Provinciji sv. Josipa zadnjih mjeseci ove godine obilježene pandemijom Covid-19.

Suočeni smo sa stalnim izazovima te iznad svega zahvaljujemo Gospodinu koji nas podržava, hrabri i vodi. Pandemija nas je prisilila da budemo kreativnije, da tražimo druge načine i sredstva, kako za razvoj obrazovnog rada u našim školama, tako i za druge apostolate. Tako, na primjer, u zajednici sv. Marije Andeoske u Buenos Airesu sestre svaki tjedan šalju u župu materijale za pripremu djece i mladih za prvu pričest. Preko WhatsAppa nude poticaje *Molitva i život*, koje je osmislio o. Ignacio Larrañaga, i kratke duhovne obnove. Duhovne vježbe s temom *Živjeti s Kristom* također su održane preko virtualne platforme Zoom.

U svim našim školama vrlo ozbiljno je shvaćen rad s učenicima i njihovim obiteljima putem virtualne tehnologije. Ovaj novi način rada utječe na to da je izvođenje nastave teže i zahtjevnije, iako postoje otvorenost prema novom i volja za timski rad.

Institut Srca Marijina u Montevideu, Urugvaj, jedina je od naših škola koja je od sredine lipnja mogla nastaviti redovite nastavne aktivnosti. Mjesec kolovoz posvetili su Srcu Marijinu. Potaknuti trenutnom situacijom u društvu, sudjeluju u akcijama solidarnosti kojima, poput Marije, pomažu onima koji su u potrebi. Prikupili su više od 200 kilograma nepokvarljive hrane koju su odnijeli u jednu župu i u dvije udruge koje dijele hranu najsiromašnjima. S grupom nastavnika jednom mjesечно pripremaju 100 porcija toplog obroka za beskućnike. Upravo u poteškoćama Gospodin nam progovara.

Provincijska predstojnica s. Isabel Fernández organizirala je nekoliko virtualnih susreta sa sestrama koje rade u našim školama i s ravnateljima laicima radi međusobne izmjene iskustava organiziranja i odvijanja nastave u vrijeme pandemije. Na nekim od tih sastanaka u pratnji su joj bile provincijske savjetnice. Od lipnja do kolovoza, koristeći videokonferencije kao sredstvo, održala je susrete trajnog odgoja sa zajednicama prema predloženim temama sa Simpozija u Zagrebu (2019). Ovaj je sadržaj primljen s velikom otvorenosću i radošću jer, kako kaže papa Franjo, *kazivati vlastitu povijest znači slaviti Boga i zahvaljivati mu za sve njegove darove*.

U rujnu su održana dva virtualna susreta Provincijske uprave sa svim sestrama Provincije uključujući i s. Gregoriu Susnik, vrhovnu savjetnicu, koja se iz Grottaferrate uključila u raspravu o Prijedlogu pravnog ustroja delegature. Susret je bio vrlo koristan i bile smo jako sretne što smo mogle vidjeti i čuti jedna drugu, makar i preko ovog medija.

Na jednak način, 13. rujna, na Dan osnutka naše Družbe, povezale smo se putem Interneta kako bismo pratili euharistijsko slavlje koje je slavio fra Sergio Carballo, OFM.

Doživjeli smo kao veliki dar milosti to da smo mogle četiri četvrtka u mjesecu listopadu posvetiti odgojnim susretima iz franjevačke duhovnosti, pokušavajući sići dublje u sebe, po uzoru na Franju i Klaru. Susrete koji su se odvijali putem Interneta animirao je fra Gustavo Valenzuela, a na njih su bile pozvane također i sestre Paragvajske provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Dana 7. listopada posjetila nas je sestrica smrt. Toga dana preminula je naša s. Maria Cristina Silva. Njezin prijelaz u Očevu kuću duboko je potresao cijelu Provinciju i njezinu obitelj, kao i nastavnike, učenike i bivše učenike škola u kojima je radila. Bila je vrlo vesela, radišna i uslužna sestra koja je radila kao odgajateljica djece u vrtiću. U svojim posljednjim danima puno je trpjela i, puna pouzdanja i predana u ruke Gospodinove, sve je prikazivala Isusu.

Tako, kročimo ovim vremenima osnažene milosrdnom ljubavlju i povjerenjem u Boga. Pojačale smo molitvu i klanjanje pred Presvetim Sakramentom. Zahvaljujemo Bogu na svemu!

s. Marta Perna i s. Rosa Vega

Bosansko-hrvatska provincija

Pandemija je unijela nesigurnost u naše planove, ali puno smo ih, hvala Bogu, ipak uspjeli ostvariti. Tijekom ljeta i početkom jeseni radovali su nas događaji iza kojih u zbroju stoji stoljeće i pol zemaljskog vremena: devet sestara obilježilo je 60. obljetnicu redovničkog života, isto toliko i zlatni jubilej, jedna sestra slavila je srebrni redovnički jubilej, a tri su proslavile 10. obljetnicu od doživotnih zavjeta, obnovi privremenih redovničkih zavjeta pristupilo je devet juniorki, a prve zavjete položila je novakinja Nikolina, s. Janja Vujica.

U svakom tom slavlju osvjećivale smo sebi: istinski se živi u svome danas. Vjerujemo da tako svoju ovozemnost kroz apostolat molitve žive naše starije sestre, posebno one koje su u okrilju svoje kućne zajednice proslavile 90. rođendan: s. Josipa Kobaš i s. Antonija Rehlicki.

Duboku zahvalnost Bogu iskazujemo također za živote naših pokojnih sestara, s. Kolete Lijović i s. Alme Bernatović. Sestra Koleta je preminula 5. kolovoza 2020. u Kloštru Ivaniću, a s. Alma 17. listopada 2020. u bolnici u Popovači.

Njihovi životi nastaviti će govoriti, štoviše glasno vikati i potiho svjedočiti – poput života mnogih drugih sestara koje su nam prethodile na zemaljskim stazama. Dio njihove materijalne ostavštine sakupljen je i prikazan u Spomen sobi *Vrlo mi je mila moja baština* (Ps 16, 6) koja je uređivana zadnje dvije godine u provincijskom sjedištu u Sarajevu (Bjelave 85). Izloženi predmeti, tek simbol onoga čime su nas sestre zadužile, svjedoče o duhu povjerenja i služenja, ljubavi i jednostavnosti, spremnosti na nove iskorake unatoč nesigurnostima. To je baština koja nas poziva na zahvalnost i molitvu da i danas bude vjernih žena koje će svoj život spremno uložiti za Boga, Crkvu i narod.

Spomen sobu otvorila je provincijska predstojnica s. Kata Karadža tijekom slavlja Izvanrednog provincijskog kapitula 12. rujna 2020., a o baštini se govorilo također na susretu kućnih predstojnica 13. rujna 2020. Na Izvanrednom provincijskom kapitulu smo, uz druga tekuća pitanja, izabrale s. Ivanku Mihaljević, s. Željku Dramac i s. Snježanu Pavić za zastupnice za Izvanredni vrhovni kapitol 2021.

Nažalost, bilo je kroz prethodno razdoblje događaja koji nam i nisu bili po volji. Tako smo s ovogodišnjim promjenama zatvorile podružnicu u Novom Šeheru, a nedavno i u Velikom Borištofu/Großwarasdorfu (Austrija). Bogu smo zahvalne na darovanom vremenu služenja u tim podružnicama.

Krkost i granice svojih snaga osjećamo svakodnevno tijekom pandemije, a na poseban način osjetile su to naše sestre koje su preboljele COVID-19. Izolacija prepostavlja samoću, ali i euharistijski post. Želimo vjerovati da Bog u svemu vodi svaku od nas, naš narod, Crkvu i svijet.

O svijetu izvan naših granica ovih dana svjedoče nam naše misionarke s. Ivka Lučić i s. Franciska Ivanović koje su na godišnjem odmoru. Sestra Ivka je stigla upravo u vrijeme obilježavanja Svjetskog dana misija. Pripovijeda nam o dalekom misijskom svijetu – o Ugandi, Rwentobu, kulturi i mentalitetu tamošnjih ljudi, životu i djelovanju sestara, o radosti koja vlada u tim krajevima unatoč neizvjesnosti pandemije i siromaštvo.

Pregršt ovih događanja iz naše Provincije otkriva nam samo jedno: život je nepresušni Božji dar. Pozvane smo stoga na neizmjernu zahvalnost i kreativnost u međusobnoj ljubavi koja će onda preplaviti naše djelovanje. Neka nas u tome vodi duh naše uteviljiteljice Majke Margarite kako bismo djelotvorno živjele svoje danas.

s. Ljubica Stjepanović

Austrijska provincija

Vrijeme koronavirusa obilježilo je i Austrijsku provinciju u svim područjima života. Svaka se zajednica suočila s različitim izazovima.

U provincijalnoj kući brinule smo se o djevojkama iz našeg internata koje se nisu mogle vratiti svojim kućama u Kinu. U domu za starije i bolesne osobe u Bleiburgu bilo je potrebno prilagoditi skrb i zdravstvenu njegu posebnim higijenskim propisima koji su nas još više umarali i iscrpljivali. Najteže je bilo obiteljima i rodbini naših štićenika jer im nisu bili dopušteni posjeti, dok je štićenicama jako nedostajala njihova blizina i osobni kontakt. Dječji vrtić u St. Peteru bio je djelomično otvoren, dok se školska nastava održavala na daljinu kao i sastanci uposlenika.

Ovo vrijeme nam je pomoglo da postanemo svjesnije nestalnosti ovoga svijeta, da se s većim povjerenjem predamo Božjoj volji te da promišljamo o novim pastoralnim potrebama i mogućnostima. U ovom smo vremenu, također, bile više prisutne u zajednici produbljujući naš molitveni život. Svakodnevno smo molile za bolesnike, zdravstvene djelatnike, suradnike, mlade, obitelji, za našu rodbinu i za sestre naše Družbe. Sa svima smo bile povezani nego inače.

Sestre u zajednici u St. Peteru i Bleiburgu Bogu su zahvalne jer su tijekom ovog vremena svakodnevno imale svetu misu u samostanskoj kapeli. U provincijalnoj kući smo od 15. ožujka do 22. svibnja 2020. radnim danima pratile svetu misu iz župe Ljubljana-Koseze (Slovenija) preko portala „Dođi i vidi“, dok smo nedjeljom i svetkovinama pratile misu na Slovenskoj televiziji. Nakon ovog razdoblja, pa sve do kasne jeseni, slovenska zajednica u Klagenfurtu okupljala se na nedjeljnoj svetoj misi u dvorištu naše provincijalne kuće; do toplijih dana sljedećeg proljeća slavit će misu u mjesnoj crkvi sv. Egidija.

Imamo toliko razloga da budemo zahvalne i radosne jer znamo i osjećamo kako se Bog brine o nama, štiti nas i na naš put šalje dobre ljude. U ovom je vremenu u zajednici u St. Peteru s. Anuncijata Kežar proslavila 90. rođendan u nazočnosti sestara i članova svoje obitelji.

Svečanu Euharistiju predslavio je župnik don Jurij Buch, a suslavili su don Lui i don Marjan Plohl. Za pjevanje su se pobrinuli rođaci s. Anuncijate koji su uglavnom pjevači i glazbenici. Bilo je vrlo ugodno biti zajedno na ručku i dijeliti sjećanja. U jeku ljeta u Bleiburgu je s. Terezija Logar zajedno sa sestrama i obitelji proslavila 60. rođendan.

Od lipnja život se postupno vraćao svom prijašnjem ritmu. Nakon dugo vremena, dom u Bleiburgu otvorio je svoja vrata za posjete, uz poštivanje posebnih mjera zaštite. Učenice iz Kine, umjesto odlaska kući, ostale su cijelo ljeto u internatu provincijalne kuće u Klagenfurtu, budući da nije bilo sigurno bi li se mogle vratiti i na jesen nastaviti školovanje. U St. Peteru, nakon naizmjenične nastave po grupama na kraju školske godine, jesen je donijela radost normalnog početka nastave i kuća je opet bila prepuna mladih. Ove godine sva hodočašća s mladima bit će otkazana. Međutim, jednodnevne duhovne obnove održane su u svakom razredu te su, potom, svi zajedno proslavili svetkovinu sv. Franje hodočasteći pješice do kapele Podgorje.

Pred nama je drugi val pandemije. Od kraja listopada, zbog slučajeva zaraze virusom Covid-19 među učenicima i zaposlenicima, nastava u St. Peteru ponovno se održava na daljinu, nadamo se samo na kratko vrijeme. Domovi za starije osobe ponovno se zatvaraju i uvode se stroži higijenski propisi. Javni život je ograničen. Ali Gospodin nas poziva da ostanemo blizu njega, u molitvi za potrebe cijelog svijeta.

s. Andrea Starz

Paragvajska provincija

Sestre Provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije, po velikoj milosti Božjoj, u ovom teškom vremenu koje živi cijeli svijet mogle su nastaviti razne aktivnosti koje su dio zajedničkog života i apostolata.

Kako bismo se bolje mogle brinuti o životu i zdravlju sestara i ljudi s kojima surađujemo, prilagodile smo naš zajednički život i djelovanje, izbjegavajući koliko je to bilo moguće sve izlaska i ostajući u zajednicama. To je zahtijevalo od nas da usvojimo novi način shvaćanja našega *biti zajedno* i više vremena *provoditi zajedno*. Bili su to trenuci u kojima smo obogaćivale naše zajedništvo, osobnu i zajedničku molitvu. U mnogim zajednicama nije bilo moguće slaviti Euharistiju kao do sada, stoga se služimo novim tehnologijama i posvećujemo više vremena klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramantu.

S druge strane, kao dio Provincijskog plana, nastavljen je program trajnog odgoja u zajednicama s nekim zadatcima koje je poslala Provincijska uprava, na temelju onoga što nam je prije izložio p. José Arildo Ferrari. Najprije smo se u svakoj zajednici ovom zadatku posvetile osobno, potom i kao zajednica, a onda smo sve poslale Provincijskoj upravi s ciljem da se objedine iskustva koja sestre žive u ovom trenutku i da zajedno nastavimo tražiti način kako odgovoriti na Božji poziv.

Dana 15. kolovoza sve su zajednice radosno proslavile svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije, zaštitnice naše Provincije. Sestre iz kuće odgoja taj su dan provele sa sestrama u provincijalnoj kući u molitvi, rekreaciji i sestrinskom druženju.

Nakon saziva Izvanrednog vrhovnog kapitula 2021., sestre su se okupile na Izvanredni provincijski kapitol, 29. kolovoza ove godine, kako bi izabrale zastupnicu naše Provincije. Izabrana je s. M. Fatima Dittrich Salinas.

Sestre juniorke, zajedno s drugim sestrarama, iskoristile su ovo vrijeme „zatvorenosti“ za korištenje virtualnih platformi s ciljem promicanja poziva na posvećeni život, upoznavanja naše Družbe i nekih vidova našega poslanja. Ovaj novi oblik apostolata koji je iznjedrila pandemija bio je izražen tijekom devetnice našem sv. ocu Franji. Tijekom jednog tjedna imale smo mogućnost podijeliti nekoliko kratkih videozapisa s razmišljanjima o enciklici pape Franje *Laudato sii*. Svaki je video završio pjesmom *Fratello sole e sorella luna* koju su na svom jeziku pjevale sestre iz različitih provincija Družbe i na taj način sudjelovale u ovoj međuprovincijskoj inicijativi koja je objavljena na društvenim mrežama, a pogledale su je mnoge osobe iz cijelog svijeta.

Nakon što je Vlada naše zemlje popustila mjere, sestre juniorke su mogle proći iskustvo života u zajednicama *Sveta Obitelj* u Lambaré i *Sveti Damjan* u Pedro Juan Caballero gdje su sa sestrama dijelile svagdanji život i poslanje. Tako se s nadom otvaramo novosti koju Duh budi danas među nama, kako bismo odgovorile na Božju volju. Sestre, vjerne duhu karizme Družbe i odgovarajući na nove potrebe današnjeg društva, zajedno s laicima vrše poslanje odgajanja djece i mladih.

Još jedna novost u našoj Provinciji jest iskustvo sudjelovanja na tečaju franjevačke duhovnosti koji su organizirale sestre Argentinsko-urugvajske provincije sv. Josipa. Tečaj se sastojao od četiri susreta s predavanjima fra Gustava Valenzuele, OFM. Bila je to prilika i da se sestre ovih dviju provincija virtualno susretnu i pozdrave.

U želji da Gospodin Isus koji je Put, Istina i Život, i dalje rasvjetljuje naše korake i jača nas u vjeri, nadi i ljubavi, upućujem svakoj sestri Družbe sestrinski pozdrav mira i dobra.

s. Evanilda Ramírez Cabrera

Rimska regija

Život u Rimskoj regiji protkan je pozitivnim i lijepim trenutcima jednako kao i trenucima trpljenja i žalosti. Ali svaki taj trenutak, ako mu se pristupi odgovorno, pridonosi rastu i sazrijevanju pojedinca i zajednice i čini život kvalitetnijim, ostavljajući trag u onima koji su ga proživjeli.

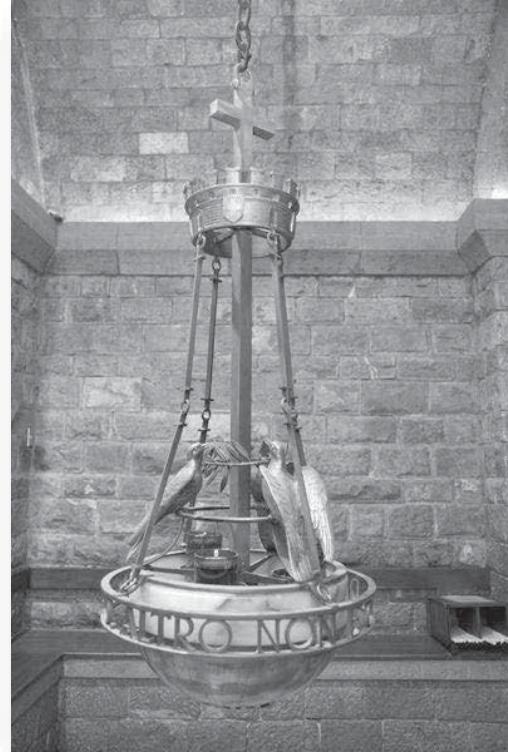
Na dan 8. rujna 2020. obilježile smo 50. obljetnicu redovničkog života s. Lidie Šutalo, s. Marijane Alilović i s. Anne Marie Jurić. Zbog cijelog niza okolnosti samo je s. Lidia toga dana bila u Rimu i mogla radosno proslaviti ovu obljetnicu Euharistijskim slavljem koje je predslavio don Romano De Angelis, bivši župnik župe Marije Bogorodice u kojoj je s. Lidia dugi niz godina bila uključena u pastoralne aktivnosti. Svečanoj liturgiji također su nazočile Vrhovna predstojnica, sestre iz generalne kuće te iz zajednica s Farnesine, Piazze Caprera i iz Pesara. U molitvi smo se sjetile svih kolegica iz novicijata s. Lidie zahvaljujući Gospodinu što nam je darovao ove sestre koje su svojim zalaganjem i predanošću u apostolatu tijekom pedeset godina davale najbolje od sebe za dobrobit zajednice i sestara.

Regionalni kapitol slavile smo 9. rujna 2020. u Generalnoj kući u Grottaferrati. Na njemu su kapitularke izabrale s. Miroslavu Alilović za zastupnicu Rimske regije za Izvanredni vrhovni

kapitul 2021. Osim toga, imale su priliku produbiti neke teme koje se odnose na sljedeći Kapitol. Susret je završio zahvalnom molitvom u kapeli Generalne kuće.

Na svetkovinu sv. Franje, 4. listopada 2020., zajednica iz Pesara hodočastila je u Asiz zajedno s grupom hodočasnika iz pokrajine Marke, koja je tom prigodom darovala ulje koje će cijelu godinu napajati svjetiljku na grobu sv. Franje, zaštitnika Italije i uzora istinske čovječnosti u kojem se ogleda cijela nacija koja se *pobožno i sa zahvalnošću klanja njemu koji sav bješe serafski žarom, te protrese i obasja cijeli svijet primjerom evanđeoskog života i porukom ljubavi i sveopćeg bratstva* (usp. Dante Alighieri, *Raj XI*, 37). Na poziv Biskupske konferencije regije Marke, koja je promovirala ovaj događaj, na svečanoj Euharistiji sudjelovala je vrhovna predstojnica s. Klara Šimunović zajedno s nekoliko sestara iz Generalne kuće. Ovaj je asiški događaj bio za sve nas jedno bogato iskustvo, prepuno emocija i snažnih poruka. Probudio je u nama želju da budemo kao Serafski Otac, svjetlo koje rasvjetjava tamu naših dana. Oživio je smisao budnosti da ne ponestane ulja u našim svjetiljkama te one mognu davati nutarnje svjetlo nama samima, našim zajednicama i svijetu u kojem živimo.

Dana 14. listopada 2020. u zajednici na Farnesini ugasio se život s. Stelle Okadar. Brojne sestre Družbe poznavale su s. Stellu i imale priliku s njom podijeliti mnoge trenutke redovničkog života. Zajednica se oprostila od s. Stelle 17. listopada euharistijskim slavlјem u kapeli na Farnesini. Zbog poštivanja mjera sprečavanja širenja koronavirusa, mnogi njezini prijatelji, učenici i njihove obitelji nisu mogli sudjelovati u ispraćaju. Oni su svoje poštovanje i posljednji pozdrav s. Stelli izrazili dan ranije. Tijekom cijelog dana oko njezina odra izmjenjivale su se brojne osobe koje su u s. Stelli imale učiteljicu, prijateljicu, kolegicu i osobu na koju su se oslanjale. Njezin odgojno-obrazovni rad, koji je u školi Presvetog Srca Isusova pedeset godina obavljala sa žarom i predanošću, ostavio je svjetli trag u životu učenika i njihovih obitelji. Mnogi njezini bivši učenici, kao posljednji pozdrav i znak sjećanja na nju, darovali su svoj prilog za Ustanovu *Malu školu* u Varešu. Svečano euharistijsko slavlje predslavio je nadbiskup Pesara mons. Piero Coccia u zajedništvu s četvoricom svećenika, prijateljima s. Stelle i zajednice na Farnesini. U ozračju velike sabranosti i dirljivosti trenutka na sprovodnoj misi i obredu ispraćaja nazočile su Vrhovna predstojnica, sestre iz Generalne kuće i sestre Rimske

regije. Posmrtni ostaci s. Stelle počivaju u grobnici naših sestara Bosansko-hrvatske provincije na gradskom groblju u Bugojnu, njezinu rodnom gradu, kako je to ona željela i izričito tražila.

U ovo vrijeme kada koronavirus snažno utječe na život ljudi i organiziranje početka školske godine u našoj školi Presvetog Srca Isusova zahtjevalo je dodatan trud, odgovornost, strpljivost i velikodušnost. U skladu s mjerama za suzbijanje širenja koronavirusa, kako je poručila s. Paola D'Auria, ravnateljica škole, „dezinficirani su dvorište i vrt, unutrašnjost škole te sva mjesta na kojima bi djeca mogla imati nastavu. Osim toga, savjesno su poštivane sve upute Vladina dekreta kako bi mogli sigurno obavljati nastavne aktivnosti. Učiteljice i obitelji učenika pokazale su raspoloživost i učinkovitu suradnju u suočavanju s ovom novom stvarnošću. Ipak, smireno se nosimo sa svime jer znamo da nas štiti Netko odozgor“, zaključila je s. Paola.

Zajednice Rimske regije pokazale su u ovom razdoblju pandemije da se mogu odgovorno i s čvrstom vjerom nositi s ovom neviđenom situacijom. Vrijeme koronavirusa urodilo je obnovljenom predanošću molitvi, brigom za bližnje, novom svješću o ljudskoj krhkosti koju ne smijemo zaboraviti te sigurnošću koja daje utjehu: čak i kad se sve čini mračno, uvijek postoji svjetlo Otajstva koje nadu čuva živom.

s. Maristella Palac

ŽIVOT – POSLANJE – SVJEDOČENJE

U našoj rubrici ovaj put predstavljamo iskustvo odjelotvorenja karizme u apostolatu sestara Splitske provincije u Misiji u Demokratskoj Republici Kongu.

Odjelotvorenje karizme Družbe u odgoju u Demokratskoj Republici Kongu

Naša utemeljiteljica Majka Margarita Pucher u svom pismu biskupu u Grazu iznosi razlog koji ju je potaknuo da osnuje Družbu: „Za ovaj korak daje mi snagu ljubav i samilost prema siromašnoj i zapuštenoj djeci“ (Pismo od 13. svibnja 1869.).

Nadahnute primjerom Utetemeljiteljice i nastojanjem da odjelotvore karizmu Družbe, živjeti *Evangelje u sestrinstvu iz ljubavi prema Bogu, utjelovljujući, svjedočeći i navješćujući Kristovo kraljevstvo, u franjevačkom duhu trajnoga obraćenja u službi Crkve i čovjeka, posebice na odgojnome području* (Konstitucije čl. 2), sestre u Misiji u DR Kongu su se založile u odgoju i obrazovanju djevojaka i žena, najprije putem neformalnog obrazovanja i osnivanjem domaćinskih škola, a zatim i u odgoju djece i mladih u sustavu formalnog obrazovanja kao učiteljice i ravnateljice u srednjim školama.

Neformalno obrazovanje

U zoru evangelizacije kongoanska žena općenito i žena plemena Shi (dominantno pleme u Južnom Kivu u DR Kongu) bila je marginalizirana. Obavljala je samo kućanske poslove i brinula se o odgoju djece. Njezin položaj u obitelji uvijek je bio inferiorniji u odnosu na braću, bez obzira na njihovu dob. Žena je trebala uvijek biti pokorna. Nije imala pravo na školovanje niti ikakvu izobrazbu. Upravo je nepismenost znak siromaštva, nerazvijenosti i podređenog položaja u društvu.

Kad su u rujnu 1974. godine sestre došle u Luhwinju, u Nadbiskupiji Bukavu, velika većina djevojaka i žena su bile nepismene. Čvrstom odlučnošću i vjerne karizmi naše redovničke obitelji, sestre su započele, ne bez muke, s odgojem i opismenjavanjem djevojaka i žena. U početku su sestre poučavale u dvorištu, pod stablom, jer nisu imale prostor za školu. Počele su poučavanjem higijene, a kasnije su uvodile učenje čitanja i pisanja, krojenja i šivanja te domaćinskih poslova.

Osnivanjem zajednice u Nyantende, 1988. godine, sestre su i u tom mjestu ubrzo uvidjele potrebu poučavanja i brige o mladim djevojkama, o napuštenima, o djeci s ulice. U suradnji s franjevcima koji vode župu započele su s poučavanjem koristeći župne vjeronaučne dvorane. Cilj je bio isti: poučiti djevojke i žene, izvući ih s ulice, iz neznanja i zapuštenosti, dati im priliku da nauče čitati i pisati te ih osposobiti za domaćinske poslove. Kada je 1996. godine počeo rat, sestre su morale prestati s radom i izbjegle su u grad Bukavu. Apostolat među najbjednijima nastavile su i u Bukavuu koji je bio napušten izbjeglicama, sirotinjom koja se iz sela slila u grad. Radile su u gradskim četvrtima Nguba i Muhungu. Upravo je u Muhunguu, u Centru *Mater Dei*, 29. studenoga 2016. godine na svome radnom mjestu u školi ubijena naša s. Clara Agano Kahambu.

Danas sestre vode dva Centra za osposobljavanje žena (domaćinske škole). Jedan je u Bukavu-Ngubi i nosi naziv *Cinyabuguma*, što znači *Složna zajednica*. Ime su mu dale same djevojke i žene obrazlažući da se u školi osjećaju kao u obiteljskom domu. U Luhwinji je drugi Centar, *Bumoleke*, što u prijevodu znači *Svetlost*. Sama imena Centara govore o značenju koje oni imaju za žene. Više sestara je tijekom godina bilo uključeno u taj apostolat. U oba Centra se provodi program opismenjavanja i obuke krojenja i šivanja te vođenja domaćinstva. Pohađaju ga oni koji imaju više od 16 godina i koji nikada nisu išli u školu. Među njima ima mlađih djevojaka, udanih žena, mladića, pa i odraslih muškaraca. Program traje dvije ili tri godine. U prvoj godini uče čitati i pisati, potom se uvode krojenje, šivanje, krpanje i vezenje. U drugoj godini dodaju se matematika, francuski, vjerouauk, domaćinstvo i kuharstvo. Trenutno ovaj program u Bukavu-Ngubi pohađa 43, a u Luhwinji 65 polaznika.

Zahvaljujući našim domaćinskim školama, mnoge djevojke i žene su otkrile svoje dostojanstvo i pronašle svoje mjesto u društvu. Osposobljene su za svakodnevne poslove i male zanate kojima mogu osigurati opstanak svojih obitelji.

Centar u Bukavu-Ngubi ima i drugi program, za djecu koja nisu počela redovito školovanje, a imaju devet ili više godina. U tekućoj školskoj godini ovaj program pohađa 59 polaznika. S njima se rade nastavni predmeti programa osnovne škole koja u DR Kongu traje šest godina. Ovaj je program nacionalni i ujedno ubrzani jer omogućava djeci da završe osnovnu školu u tri godine, to jest u jednoj školskoj godini polažu dva razreda. Na kraju školovanja mogu dobiti svjedodžbu o završenoj osnovnoj školi.

Formalno obrazovanje

U početcima naše franjevačke misije neformalno obrazovanje bilo je prioritet. Kasnije se i djelovanje u formalnom obrazovanju, tj. u redovnim školama, pokazalo važnim kao dio naše karizme. Biskupijska uprava katoličkih škola Bukavu povjerila je sestrama vođenje dviju škola: Srednje škole Ifendula u Luhwinji (s više od 300 učenika) i Srednje škole sv. Ante Padovanskog u Nyantende (s oko 900 učenika). Obje škole učenicima nude dva smjera, pedagoški i klasični, u trajanju od šest godina.

Istinsko naviještanje Evandželja je ono koje pomaže čovjeku ljubiti Boga i otkriti mu vrijednost koju ima kao ljubljeno dijete Božje. Naš cilj je uvijek ucijepljen u našoj karizmi: imati sućuti za najsromičnije mlade. Posebna pozornost je stavljena na djecu iz najsromičnijih obitelji kako bi im se dala mogućnost da pronađu svoje mjesto u društvu i da se osposebe za život.

Naša karizma je aktualna i danas, kao i na početcima Družbe. Vodene *ljubavlju i samilošću* prema najbjednjijima, svojim djelovanjem nastojimo odgovoriti na potrebe ljudi današnjice.

s. Immaculée Mauwa Kashera
s. Antoinette Mapendo Barhafumwa

Izdaje:

Provincijalat Provincije Presvetoga Srca Isusova
školskih sestara franjevaka Krista Kralja
21000 Split, Lovretska 9
Tel.: 021/ 319-805
Faks: 021/ 319-358

E-mail:

ssf.odjeci@gmail.com
skolske-sestre-franjevke@st.ht.hr

web:

skolske-sestre-franjevke.hr

Odgovara:

s. Andrea Nazlić

Uredništvo:

s. Karolina Bašić
s. Natanaela Radinović
s. Diana Dolić
s. Mirjana Puljiz

Naslovница:

s. Karolina Bašić

Oblikovanje:

Silvio Družetić

Tisk:

Jafra-print d.o.o.

